ÜZDIK QALAM

“MENTOR” ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

№34 (8) 2025

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫ

REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL METHODOLOGICAL JOURNAL

WWW.MENTOR-EDU.COM

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ ЕРЕЖЕСІ

Мақсаты:

Педагогтердің ғылыми-танымдық әлеуетін дамыту. Басылымы Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қою туралы №KZ49VPY00083149 куәлігі 2023 жылы 04 желтоқсанында берілген, құжатқа сәйкес 2024 жылдан бастап шығарылады.

Кезеңдік басылым: 1 жылда 24 рет, қазақ, орыс және ағылшын тілінде жарық көреді. Журналда Қазақстан Республикасының арнайы және жоғары оқу орындары, мектепке дейінгі ұйым, ЖББОМ педагогтерінің шетелдік ғалымдар, ғылыми-зерттеу мекемелерінің ғалымдары орындайтын (орындаған) іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулердің, эксперименттік әзірлемелердің нәтижелері, сондай-ақ ғылымиақпараттық материалдар және т.б. жарияланады.

ЖАУАПТЫЛАР:

Бас редактор:
Нурбергенова Сауле Турмаганбетовна
Бас редактордың орынбасары:
Давлеткалиева Елизавета Султановна
Редакция алқасы:
Кадирова Зина Кадиркызы
Сулекенова Гульжан Утесиновна
Рысбекова Айнур Маратовна
Муханбедин Аружан Айбаркызы
Меншік иесі: «Mentor» әдістемелік орталығы (Ақтөбе қаласы)

Редакцияның мекен-жайы: Индексі-030000
Ақтөбе қаласы, А.Молдагулова даңғылы 66/2
Авторлар қолжазбасы, суреттер өңделмейді және кері қайтарылмайды.
Журналда жарияланған материалдары көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, сілтеме жасалуы міндетті.
Журналға жинақтарыңызды kalam2025@mail.ru. почта арқылы жіберулеріңізге болады.

МАЗМҰНЫ

Бердешова Г.О. 3
Жапарова Е.Н. 6
Звижинская Н. И. 9
Карпенко Т.С. 21
Разакова А.К. 24
Хасенова Д.С. 26
Абдрахманова М.К. 28
Абдуллаева А.П. 31
Абишева М.К. 34
Ажымбаева А. К. 35
Аймурзаева Л. Б. 38
Akshekina A. N. 41
Асабаева Г.А. 42
Ауашова А.Т. 44
Ашимова К.Т. 48
Башалова Г.Б. 50
Бекбатырова Г.С. 52
Бекетова Г.Е. 54
Битимбаева А.Ф. 56
Болат Е. Б. 58
Ващук Н.Н. 61
Гавдикадирова А.У. 63
Датиева Д.С. 64
Джебашева К. Б. 67
Дуйсенбина А.А. 70
Дусеева А. Б. 73

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ТОПТЫҚ ЖҰМЫСТЫ ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Бердешова Гүлсім Орынбасарқызы
«І.Үргенішбаев атындағы ЖОББМ» КММ
бастауыш сынып мұғалімі

Аннотация

Қазіргі мектептегі педагогикалық процестің негізгі міндеті – баланы дамыту. Оқушылардың ой-өрісін дамыту құралдарының бірі – топтық ойлау және әрекеттестік әрекеті.

Бастауыш сыныптарда топтық жұмысты пайдалану мұғалімнің сыныптағы есептерді шешу жолдарын табу үшін оқушылардың өзара әрекетін ұйымдастыра алатындай, сонымен қатар теориялық зерттеу мен рефлексия процесін іске қоса алатындай құрылымдалған болуы керек.

Топтық жұмыстың негізгі мақсаты – оқушылардың ой-өрісін дамыту. Сонымен қатар, топтық жұмыстың тиімділігі мәселені шешудің жылдамдығынан және ұйымдастырушылық жұмыс дағдыларын қалыптастыруда және білім берудің өзін-өзі анықтауына қолайлы жағдай жасауда және, мүмкін, ең бастысы, қалыптастыруда көрінді. оқушылардың рефлексиялық қабілеттері.

Аннотация

Основной задачей педагогического процесса в современной школе является развитие ребенка. Одним из средств развития мышления учащихся является групповое мышление и взаимодействие.

Использование групповой работы в младших классах должно быть построено таким образом, чтобы учитель мог организовать взаимодействие учащихся для поиска решения проблем на уроке, а также активизировать процесс теоретического исследования и размышления.

Основная цель групповой работы – развитие мышления учащихся. Кроме того, эффективность групповой работы отражалась и на скорости решения задач, и на формировании умений организаторской работы, и на создании благоприятных условий для самостоятельного обучения и, что, пожалуй, самое главное, на становлении. рефлексивные способности учащихся.

Abstract

The main task of the pedagogical process in the modern school is the development of the child. Group thinking and interaction is one of the means of developing students' thinking.

The use of group work in junior classes should be built in such a way that the teacher can organize the interaction of students to find solutions to problems in the lesson, as well as activate the process of theoretical research and reflection.

The main goal of group work is to develop students' thinking. In addition, the effectiveness of group work was reflected in the speed of solving tasks, in the formation of organizational skills, in the creation of favorable conditions for independent learning, and, perhaps, most importantly, in formation. reflexive abilities of students.

Зерттеу жұмысы жүргізілді, оның мақсаты:

-оқу үрдісіне топтық жұмысты енгізу.

-Оқу материалын танымдық процестерді дамыту құралы ретінде пайдалану.

-диагностиканы қолдану, оның көмегімен психикалық операциялардың бастапқы даму деңгейі тіркеледі және олардың дамуын бақылау.

-Оқушылардың рефлексиялық қабілеттерін қалыптастыру.

Адам алдына сұрақ туындағанда ойлана бастайтыны белгілі. Қандай да бір сұрақтар бізді ойландыра ма? Мысалы, шөптің түсі қандай деп жауап беру үшін терең ойлану керек пе? Жоқ.

Ойлау процесі бізде дайын шешімі жоқ тапсырма немесе мәселеге тап болған кезде басталады. Психологтар ойлау таңданудан, таңданудан немесе қайшылықтан басталады дейді. Мектеп оқушылары ойлаудың жаңаны меңгеру процесі екенін түсінуі маңызды. Адамның ойлау қабілетінің арқасында қиын мәселелер шешіледі, жаңалықтар ашылады, өнертабыстар пайда болады. Ақылдың басқа қасиеттері сияқты ойлауды дамытуға болады. Ойлауды дамыту дегеніміз – ойлау қабілетін дамыту.Дамытуды қарапайым ойлау дағдыларын қалыптастырудан бастаймыз: сұрақ қоя білу, жалпылау, бір бөлікті бүтіннен оқшаулау, заңдылықтарды орнату, қорытынды жасау.

Топтық жұмыстың негізгі мәні – ұжымдық ойлауды қалыптастыру. Ұжымдық ойлау қарым-қатынасты, түсінуді, әртүрлі ақыл-ой ұсыныстарымен жұмыс істеуді, сондықтан өз көзқарасын қорғауды және кейінгі рефлексияны қамтиды. Осының барлығы оқу үрдісінде топтық жұмысты пайдалануға мүмкіндік береді.

Оқу үрдісіндегі топтық жұмыс дегеніміз не? Оның топтық әрекеттестіктің басқа түрлерінен ерекшелігі неде? Топтық жұмыстың бірінші сатысы – оқушының өзін-өзі анықтауы. Топ мүшесінің топтағы жұмысына деген көзқарасы қалыптасуы керек. Бұл процесс оқушыларды белгілі бір нәтижелерге жетуге бағыттауы керек. Ол өзінің топтағы орнын, басқа топ мүшелерімен қарым-қатынасын анықтауы керек.Оқушылар өзін-өзі анықтау процесіне тартылған сайын, жағдайды зерделеу және топқа берілген тапсырманың шарттарын зерттеу процестері дами бастайды.

Оқушылар бір-бірінің мүмкіндіктерін бағалайды, өзара әрекеттесу және топтағы позицияларды бөлу нұсқаларын қарастырады. Мақсат қою және топтық жұмыстың міндеттерін қою процесі өзін-өзі анықтау және жағдайды талдау процестерімен тығыз байланысты.

Оқу іс-әрекетінде мақсат қою тапсырманы және оның шарттарын түсінуге негізделген. Басқаша айтқанда, топтық жұмыстың мақсаты – мәселені шешудің жолын табу (салу). Бұл дегеніміз, мақсат шешу емес, шешім жасау. Дәл осы мақсат қою мағынасы бар.

Ойлау процесі топтық қарым-қатынасқа енеді. Топ пікір алмасады, ымыраға ұмтылмайды, дайын шешімді таңдамайды – топ рефлексия жасайды.

Топтық жұмыстың барлық қатысушыларының топта айтылған ойларды түсінуі, тұйық жағдаяттардан шығуы, жұмыс істеу тәсілін белгілеуі – осының барлығы рефлексия процестерімен қамтамасыз етіледі. Рефлексия топ мүшелерінің нені және қалай ойлайтынын түсінуге, өз идеялары мен жұмыс тәсілдерін сыни тұрғыдан бағалауға мүмкіндік береді. Ол топтағы жұмыс процестерімен бірге жүреді және сонымен бірге топтық жұмыстың нақты формасы немесе тіпті міндетті кезеңі болып табылады. Төрт-сегіз адам екі позицияға бөлінеді: ұйымдастырушы және топтық жұмысқа қатысушы. Топтың қалыптасуы мұғалім ұсынған тапсырма мен жұмыс формасына оқушы бастапқы өзін-өзі анықтау кезеңінен басталады. Бұл өзін-өзі анықтауды мұғалім

дайындайды, оқушыларға нақты білім беру мақсаттарын қояды және шектеулі уақытта тек топ шеше алатын тапсырмаларды ұсынады.

Топтарды құруды бастамас бұрын мұғалім топ құру процесін кемінде екі параметрге бағындыруы керек. Оқушылврдың ақыл-ой жұмысына бағдары болуы керек. Топты құрудың кез келген нұсқасында ұйымдастырушының орны топтан тыс болуы керек.

Топтық жұмыстың мақсатын мұғалім ашық айтып, түсіндіреді.

Топтарды құру барысында оқушылар алдағы жұмыстарды өздігінен анықтай бастайды. Топтар әртүрлі болуы мүмкін:

- жұмыс түрі бойынша, яғни. бір топ жобалайды, екіншісі зерттейді, үшіншісі мәселені шешеді;
- тапсырманың күрделілік деңгейіне қарай;
- жұмыс тақырыбы бойынша.

Әдетте әр топқа қатысушылардың стандартты саны енгізіледі: 5-8 адам, артық емес.

Топ еркін таңдау арқылы құрылса, ұйымдастырушыны тағайындаған дұрыс.

Ұйымдастырушының негізгі жұмыс құралдары:

 Топ жұмысының бағытын анықтау;
 Жұмыс тәртібін бақылау;
 Қарсылық.

Рефлексия.

Ұйымдастырушы жұмысының нәтижесі, әдетте, орындалған жұмыстың рефлексиялық дизайны болып табылады, яғни. соңғы емес, аралық нәтиже болса да жұмыс әдісі мен алынған нәтижені бөлектеу.

Құрылғаннан кейін топтар жетілген және өз-өзіне сенімді бола алады. Топта ұйымдастырушы позициясы болған кезде, топтық жұмыстың ережелерін қатаң сақтауға түсіністік пен қабілеттілік пайда болады, топ өз жұмысының нәтижесін ресімдеуге әрқашан дайын болады. Бұл жағдайда мұғалім топ жұмысын соңында, жұмыс нәтижелері туралы есеп беру кезінде бағалайды. Бірақ егер студенттер топтық жұмыста алғашқы қадамдарын жасап жатса, топтың және оның ұйымдастырушысының үлгерімін үнемі бақылау қажет. Мұғалім шамалы ауытқуға әрекет жасап, жұмысын тоқтатады. Мұғалім норманы, ережелерді есте сақтауды сұрап, топтық жұмыс тәртібін немесе нормасын бұзу жағдайы барлығына айқын болғанына көз жеткізуі керек. Осыдан кейін ғана жұмысты жалғастыруға болады.

Топтық жұмыс туралы рефлексия. Топтық жұмыстың рефлексиясы, ең алдымен, ойлау шындығын талдау. Әдетте, студенттер арасында рефлексия топта кез келген қиындық туындаған жағдайда мүмкін болады. Бұл оқушылардың топтық жұмыстың мақсатына жете алмағанын түсінетін және олардың проблемалары мен қиындықтарын тексеруге мәжбүр ететін жағдай. Әдетте, бұл зерттеу балалардың тапсырма шарттары немесе жұмыс әдістері туралы идеяларын анықтауға бағытталған. Рефлексия оларға шектеулі идеяларды жеңуге көмектесуі керек. Мысалы, олар тапсырманың барлық шарттарын «оқымағанда», оларды көрмеген кезде, олардың ойлауы тапсырма шарттарына енгізілген барлық ақыл-ой идеяларын қабылдауға дайын болмаған кезде және осыған байланысты қатысушылар Түсінбеген немесе білмейтіндердің барлығын автоматты түрде сүзгіден өткізетін сияқты.

Жоғарыда келтірілген теориядан келесі қорытынды жасауға болады:

- топтық жұмыс түрлері оқушылардың ойлауын дамыту құралдарының бірі;
- осы оқыту технологиясын бірлесе отырып жүйелі қолданудың тиімді жақтары бар;

Құрбыларымен өзара әрекеттесу кіші жастағы мектеп оқушыларының рефлексиясын дамытуға ықпал етеді. Ал рефлексивті өзін-өзі бағалаудың қалыптасуына әсер еткен фактор – құрбыларымен тәрбиелік қарым-қатынас (топтық жұмыс).

Құрдасы, білім берудегі өзара әрекеттесудегі жетілмеген серіктес балаға барлық салаларда - жеке және интеллектуалды түрде рефлексиялық жетілдіру және рефлексиялық операцияларды қалыптастыру үшін қажет.

Бұл зерттеу жемісін ғана емес, көптеген жаңа сұрақтарды да берді.

Мысалыға:

- топтық жұмысты бағалау критерийлері қандай?
- топтық жұмысқа арналған тапсырмалар мен тапсырмалардың ерекшеліктері қандай?
- әртүрлі жұмыс түрлерінің топтарын ұйымдастырудың ерекшеліктері қандай?
- өз қызметінде топтық жұмыс түрлерін жүзеге асыратын мұғалімнің ұстанымы қалай қалыптасады?
- топтық жұмысты қай жаста қолданған жөн, бастауыш, орта және орта мектептердегі топтық жұмыстың айырмашылығы неде?

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Г.А.Цукерман «Оқытудағы коммуникация түрлері», Томск «Пеленг», 1993 ж.

Г.А. Цукерман

2. С.Танцоров «Дамыта оқытудағы топтық жұмыс», «Эксперимент» педагогикалық орталығы, Рига, 1997 ж.
3. А.Джин «Педагогикалық техника», «Вита-пресс».
4. В.М. Курятова «Шағын топтарда оқытуды қалай ұйымдастыруға болады» (мақала).

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ РАЗВИТИЮ, ПОДДЕРЖКЕ И ЭФФЕКТИВНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИБАСТАУЫШ СЫНЫПТА ТОПТЫҚ ЖҰМЫСТЫ ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Жапарова Е.Н.
Учитель русского языка и литературы,
КГУ «Успенская основная школа», Северо-Казахстанская область

Аннотация. В статье рассматриваются организационно-педагогические условия, необходимые для эффективного развития и поддержки инновационной деятельности педагогов в образовательной организации. Проанализированы основные барьеры, сдерживающие внедрение новшеств в педагогическую практику, а также выделены ключевые факторы, способствующие активному участию педагогов в инновационных процессах. Сформулированы практические рекомендации для управленческого и методического сопровождения инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновационная деятельность, педагог, образовательная организация, условия реализации, педагогические инновации, поддержка.

Введение

Современная система образования требует постоянного обновления форм, методов и содержания образовательного процесса. Одним из ключевых факторов повышения качества образования является инновационная активность педагогов.

Однако её успешная реализация возможна только при наличии определённых организационно-педагогических условий, создающих благоприятную среду для инициирования, внедрения и распространения педагогических инноваций.
Инновационная деятельность педагога представляет собой целенаправленную деятельность, связанную с поиском, разработкой и реализацией новых педагогических идей, технологий, форм и методов работы.

Согласно исследованиям В.А. Сластёнина, Г.А. Бордовского, Е.В. Бондаревской, эффективная инновационная практика требует комплексной поддержки – как со стороны администрации, так и методического сопровождения.
Проведённый анализ выявил следующие основные препятствия:

- высокая занятость педагогов и дефицит времени;
- недостаточная мотивация к изменениям;
- слабая ресурсная база;
- недостаток знаний в области современных технологий;
- отсутствие системы поощрения и поддержки.

Инновационная активность педагога — это целенаправленная деятельность, основанная на осмыслении собственного педагогического опыта при помощи сравнения и изучения учебно-воспитательного процесса. Она направлена на достижение более высоких результатов, получение новых знаний и внедрение их в педагогическую практику.
Некоторые аспекты инновационной активности педагога:

- Использование цифровых технологий. Интеграция цифровых технологий в образовательный процесс позволяет повысить эффективность обучения, персонализировать образовательные траектории, обеспечить доступ к широкому спектру информационных ресурсов.
- Развитие проектной деятельности. Проектная деятельность способствует развитию творческого потенциала обучающихся, формированию навыков исследовательской работы, умению работать в команде и решать комплексные задачи.
- Реализация компетентностного подхода. Этот подход ориентирован на формирование у обучающихся не только предметных знаний, но и ключевых компетенций, необходимых для успешной жизни и профессиональной деятельности.

- Учёт индивидуальных особенностей, темпов и стилей обучения каждого ученика. Использование адаптивных образовательных технологий и дифференцированного подхода.
- Взаимодействие и сотрудничество. Успех образовательного процесса зависит от взаимодействия всех участников: педагогов, учащихся и родителей.
- Ориентация на результат. Образовательная среда должна быть ориентирована на достижение конкретных результатов обучения, которые соответствуют потребностям общества и личности обучающегося.

Некоторые признаки инновационной активности педагога:

- Гибкость и адаптивность. Инновационный педагог готов принимать вызовы современности и гибко реагировать на изменения в образовательной среде.
- Творческий подход. Инновационный педагог стремится к поиску нестандартных решений задач, созданию новых возможностей для развития учеников.
- Использование информационных технологий. Инновационный педагог активно применяет современные информационные технологии в своей работе.
- Сотрудничество и партнёрство. Инновационный педагог готов к сотрудничеству и обмену опытом с коллегами, учитывает мнение родителей и

учеников, активно взаимодействует с региональными и международными образовательными организациями.

Ключевыми условиями, способствующими инновационной активности педагогов, являются:

1. **Наличие управленческой поддержки:**
стратегическое планирование инновационной деятельности на уровне образовательной организации;
административное сопровождение проектов.
2. **Формирование мотивационной среды:** система стимулирования и признания достижений; участие в профессиональных конкурсах, грантах, публикациях.
3. **Методическое сопровождение:** организация консультаций, семинаров, мастер-классов; наличие тьюторов, наставников, методических служб.
4. **Создание ресурсного обеспечения:** доступ к цифровым образовательным ресурсам; техническое оснащение для внедрения инноваций.
5. **Содействие в профессиональном развитии** программы повышения квалификации; участие в сетевых педагогических сообществах.
6. **Открытость образовательной среды:** свободный обмен опытом; проведение педагогических фестивалей, конференций.

Для создания условий, способствующих инновационной активности, *рекомендуется*:

- разработать локальные акты, регламентирующие инновационную деятельность;
- включить показатели инновационной активности в систему оценки эффективности педагога;
- создать цифровую библиотеку инновационных практик;
- внедрить мониторинг состояния и динамики инновационной активности;
- обеспечить гибкую систему мотивации: от морального признания до материального поощрения.

Заключение

Инновационная деятельность педагогов — это не только путь к обновлению образовательного процесса, но и мощный ресурс профессионального роста. Только при условии системного подхода, включающего управленческую поддержку, методическую помощь, ресурсное обеспечение и мотивационную среду, возможно формирование устойчивой инновационной культуры в образовательной организации.

Список литературы

1. Сластёнин В.А., Чижакова Г.И. **Инновационные процессы в образовании**. М.: Академия, 2020.
2. Бондаревская Е.В. **Педагогика: личностно-ориентированный подход**. Ростов н/Д: Феникс, 2021.
3. Сериков В.В. **Образовательные инновации: концепции и практики**. Екатеринбург: УрГПУ, 2020.
4. Лукьянова М.И. **Инновационная деятельность педагога: теория и практика**. СПб.: Лань, 2022.
5. Кондаков А.М. **Современное образование: вызовы и инновации** // Педагогика. 2023. №4.
6. Хуторской А.В. **Проектная деятельность в образовании**. М.: ИЦ "Академия", 2021.

ПРОЦЕСС ДЫХАНИЯ. ЛАБОРАТОРНЫЙ ОПЫТ «ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЫХАНИЯ»

Звижинская Наталья Ивановна,
КГУ «Первый Темиртауский классический лицей»
отдела образования города Темиртау
управления образования Карагандинской области, учитель химии

Раздел:	7.4 Химические элементы и соединения в организме человека	
Дата:	14.04.2025	
Класс: 7	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Тема урока:	Процесс дыхания. Лабораторный опыт «Исследование процесса дыхания»	
Цели обучения в соответствии с учебной программой:	7.5.1.4 -объяснять процесс дыхания	
Цели урока:	описать процесс дыхания называть и доказывать наличие продуктов, образующихся в процессе дыхания объяснить значимость процесса дыхания для организма человека	
Ценности по программе воспитания 2024-2025 **Біртұтас тәрбие**	«Трудолюбие и профессионализм» Умение ценить труд, результаты своего и чужого труда, способность оценить вклад трудовых результатов для развития страны, общества	

Ход урока

Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Мотивационный настрой 1 мин	**1.Организационный момент** **1.1. Прием «Best representation» («Лучшее представление»)** – Всем здравствуйте! Перед началом работы давайте рассмотрим рисунки, которые я для вас подготовила. Как вы думаете, что отражают эти рисунки?	Учащиеся слушают, смотрят картинки, обсуждают	**Похвала**	Интерактивная доска, компьютер, телефоны, карточки, листы оценивания

Актуализация ранее полученных знаний 2 мин	 - Итак, сегодня на уроке я вам желаю, чтобы все знания были полезными, работа приносила только радость. Уважайте друг друга, работайте как единая команда! - Вы получите оценочные листы. Каждый должен его заполнить.	Получают листы оценивания Индивидуальная работа.	**Похвала**	
Определение темы и целей урока 2 мин	Необходимо ответить на вопросы по теме «Химические элементы в организме человека». 1. Почему важно, чтобы наша пища была сбалансирована согласно химическим элементам? 2. Проблемой нехватки этого элемента врачи озаботились давно. В давние времена считалось, что это заболевание характерно для юных девушек. В ходу был даже такой термин «бледная немочь». Лица многих девушек в то далекое время действительно выглядели бледными. О каком элементе идёт речь? **Вспоминаем о процессе фотосинтеза.** **1.2. Мозговой штурм** Просмотр видео «Как дышать, чтобы худеть». **1.3. Прием «Different perception» («Разное восприятие»)** - Наша задача придумать ассоциации к слову «Дышать». Для этого мы ответим на вопросы: Что вы чувствуете, когда дышите? Как пахнет дыхание? Как выглядит дыхание? Как дыхание выглядит на вкус? Если бы вы могли задать вопрос дыханию, что бы вы спросили? Чтобы дыхание ответило? Примеры ответов: 1. Что вы чувствуете, когда дышите? Я чувствую, как воздух проходит через нос или рот, заполняет лёгкие, а потом выходит	Фронтальный опрос. Обсуждение Фронтальная работа, отвечают на вопросы, выходят к названию темы урока и целям урока	**Похвала**	

	обратно. Иногда это приятно, особенно на свежем воздухе, а иногда тяжело, если быстро бегаешь. 2. Как пахнет дыхание? Если только что почистил зубы – мятой. Если съел что-то вкусное – пахнет едой. А иногда вообще ничем не пахнет, особенно если дышишь на холоде. 3. Как выглядит дыхание? Его не видно, но зимой оно превращается в белый пар, как дым. А ещё, если дышать на стекло, оно запотевает, и можно рисовать пальцем. 4. Как дыхание выглядит на вкус? Если вдохнуть возле моря – оно солёное. В лесу – свежее, как хвоя. А в комнате – обычно никак не чувствуется, но после чипсов или конфет — с привкусом еды. 5. Если бы вы могли задать вопрос дыханию, что бы вы спросили? «Почему ты есть, если я тебя не вижу?» 6. Чтобы дыхание ответило? «Потому что я важнее, чем ты думаешь! Без меня тебе было бы сложно!» Возможные слова ассоциации: 1. Свежесть 2. Лёгкость 3. Невидимость 4. Тёплый пар 5. Запах 6. Жизнь 7. Привкус 8. Воздух 9. Холод 10. Тишина **Определение темы и цели урока.**			
Разделение на группы 1 мин	**2. Изучение новой темы** **2.1. Прием «Жетон»** - Для вас были подготовлены жетоны по тематике урока. Просим вас подойти к столу и выбрать любой. Ваша группа будет определена согласно данному жетону.	Учащиеся разделяются на группы	**Похвала**	Карточки, жетоны, учебник, А3, маркеры, стикеры компьютер, телефоны, онлайн-ресурсы, QR-коды:

Ценностное воспитание 2 мин **Групповая работа** 8 мин	/на столе перевернутые жетоны/ **2.4. Просмотр видео** «Уважение к труду» - В чём особенность созидательного труда? - Какие качества и способности нужны для созидательного труда? - Почему важно выбрать профессию, которая интересна? **2.2. Работа в группах.** Каждой группе дается теоретический материал в дополнение к материалу в учебнике. Каждая группа знакомится с материалом, делает краткий конспект-схему, делится прочитанным. После изучения темы каждая группа выступает перед другими. **1 группа** Механизм дыхания https://www.yaklass.ru/p/biologia/8-klass/dykhatelnaia-sistema-16090/dykhatelnye-puti-i-legkie-protcess-dykhaniia-16091/re-5c9501b8-5881-4615-93a0-59883b839d60 **2 группа** Газообмен в лёгких и тканях https://oblakoz.ru/conspect/488465/gazoobmen-v-legkih-i-tkanyah **3 группа** Жизненная ёмкость лёгких https://www.yaklass.ru/p/biologia/8-klass/dykhatelnaia-sistema-16090/dykhatelnye-	Предполагают Работают в группах с новым материалом	Похвала **Взаимопроверка, ФО оценка учителя** **Критерий к заданию:** - участвует в совместном изучении материала – 1 б - выполняет задание группы– 1 б -	Механизм дыхания https://www.yaklass.ru/p/biologia/8-klass/dykhatelnaia-sistema-16090/dykhatelnye-puti-i-legkie-protcess-dykhaniia-16091/re-5c9501b8-5881-4615-93a0-59883b839d60 Газообмен в лёгких и тканях https://oblakoz.ru/conspect/488465/gazoobmen-v-legkih-i-tkanyah Жизненная ёмкость лёгких

	puti-i-legkie-protcess-dykhaniia-16091/re-5c9501b8-5881-4615-93a0-59883b839d60	Фронтальная работа. Работа с интерактивной доской. Участвуют в обсуждении, высказывают свои мысли	выполняет лабораторный опыт – 2 б **Дескрипторы:** – умеют выделять главную мысль текста – проводят анализ материала - выполняют конспект-схему - проводят	https://www.yaklass.ru/p/biologia/8-klass/dykhatelnaia-sistema-16090/dykhatelnye-puti-i-legkie-protcess-dykhaniia-16091/re-5c9501b8-5881-4615-93a0-59883b839d60
Физминутка «Задуй свечку» 3 мин	Дополнительно (работа с 3D моделями, элементы AR/VR технологий, межпредметная связь с биологией): «Дыхательная система» https://www.mozaweb.com/ru/Extra-3D_sceny-Dyhatelnaya_sistema-12049?&mode=directlink			
Лабораторный опыт 7 мин	Встать прямо, ноги на ширине плеч. Сделать свободный вдох и слегка задержать дыхание. Сложить губы трубочкой. Выполнить три коротких редких выдоха, словно задувая горящую свечу: «Фу! Фу! Фу!». Во время упражнения туловище держать прямо. Обсуждение значения дыхания.	Выполняют		
	2.3. Лабораторный опыт №11 «Исследование процесса дыхания» **Цель:** провести наблюдение процесса дыхания; доказать, что при дыхании образуется углекислый газ и вода **Оборудование и реактивы:** модель симулятора дыхания лёгких**,** датчик определения углекислого газа**,** зеркало. **Техника безопасности:** при составлении модели симулятора лёгких работайте аккуратно, не поранившись; работайте под руководством учителя. **Ход работы** **Опыт 1.** Соберите модель симулятора дыхания лёгких. Проверьте процесс дыхания на имитационной модели.	Работа в парах Фронтальная работа, просматривают видео, отвечают на		https://www.mozaweb.com/ru/Extra-3D_sceny-Dyhatelnaya_sistema-12049?&mode=directlink https://www.youtube

Опыт 2. При помощи датчика углекислого газа измерьте его содержание в воздухе и после выдоха.

Опыт 3. Выдыхание на зеркало. Возьмите в руки зеркало и подышите на него.

Описание опыта	**Наблюдение**	**Выводы**
Соберите модель симулятора дыхания лёгких. 	Проверить процесс дыхания на имитационной модели.	При вдохе объём грудной клетки увеличивается, за счёт чего лёгкие пассивно расширяются. Поэтому давление воздуха в лёгких понижается, и воздух снаружи свободно поступает по дыхательным путям в лёгкие. При выдохе объём грудной клетки уменьшается. Лёгкие сжимаются, их объём уменьшается, давление в лёгких растёт. Воздух по дыхательным путям свободно удаляется наружу.
При помощи датчика измерьте количество углекислого	Результаты фиксируются.	После выдоха количество углекислого газа увеличивается.

вопросы для достижения цели ценности воспитания в направлении «Независимость и патриотизм»

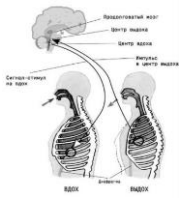
эксперимент согласно инструкции - выполняют работу с соблюдением правил ТБ. - определяют какие продукты, образовались в процессе реакций дыхания - описывают наблюдения правильно

.com/watch?v=NR3F2qWDxRc

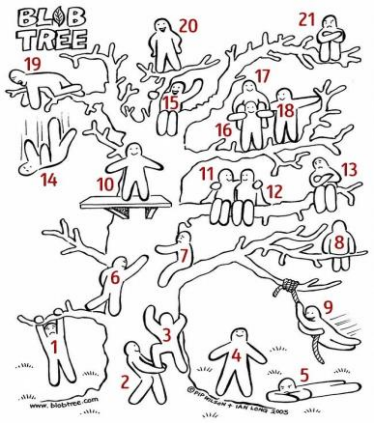
	газа в воздухе и после выдоха.				формулируют выводы	
	Возьмите зеркало и подышите на него.	Поверхность зеркала запотела	При дыхании выделяются пары воды.			
Конец урока 12 мин	**Уровень А (для учащихся с ООП)** Выполните задание онлайн-ресурса. Для этого отсканируйте QR-код камерой телефона. «Викторина» Дайте определение терминам https://wordwall.net/play/88683/048/321 ОТВЕТ: 1. Дыхание - это физиологический процесс, обеспечивающий нормальное течение метаболизма (обмена веществ и энергии) живых организмов и способствующий поддержанию гомеостаза (постоянства внутренней среды), получая из окружающей среды кислород (O_2) и отводя в окружающую среду в газообразном состоянии некоторую часть продуктов метаболизма организма (CO_2, H_2O и другие) 2. Окисление – это процесс отдачи электронов, сопровождающийся повышением степени окисления элемента 3. Фотосинтез – это процесс образования органических веществ из углекислого газа (CO_2) и воды (H_2O), протекающий с использованием солнечной энергии **Уровень В** **/Сгенерировано ИИ/** Процесс дыхания Дыхание — это жизненно важный процесс, который обеспечивает организм кислородом и удаляет углекислый газ. Этот процесс			Выполняют задания для ФО	**Критерий к заданию:** дает определение терминам– 1 б **Дескрипторы:** - приводит в соответствие термины «дыхание», «окисление», «фотосинтез» и их	Карточки, онлайн-ресурс, QR-код https://wordwall.net/play/88683/048/321

	включает вдох, когда воздух поступает в легкие, и выдох, когда воздух выходит из легких. Кислород, необходимый для выработки энергии, поступает в кровь через легкие и распространяется по всему телу. Этот процесс также помогает поддерживать кислотно-щелочной баланс в организме. 1)Заполните пропуски: Дыхание включает два основных этапа: _____ и _____. При вдохе воздух поступает в _____. Кислород транспортируется кровью ко_____ клеткам. Углекислый газ удаляется из организма во время _____. Дыхание помогает поддерживать _____ баланс в организме. Банк слов:выдох, кислотно-щелочной, вдох, легкие, всех 2) Выберите правильный ответ из предложенных вариантов для каждого вопроса. 1. Какой газ поступает в кровь через легкие? a) Азот b) Кислород c) Углекислый газ 2. Какой процесс удаляет углекислый газ из организма? a) Фильтрация b) Выделение c) Выдох 3. Почему дыхание важно для клеток организма? a) Оно улучшает пищеварение b) Оно обеспечивает клетки энергией c) Оно защищает от инфекций 4. Какой газ является побочным продуктом дыхания? a) Водород b) Углекислый газ c) Метан 5. Какой орган в первую очередь отвечает за процесс дыхания? a) Сердце b) Печень c) Легкие 3) Ответьте на следующие вопросы полными предложениями. Объясните, что происходит в легких во время вдоха.		определения **Критерий к заданию:** Определяет верное суждение– 1 б **Дескрипторы:** - анализирует верность суждений	

	_____ _____ _____ _____ Почему процесс дыхания важен для поддержания кислотно-щелочного баланса в организме? _____ _____ _____ _____ Как дыхание связано с выработкой энергии в клетках? _____ _____ _____ _____ КЛЮЧ Заполните пропуски: вдох, выдох легкие всем выдоха кислотно-щелочной Вопросы с множественным выбором: b) Кислород c) Выдох b) Оно обеспечивает клетки энергией b) Углекислый газ c) Легкие Открытые вопросы (Примерный ответ): Во время вдоха диафрагма сокращается, легкие расширяются, и в них поступает свежий воздух, богатый кислородом. Дыхание помогает удалять углекислый газ, что важно для поддержания кислотно-щелочного баланса, необходимого для правильного функционирования ферментов и метаболических процессов. Дыхание поставляет кислород в клетки, где он используется для окисления питательных веществ и выработки энергии в процессе клеточного дыхания. **Уровень С** **/Задача в формате PISA/**			

	Воздух – естественная смесь газов, образующая земную атмосферу. В воздухе содержится 78% азота, 21% кислорода, 0,03% углекислого газа, 0,94% инертных газов. Воздух необходим для существования живых организмов. Знаете ли вы, что в нашем организме происходит процесс, сходный с процессом горения свечи и крайне необходимый для жизнедеятельности организма? Этот процесс называется дыхание. Выдающийся профессор доктор Ранке в свое время сказал: «Воздух есть хлеб для легких, с той лишь разницей, что его вдыхают, а не едят. Никому не придет в голову покушать того, что уже переработал другой организм». Общеизвестно и давно доказано, что лучше всего снимает стресс, возвращает работоспособность человеку плач. А ведь причина кроется не в самом плаче, а в процессе дыхания во время него. Вопросы: 1)Постройте диаграммы процентного содержания в воздухе газов. Тип вопроса – закрытый конструируемый Компетенция – интерпретация данных и доказательств с научной точки зрения. Содержание – физические системы. Область применения – связь естествознания и технологии. Контекст – личностный 2) Найдите молекулярную массу газа, которого в воздухе содержится всего 0,03%. А) 44 Б) 32 В) 28 Тип вопроса - комплексный с выбором ответа Компетенция – объяснение явлений с научной точки зрения. Содержание – физические системы. Область применения – связь естествознания и технологии. Контекст - личностный 3) Что общего между процессом горения и дыхания?		**Критерий к заданию:** - решает задачу формата PISA– 2 б **Дескрипторы:** - Анализирует материал; Дает аргументированный	

	Тип вопроса – открытый со свободно-конструируемым ответом Компетенция – объяснение явлений с научной точки зрения Содержание – системы живых организмов. Область применения – человек и его здоровье. Контекст - личностный 4) Какие вещества содержатся в выдыхаемом воздухе. Как экспериментальным путём это можно доказать? Тип вопроса – открытый со свободно-конструируемым ответом Компетенция – интерпретация данных и доказательств с научной точки зрения Содержание – физические системы Область применения – естествознание и технология. Контекст - личностный 5) Выберите особенности дыхания во время плача А) Рыдающий человек дышит ртом, а не носом. Б) Рыдающий человек дышит носом, а не ртом. В) Вдох гораздо продолжительнее, нежели выдох. Тип вопроса – комплексный с выбором ответа Компетенция – объяснение явлений с научной точки зрения Содержание – системы живых организмов. Область применения – человек и его здоровье. Контекст - личностный		ответ	
Рефлексия 2 мин	**Прием «Карусель Блоба»** **/Эмоциональный интеллект/** **Найдите себя на этом дереве.**	Обратная связь, комментарии учителя и учащихся	**Похвала**	Презентация Карусель Блоба

	Ученик выбирает <u>только одно</u> изображение человека и закрашивает его. **Учитель интерпретирует результат по следующим критериям** Если вы выбрали позицию №1, 3, 6 или 7, то это характеризует вас, как целеустремлённого человека, который не боится никаких препятствий и преград. Если ваш выбор пал на один из следующих номеров: 2, 11, 12, 18 или 19, то вы - общительный человек, который всегда окажет любую поддержку друзьям Выбор человечка под номером 4 обозначает вас, как человека с устойчивой жизненной позицией и желающий добиться всевозможных успехов без преодоления трудностей Номер 5 - вы часто бываете утомлены, слабы, у вас не большой запас жизненных сил Выбор пал на человечка под номером 9 - вы весёлый человек, любящий развлечения Номер 13 или 21 - вы замкнуты, часто подвержены внутренним тревогам и не любите обильного общения с людьми Номер 8 - вы любите уходить в себя, размышлять о чём-то своём и погружаться в собственный мир Итак, если вы выбрали номер 10 или 15 - у вас нормальная адаптация к жизни, вы находитесь в комфортном состоянии Номер 14 - вы падаете в эмоциональную пропасть, скорее всего подвержены внутреннему кризису Позицию номер 20 обычно выбирают люди с завышенной самооценкой. Вы - прирождённый лидер и хотите, чтобы люди прислушивались именно к вам и ни к кому другому Выбор пал на человечка №16? Вы ощущаете себя уставшим от необходимости поддерживать кого-то, но, возможно, Вы увидели на этой картинке, что номер 17 вас обнимает - в таком случае вы склонны расценивать себя, как человека, окружённого вниманием -Всем спасибо за урок!			

О РАЗВИТИИ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ И ХУДОЖЕСТВЕННЫХ СПОСОБНОСТЕЙ У УЧАЩИХСЯ НА ЗАНЯТИЯХ ИЗО

Карпенко Т.С.
учитель ИЗО, средняя школа № 6 им.Ж.Баласагуни г.Шымкент

Аннотация. В статье рассматривается вопрос о развитии творческого мышления и художественных способностей у учащихся на уроках ИЗО. Одна из задач обучения современной школы – создание условий, которые обеспечивали бы всестороннее развитие способностей всех детей, в частности творческих. Нужно создавать условия для дальнейшего развития и использовать все инструменты и средства развивающего обучения.

Ключевые слова: творческое мышление, художественные способности, самореализация, самоопределение, художественно-творческая деятельность, дифференцированный подход.

Аңдатпа. Мақалада ИСО сабақтарында оқушылардың шығармашылық ойлауы мен көркемдік қабілеттерін дамыту туралы мәселе қаралады. Қазіргі заманғы мектептің міндеттерінің бірі - барлық балалардың, атап айтқанда шығармашылық қабілеттерін жан-жақты дамытуды қамтамасыз ететін жағдайлар жасау. Одан әрі даму үшін жағдай жасап, дамытушы оқытудың барлық құралдары мен құралдарын пайдалану қажет.

Түйінді сөздер: шығармашылық ойлау, көркемдік қабілеттер, өзін-өзі іске асыру, өзін-өзі анықтау, көркемдік-шығармашылық қызмет, сараланған тәсіл.

Abstract. The article discusses the development of creative thinking and artistic abilities among students in fine arts lessons. One of the tasks of teaching a modern school is to create conditions that would ensure the comprehensive development of the abilities of all children, in particular creative ones. It is necessary to create conditions for further development and use all the tools and means of developmental training.

Key words: creative thinking, artistic abilities, self-realization, self-determination, artistic and creative activity, differentiated approach.research activity, skills, thought activity, communication abilities, research methods.

Введение.

Сегодня возникает вопрос, как организовать образовательный процесс, так, чтобы «слабому» ученику он был под силу и интересен, а у «сильного» не пропадало желание работать из-за легкости и простоты выполнения творческих работ.

В.А. Сухомлинский писал: “…Не обрушивайте на ребёнка лавину знаний…-под лавиной знаний могут быть погребены пытливость и любознательность. Умейте открыть перед ребёнком в окружающем мире что то одно, но открыть так, чтобы кусочек жизни заиграл перед детьми всеми цветами радуги. Открывайте всегда что-то недосказанное, чтобы ребёнку хотелось ещё и ещё раз возвратиться к тому, что он узнал” […] .

Педагоги и психологи пытаются найти оптимальное комбинирование работы с учащимися путём дифференцированных и индивидуальных форм во период организации и проведения учебных занятий.

В таком случае педагогу надо организовать работу так, чтобы школьники, в частности, слабоуспевающие, проявляли желание и стремление учиться и не отставать от хорошо успевающих, а также научить учащегося самостоятельно работать с полной отдачей сил; и при этом создать благоприятные условия для дальнейшего

развития учащихся с наиболее высокими способностями и достижениями.

И здесь важно помочь личности учащегося познать себя, самоопределиться и самореализоваться. Особенно нуждаются в дифференцированном подходе школьники с низкой обучаемостью.

Учащегося надо убедить в том, что он вполне может выполнять и осваивать новые принципы и техники выполнения работ не хуже своих одноклассников.

Учителю надо пользоваться каждой предоставленной возможностью, чтобы подчеркнуть хотя бы небольшой, на первых порах, успех ученика, обратить его внимание на, пусть пока еще малые, но достижения.

Нужно отметить, что в младших классах авторитет уроков изобразительного искусства достаточно высок и это показывает школьная практика: в числе любимых их называет каждый пятый ученик, тогда как в 5-7 классах – лишь 5-6 % учеников. У учащихся снижается интерес к художественно-творческой деятельности, дети перестают брать в руки карандаши, краски рисовать на уроках, дома.

Поэтому, такую работу по развитию художественно творческих способностей у учащихся нужно сделать более интересной и качественной уже на ранних этапах обучения.

Основная часть.

Осуществление принципа дифференцированного подхода на уроках изобразительного искусства должно применяться не только к тем, кто затрудняется в учебной работе, но и к тем, кто обнаруживает высокий уровень умственного развития, проявляет ярко выраженные интересы, склонности и способности к каким-либо видам деятельности.

Одна из задач обучения современной школы – создание условий, которые обеспечивали бы всестороннее развитие способностей всех детей, в частности творческих. Нужно создавать условия для дальнейшего развития и использовать все инструменты и средства развивающего обучения. Среди самых распространенных и доступных можно назвать: факультативные курсы, художественные кружки, студии, мастер-классы, которые основаны на принципах дифференцированности и индивидуальности подходов к обучению учащихся.

Мы можем сформулировать вывод о том, что необходимо использовать в процессе обучения, особенно на этапе подаче нового материала, широкого арсенала средств наглядности – схем, чертежей, картин, плакатов, альбомов рисунков, опорных карточек и т.п.

Дифференциация обучения (дифференцированный подход в обучении):

- это создание разнообразных условий обучения для различных школ, классов, групп с целью учета особенностей их контингента;
- это комплекс методических, психолого-педагогических и организационно-управленческих мероприятий, обеспечивающих обучение.

Существует много техник нетрадиционного рисования, их необычность состоит в том, что они позволяют детям быстро достичь желаемого результата. Чем же хороши нетрадиционные техники? Они не требуют высокоразвитых технических умений, дают возможность продемонстрировать возможности некоторых изобразительных средств, что позволяет развивать умение видеть выразительность форм.

Большую роль в развитии коммуникативной компетенции играет развитие творческих способностей учащихся, их умения нестандартно мыслить, видеть предметы и явления с другой стороны.

Поэтому на уроках ИЗО использую творческие задания, используя разнообразные материалы и техники. Сколько бывает ненужных интересных вещей (зубная щётка, расчески, поролон, пробки, пенопласт, катушка ниток, свечи и т.д). Вышли погулять, и сколько тут интересного: палочки, шишки, листочки, камушки, семена растений, пух одуванчика, чертополоха, тополя. Всеми этими предметами мы обогащаем уголок продуктивной деятельности. Необычные материалы и оригинальные техники привлекают учеников тем, что здесь не присутствует слово «Нельзя», можно рисовать, чем хочешь и как

хочешь и даже можно придумать свою необычную технику. Дети ощущают незабываемые, положительные эмоции, а по эмоциям можно судить о их настроении, о том, что радует, и что огорчает.

Проведение занятий с использованием нетрадиционных техник:

1.Способствует снятию детских страхов

2.Развивает уверенность в своих силах

3.Развивает пространственное мышление;

4.Учит детей свободно выражать свой замысел;

5.Побуждает детей к творческим поискам и решениям;

6.Учит детей работать с разнообразным материалом;

7.Развивает чувство композиции, ритма, колорита, цветовосприятия; чувство фактурности и объёмности;

8. Развивает мелкую моторику рук;

9.Развивает творческие способности, воображение и полёт фантазии.

10. Во время работы дети получают эстетическое удовольствие.

Общим для нетрадиционных техник является возможность учителя познакомить детей с разнообразием художественных материалов и приемами работы с ними, создать условия, где учащиеся должны самостоятельно мыслить, выразить свои чувства, переживания, эмоции, настроения.

Существующие нетрадиционные техники не только тренируют руки, мышление и воображение, но и могут служить для выплеска и снятия эмоционального напряжения, тревожности. А также для развития художественных способностей на уроках изобразительного искусства, я считаю, целесообразно внедрение ИКТ.

Так как каждый урок программы ИЗО построен на зрительном ряде, использование компьютерных возможностей и интерактивного оборудования позволяет открыть для детей замкнутое пространство кабинета и погрузиться в мир искусства; предоставляет возможность побывать в роли художника, дизайнера и архитектора, не требуя наличия материалов, которые детям порой недоступны.

При этом надо учитывать, что компьютер не заменит учителя, а только дополняет его.

В результате, я определила формы применения компьютерных технологий на уроках ИЗО:

- Использование медиа - ресурсов как источника информации;

-Компьютерная поддержка деятельности учителя на разных этапах урока;

-Организация проектной деятельности учащихся.

Медиа ресурсы как источника информации повышает интерес учащихся к творчеству художников, направлениям в искусстве, позволяет использовать на уроке помимо произведений искусств, произведения литературы, музыки. Но использование дисков в полном объеме нецелесообразно, так как часто эти яркие и эффектные энциклопедии не учитывают возрастные особенности детей, правила и законы построения учебно-воспитательного процесса.

Поэтому, необходимо учитывать, что использовать видеосюжеты с этих дисков целесообразно лишь фрагментарно, сразу после изложения новой темы для осмысления полученных знаний или в конце урока для их закрепления. Применение компьютерных технологий может осуществляться не только учителем при подготовке и во время урока, но и учениками в процессе своей работы.

Одним из способов - является организация проектной деятельности учащихся, оформленная в виде презентаций, печатных сообщений в форме рефератов, докладов и т.п.

Преимущества использования ИКТ в преподавании изобразительного искусства очевидны: знакомство с любой темой можно сопровождать показом видеофрагментов, фотографий; широко использовать показ

репродукций картин художников; демонстрировать графический материал (таблицы, схемы); «посещать» крупнейшие музеи мира; прослушивать записи песен; активизировать учебный процесс.

Заключение

В рамках дифференцированного подхода следует отметить особую эффективность занятий во внеурочное время, в группе продленного дня, в работе кружка ИЗО, студии и т.д.

Такие занятия следует проводить регулярно, где всем детям, независимо от их уровня творческого мышления и способностей, будет интересно.

Важнейшей задачей художественного образования является формирование у учащихся творческого мышления, пространственного воображения, развитие способности понимать язык искусства, умение рассуждать, иметь свой взгляд на предметы искусства, усвоить художественные навыки и техники. Каждому важно научиться анализировать, отличать истинное искусство от невежественной подделки, отчетливо выражать свои мысли, а с другой стороны - развить творческое воображение и вкус.

Именно искусство предоставляет благоприятные возможности для воспитания нравственности, трудолюбия, настойчивости в преодолении трудностей, упорства в достижении целей и удовлетворения потребности в прекрасном.

Список литературы:

1. М.В.Трофимова, Т.И. Тарабарина. И учеба, и игра: изобразительно искусство – Ярославль: Академия развития, 2001
2. Я.Я.Чернецкий Изобразительное искусство в школе продленного дня.– М., «Просвещение», 1997
3. Г.К.Селевко Современные образовательные технологии.– М. «Народное образование», 2001
4. Т.В.Машарова Педагогические теории, системы и технологии обучения.– Киров , 1997
5. Формирование личности: проблем комплексного подхода в процессе воспитания школьника. Под.ред. Г.Н.Филонова – М., «Педагогика», 1983 стр.50
6. Я.И. Ковальчук. Индивидуальный подход в воспитании ребенка.– М., «Просвещение», 1998 //Изобразительное искусство в школе, 2004 , № 3. Стр. 59 .
7. Н.И.Пронина. Развитие творческого воображения учащихся художественного класса школы искусств.
8. // Искусство в школе. 2003, № 1. Как пройти в город Художников. Ю.Полуянов.
9. // Искусство в школе. 2003, №3. Творческое задание на уроках искусства. И.Красильников.
10. Программно-методические материалы. Изобразительное искусство. М., Дрофа, 2003

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНДА ОҚУ ДАҒДЫСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ

Разакова Алтынай Куралбаевна
Ақтөбе облысы, Мәртөк ауданы
Жайсаң жалпы орта білім беру мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі

Түйіндеме

Бұл мақалада бастауыш сынып оқушыларының оқу дағдысын қалыптастырудың тиімді әдістері ойын технологиялары, интерактивті әдістер, мәтінмен жұмыс түрлері және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданудың тиімділігі нақты мысалдармен көрсетілген. Сонымен қатар, оқу процесінде мұғалімнің кәсіби шеберлігі мен оқытудың тиімді тәсілдерін дұрыс ұйымдастырудың рөлі айқындалады. Бұл зерттеу бастауыш сыныпта оқыту сапасын арттыруға бағытталған әдістемелік ұсыныстармен ерекшеленеді.

Кілт сөздер: бастауыш білім, оқу дағдысы, оқу сауаттылығы, тиімді әдістер, мәтінмен жұмыс, интерактивті оқыту, жаңартылған бағдарлама, АКТ, оқу мотивациясы.

Қазіргі таңда білім беру жүйесіндегі басты міндеттердің бірі – оқушы тұлғасын жан-жақты дамыта отырып, оның білім алуға деген қызығушылығын, танымдық белсенділігін арттыру. Бастауыш сынып – тұлғаның қалыптасуы мен дамуының іргетасы қаланатын маңызды кезең. Осы кезеңде оқу дағдысының дұрыс қалыптасуы – оқушының болашақ білім сапасының негізі болып табылады. Қазақстан Республикасының 2023–2025 жылдарға арналған жаңартылған бастауыш білім беру бағдарламасында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту, соның ішінде оқу сауаттылығы басты басымдық ретінде көрсетілген.

Оқу дағдысы дегеніміз – оқушының мәтінді саналы, мәнерлеп, түсініп оқуы, оқыған материалын талдай алуы және оны өмірлік жағдаяттарда қолдана білуі. Бұл дағдыны қалыптастыру тек тіл және әдебиет пәндерінде ғана емес, барлық пәндерде кешенді түрде жүзеге асуы тиіс.

Оқу дағдысы қалыптаспаған оқушы жоғары сыныптарда күрделі мәтіндермен жұмыс істеуде қиындықтарға тап болады, ал бұл өз кезегінде білім сапасының төмендеуіне әкелуі мүмкін. Сондықтан оқу дағдысын бастауыш кезеңде қалыптастыру – педагогикалық үдерістің негізгі бағыттарының бірі.

Оқу дағдысын қалыптастырудың тиімді әдістері

1. Ойын арқылы оқыту

Бастауыш сынып оқушыларының жас ерекшеліктерін ескере отырып, оқу процесінде түрлі дидактикалық ойындарды қолдану оқуға деген қызығушылықты арттырады. Мысалы, "Сөз тап", "Сұраққа жауап бер", "Оқиға желісін жалғастыр" сияқты ойын түрлері мәтінмен жұмысты жандандырады.

2. Мәтінмен жұмыс түрлерін түрлендіру

Оқушылардың мәтінді түсіну қабілетін арттыру мақсатында мынадай әдістер қолданылады:

- Дауыстап оқу – дұрыс интонация мен тыныс белгілерін ескере отырып оқу;
- Іштей оқу – жылдам және түсінікті оқу қабілетін қалыптастыру;
- Қайта оқу – мәтінді бірнеше рет оқып, негізгі ойды табуға машықтану.

3. Интерактивті әдістерді қолдану

Қазақстандағы жаңартылған білім мазмұнында оқушы белсенділігін арттыруға бағытталған әдістер кеңінен қолданылады. Оларға:

- Кластер жасау,
- Венн диаграммасы,
- Инсерт әдісі,
- Рөлдік ойындар,
- Топтық жұмыс,
- "Ой қозғау", "Болжау", "Қос жазба күнделігі" сияқты әдіс-тәсілдер жатады.

Бұл тәсілдер оқушының сыни ойлауын, мәтінмен жұмыс істеу дағдысын, шығармашылық қабілетін дамытады.

4. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану

Цифрлық білім беру ресурстары, аудио және бейнематериалдар, мультимедиялық оқулықтар, интерактивті тапсырмалар оқуға деген қызығушылықты күшейтеді. "BilimLand", "Kundelik.kz", "Opiq.kz" платформаларындағы оқулықтармен жұмыс жасау – осының дәлелі.

Бағдарламалық байланыс

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі бекіткен "Сауат ашу", "Қазақ тілі мен әдебиеті", "Орыс тілі", "Ағылшын тілі" пәндерінің оқу бағдарламаларында мәтінмен жұмыс істеуге, оқу дағдысын дамытуға ерекше назар аударылған. Бағдарламада әр оқу жылының соңына дейін оқушы:

- мәтінді саналы әрі түсініп оқуы;
- мәтіннің негізгі идеясын анықтауы;
- өз көзқарасын білдіруі;
- оқығанын өмірмен байланыстыруы тиіс.

Мұның барлығы оқу сауаттылығының және оқу дағдысының негізгі көрсеткіштері болып табылады.

Оқу дағдысы – оқушының өзіндік білім алуына, өмірлік жағдайларда дұрыс шешім қабылдауына мүмкіндік беретін негізгі қабілет. Бұл дағдыны бастауыш кезеңнен бастап саналы түрде қалыптастыру үшін мұғалімдер тиімді, жаңашыл әдістерді жүйелі қолдануы қажет. Сонымен қатар, білім беру бағдарламасымен тығыз байланысты жұмыс істеу – оқу нәтижесін арттырудың басты шарты.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2022). Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша бастауыш сынып бағдарламалары. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы.

2. Бабаев, С.Б., Мұхамбетжанова, С.Т. (2016). Бастауыш мектеп педагогикасы. – Алматы: Дарын.

3. Жұмабаева, Г. (2020). Бастауыш сынып оқушыларының оқу дағдысын қалыптастыру жолдары // Білім – Образование журналы. – №3. – Б. 22–26.

4. Выготский, Л.С. (1997). Воображение и творчество в детском возрасте. – Москва: Педагогика.

5. Жүндібаева, Г.К. (2019). Бастауыш сыныпта қазақ тілін оқытудың тиімді әдіс-тәсілдері. – Алматы: Қазақ университеті.

6. Тұрғынбаева, Б.А. (2005). Оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту. – Алматы: Рауан.

7. Құрманова, Г.Қ. (2021). Жаңартылған білім мазмұны: бастауыш сыныпта оқытудың әдістемелік негіздері // Ұстаздар әлемі журналы. – №5. – Б. 15–19.

8. Bloom, B. (1956). Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. – New York: Longmans, Green.

9. Сабыров, Т.С. (2006). Оқытудың жаңа технологиялары. – Алматы: Білім.

10. BilimLand.kz цифрлық білім беру платформасы – https://bilimland.kz

БІЛІМДІ ҚАЙТА ЖАҢҒЫРТУ: ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ, ЭТИКА ЖӘНЕ АДАМГЕРШІЛІК ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Хасенова Дина Сырымқызы
Маңғыстау облысы Жаңаөзен қаласы
Қ.Күржіманұлы атындағы №8 жалпы білім беретін мектеп

Кіріспе

"Технология – құрал ғана. Оның адамзатқа пайдасы немесе зияны – қолданушының ниетіне байланысты."
– Элон Маск

XXI ғасыр – технологиялық серпіліс пен ақпараттық төңкеріс заманы. Бұл дәуірде жасанды интеллект (ЖИ) адам өмірінің барлық саласына терең енуде: білім беру, медицина, өндіріс, құқық, тіпті шығармашылық пен шешім қабылдау салаларында да. Алайда мұндай прогресс адамзат алдында жаңа әрі күрделі сұрақтарды алға тартады. Жасанды интеллект дамыған сайын адамгершілік, этика және білімнің мәні қайта қарастырылуда. Осы тұрғыдан алғанда, білімді қайта жаңғырту – уақыт талабы. Қазіргі жаһандану дәуірінде қоғамымыз қарқынды өзгерістерге ұшырауда. Ғылым мен технологияның, әсіресе жасанды интеллект саласының дамуы адамзаттың күнделікті өміріне, кәсібіне, қарым-қатынас мәдениетіне және ең бастысы – білім беру жүйесіне тікелей әсер етуде. Бұл жағдай білімге жаңаша көзқараспен қарауға мәжбүр етеді.

Білім – тек ақпарат пен фактілерді меңгеру емес. Ол – адамды тұлға ретінде қалыптастыратын рухани-адамгершілік негіз. Сондықтан ЖИ-дің дамуымен бірге білімнің мәні, құрылымы мен әдістері де жаңаша қарастырылуы қажет. Бұл өзгерістер

бізді этика, адамгершілік және технология тоғысқан жаңа білім дәуіріне жетелейді.

I. Жасанды интеллект – білім беру жүйесіндегі жаңа кезең

Жасанды интеллект – адам интеллектісінің кейбір қабілеттерін (ойлау, үйрену, шешім қабылдау, тілдік өңдеу және т.б.) имитациялай алатын алгоритмдер мен жүйелер жиынтығы. Білім беру саласында ЖИ келесі бағыттарда қолданыла бастады:

- **Бейімделетін оқыту жүйелері** – әр оқушының қабілеті мен деңгейіне қарай жеке оқу бағдарламасын құру;
- **Академиялық көрсеткіштерді болжау** – үлгерімді талдау арқылы оқушының дамуындағы тәуекелдерді ертерек анықтау;
- **Тілді автоматты үйрету** – аударма, сөйлеуді тану, тілдік модельдер көмегімен жекешелендірілген оқыту жүргізу;
- **Мұғалім жұмысының жекелеген бөліктерін автоматтандыру** – тест тексеру, оқу материалын құрылымдау, кеңес беру.

ЖИ-ді қолдану білім беру тиімділігін арттырады, алайда ол бірқатар маңызды сұрақтарды да тудырады.

II. Жасанды интеллекттің мүмкіндіктері мен қауіптері

ЖИ – мәліметтерді өңдеуге, үйренуге және шешім қабылдауға қабілетті жүйелер. Ол арқылы оқу процесін жекелендіріп, оқушылардың қабілеттерін дәл анықтауға және тиімді әдістерді таңдауға болады. Бірақ бұл жетістіктермен бірге келесі қауіптерге де назар аудару қажет:

- **Ақпараттық әділетсіздік** – алгоритмдер бұрынғы деректерге сүйене отырып, кейде әділетсіз шешімдер қабылдауы мүмкін;
- **Адам еңбегінің қажетсіздігі** – көптеген мамандықтар автоматтандырылып, жұмыссыздық деңгейінің өсуіне ықпал етуі мүмкін;
- **Жауапкершіліктің бұлыңғырлығы** – ЖИ қабылдаған шешімнің салдарына кім жауапты екендігі түсініксіз;
- **Жеке деректердің қауіпсіздігі** – ЖИ мұғалімдер мен оқушылардың деректерін өңдегенде, оларды үшінші тараптың теріс пайдалану қаупі туындайды.

III. Этика мен адамгершілік – ЖИ дәуіріндегі негізгі құндылықтар

Жасанды интеллект – тек техникалық құрал емес, ол сонымен қатар – этикалық мәселе. Осы технологиямен жұмыс барысында бірнеше адамгершілік принциптер қайта қарастырылуы қажет:

1. **Жауапкершілік** – кез келген технологияны қолдану кезінде адам жауапкершілікті өз мойнына алуы тиіс;
2. **Әділеттілік** – ЖИ шешімдері баршаға әділ болуы қажет. Алгоритмдік кемсітушілікке жол берілмеуі тиіс;
3. **Құпиялық** – жеке деректердің сақталуына ерекше назар аудару;
4. **Құндылықтарды сақтау** – гуманизм, жанашырлық, ар-ождан, ұлттық руханият сияқты қасиеттерді ұмытпау.

Адамзат дамыған сайын жаңа моральдық және философиялық сұрақтар туындайды. ЖИ-ге сенім артқан қоғам үшін этикалық ойлау мен адамгершілік қағидаттар бұрынғыдан да маңызды.

IV. Білімді қайта жаңғыртудың жолдары: технология мен руханият үндестігі

Қазіргі білім беру жүйесіндегі басты сұрақ – *«Адам қандай болу керек?»*. Бұл сұраққа жауап беру үшін білім тек пәндік мазмұнмен шектелмей, төмендегідей бағыттарға негізделуі тиіс:

- **Критикалық ойлау**;
- **Моральдық-этикалық таңдаулар жасау қабілеті**;
- **Цифрлық сауаттылық**;
- **Эмоциялық интеллект**;
- **Рухани-адамгершілік тәрбие**.

Ұсынылатын бағыттар:

- Білім мазмұнын жаңарту: ЖИ, цифрлық этика, киберқауіпсіздік пәндерін енгізу;
- Мұғалімдер мен оқушыларды даярлау: цифрлық сауаттылықты арттыру, ЖИ-мен жұмыс істеудің этикалық қағидаларын меңгерту;
- Этикалық кодекстер енгізу: ЖИ жүйелерін әділ әрі жауапкершілікпен қолдануға бағыттау;
- Ұлттық құндылықтарды насихаттау: Абай, Шәкәрім, әл-Фараби мұраларын қазіргі этикалық біліммен байланыстыра оқыту.

Жасанды интеллект – адамзат дамуының жаңа кезеңі. Ол шексіз мүмкіндіктер ұсынумен қатар, үлкен жауапкершілік жүктейді. Сондықтан білімді қайта жаңғырту – тек оқу мазмұнын өзгерту емес, ең алдымен адамның ішкі жан-дүниесін, рухани құндылықтар жүйесін дамыту.
Білім – мәлімет жинау құралы ғана емес, ол – адамзаттың рухани болмысын қалыптастыратын күш. Болашақтағы табысты қоғам – технологияны адамгершілікпен үйлестіре алған қоғам. Бұл үйлесімге жетудің жолы – ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды білім жүйесіне терең сіңіру.

V. Қорытынды

БАСТАУЫШ СЫНЫПТЫҢ МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ

Абдрахманова Мейрамкуль Кузыряевна
Күләш Байсейітова атындағы Қазақ ұлттық өнер университеті
Дарынды балаларға арналған мамандандырылған мектеп – интернатының
бастауыш сынып мұғалімі, Қазақстан, Астана қ.

Аңдатпа: Баяндамада инновациялық технологияларды жаңартылған білім беру мазмұнының оқу үрдісінде пайдалану арқылы оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту ерекшеліктері қарастырылған. Қазіргі таңда оқу үрдісінде «жаппай» енгізіліп жатқан инновациялық технологиялар көкейкесті мәселелердің тоғысында пайда болып, оқу үрдісіндегі әдістемелерге жаңаша тұрғыдан қарап, оны үздіксіз жаңғыртуға бағытталады.

Білім беру жүйесіндегі басым бағыттардың бірі — оқыту үрдісін

технологияландыра отырып, білімнің кепілдік нәтижелеріне қол жеткізу. Ол үшін оқыту үрдісін өзгерте отырып, мұғалім шығармашылықпен жұмыстануы керек. Өйткені бұрын оқушы білімді қабылдаушы, жинақтаушы, өзіне сіңіруші рөлдерін ғана атқарса, ал қазіргі жаңа талап бойынша өздігімен білім алушы, үйрене білуші ретінде танылады. Сондықтан жеке тұлғаны осы рөлдерді атқаруға лайықтау үшін оның жаңа бейнесін заман талабына сай дайындауымыз қажет.

Жаңа технологияның басты мақсаттарының бірі баланы оқыта отырып, оның еркіндігін, белсенділігін қалыптастыру, өз бетінше шешім қабылдауға дағдыландыру. Инновациялық технологияны пайдалану — өмір талабы.

Қазіргі пән оқытушыларының негізгі міндеті — білім беруді нәтижеге бағыттау, яғни инновациялық жаңа технологияны меңгеру екені баршамызға мәлім. Оқу үрдісіне қоғамның жаңа қажеттіліктеріне сәйкес инновациялық тәсілдерді енгізу, оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісін талап етеді. Осыған орай кез-келген оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын заманауи инновациялық технологияны меңгеруге

ұмтылу керек. Себебі мемлекеттік білім стандартына сәйкес оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияларды, білім алушылардың білімін қадағалаудың инновациялық бақылау - өлшеу құралдарын енгізуді жүктейді. Оқытудың жаңа педагогикалық технологиясы – оқытуды ізгілендіру, өзін-өзі дамытып, тәрбиелей білетін, заман ағымына ілесе алатын білікті, жан-жақты жеке тұлға қалыптастыруды мақсат етеді. Оқушылардың кәсіби білім сапасын арттырумен бірге өз қабілетіне қарап, өзін-өзі дамыта отырып, өзіне сын көзбен қарауға мүмкіндік береді. Танымдық белсенділігін арттырып, логикалық ойлау қабілетін дамытады. Оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, дамыту міндеттерін көздейді. Оқытушының жеке тұлғаны зерттеуіне, оны толық танып, білуге және оқытудың мақсатына жетуге тиімді, әрі нақты жол ашады.

Инновациялық білім беру – іскерліктің жаңа түрі. Инновациялық қызмет оқу ісін дамытуға, пәндердің мәнін тереңдетуге, оқытушының кәсіптік шеберлігін арттыруға басқа жаңа технологияларды енгізуге, пайдалануға және шығармашылық жұмыстар жүргізуге бағытталған. Мұндай технологияларды қолдану — біріншіден, оқытушы ұтады, яғни ол сабақты тиімді ұйымдастыруға көмектеседі, оқушының пәнге деген қызығушылығы артады, екіншіден, оқушы ұтады, себебі оның тақырып бойынша танымы кеңейеді. Осылайша білім берудің қалыптасқан әдістемесіне оқытудың жаңа технологиясы тұрғысынан өзгерістер енгізілсе, білім сапасы да арта түспек. Ол әр педагогтан өз қызметінде жеке тұлғаға, оның қызығушылығы мен проблемасына бет бұруда маңызды өзгерісті талап етеді. Біз де әрдайым білім берудің жаңа технологиясын меңгеріп, жұмыстың тиімді жолдарын табу үшін жұмыстану үстіндеміз. Мақсат та айқын. Ол — балалардың мектепке қызығушылығын және оқуға ынтасын көтеруге мүмкіндік беретін қазіргі педагогикалық технологияларды қолдану, баланың жеке тұлғасын және шығармашылық ынтымақтастық жағдай қалыптастыру.

Логикалық ойлаудың дамуы – баланы жан – жақты дамуының басты міндеті.

Ойлау – адамның таным әрекетінің жоғарғы деңгейі, жаңа ашылулар мен ізденістер үрдісі. Логикалық ойлау ретінде баланың өздігінен қарапайым логикалық іс – әрекеттері (анализ, синтез, салыстыру т.б.), қосымша логикалық операциялар (жоққа шығару, дұрыс және бұрыс пайымдаулар т.б.) орындалуы қарастырылады. Оқушылардың белсенділігі мен танымдық іс-әрекеттері арқылы шығармашылығын дамыту,қажетті жағдайда айрықша шешім қабылдай алатын жеке тұлғаны дайындау,осыған орай оқытуды ізгілендіру мектептердің алдында тұрған үлкен міндет екені белгілі. Уақыт талабына сай оқушылардың логикалық ойлау қабілетін дамыту үшін, оқытудың жаңа ақпараттық технологиясын пайдаланған жөн деп ойлаймын. Шығармашылыққа үйрету үшін мынандай жағдайларды ескеруі тиіс. Мұғалім ең алдымен, сыныпта шығармашылық көңіл-күй тудыру үшін баланың назары бір нәрсеге бағытталуы керек. Әрбір шығармашылық тапсырманы оқушыға ұсынудың мазмұны жеткіншектердің жас ерекшелігіне, қызығушылығына үйлесуі керек. Оқушының шығармашылықпен айналысуына мектепте, сабақ үстінде, үйде қолайлы жағдай туғызу. Шығармашылық бағытқа баланы жүйелі, сапалы түрде қалыптастырып отыру қажет. Сондықтан баланың шығармашылығын дамытуда ұстаз көп еңбек сіңіруі керек. Мұғалім сабақтарда әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып, балалардың ұсыныс, пікірлерін еркін айтқызып, ойларын ұштауға, өздеріне деген сенімін арттыруға мүмкіндік туғызып отыру қажет. Әдіс-тәсілмен өткізілген әрбір сабақ оқушылардың логикалық ойлауын және қиялын, ойын, дағдысын қалыптастырып, оларды сөйлеуге үйретеді. Түрлі әдістемелік тәсілдерді пайдалану арқылы балалардың ортасынан қабілеті жоғары бала іздеп, онымен жұмыс жасау, оны жан-жақты тану,

оқушылардың шығармашылық деңгейін бақылап отыру – әрбір мұғалімнің негізгі міндеті. Адам бойындағы қабілеттерін дамытып, олардың өсуіне жол беру, адамның рухани күшін нығайтып, өзін-өзі тануына көмектеседі. Оқушының өз болмысын тануға көмектесіп, қабілетін ояту, жаңа рухани күш беру, білімнің ең маңызды мақсаты болып танылады. Оқушыларды шығармашылық жұмысқа баулып, олардың белсенділігін, қызығушылығын арттыра түсу үшін логикалық ойлау қабілеттерін сабаққа және сабақтан тыс уақытта дамытуда әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолдануға болады. Бала бойындағы қабілетті ашу оқушының шығармашылық бағытта дамуына жете мән беру болып табылады. Оқушының оқу-тәрбие үрдісі негізінде дамыту мәселесі – бұл жылдар бойы көптеген ғалым – психологтардың, педагогтардың, практик мұғалімдердің арасында пікірталас тудырып келе жатқан және күні бүгінге дейін күн тәртібінен түспей жүрген мәселе. Оқушыларды шығармашылық бағытта жан-жақты дамыту – бүгінгі күннің басты талабы. Осы талап тұрғысынан алғанда оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастырудың сан түрлі әдіс-тәсілдерін іздестіру жаңа технологияларды тиімді пайдаланудың маңызы ерекше. Қазіргі ұстаздардың алдында тұрған үлкен мақсат өмірдің барлық саласына белсенді, шығармашылық іс-әрекетке қабілетті еркін және жан-жақты жетілген тұлға тәрбиелеу. Өмірдегі сан алуан қиындықтарды шеше білу тек шығармашыл адамның қолынан келеді.

Оқушының шығармашылық іс-әрекетіне жағдай тудыру дегеніміз – оқушыны ойлай білуге үйрету екені сөзсіз. Мектеп табалдырығын жаңа аттаған бүлдіршіннен шығармашылық іс-әрекетті талап етпес бұрын, оны соған үйреткен жөн. Оған байланысты «Оқытудың жаңа технологияларын пайдалана отырып, оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту» тақырыбын алдыма келелі мәселе етіп таңдап алдым. Бұл мәселені алудағы мақсатым- оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдерін қолдану арқылы баланың кішкентай кезінен дүниеге өзіндік көзқарасын қалыптасуына жол ашу, шығармашылығын дамыту. Оқушының шығармашылығына бағыт-бағдар беруді ең алғаш білім мазмұнына енгізген М.Жұмабаев болатын. «Ойлау жанның өте бір қиын ,терең ісі», – деп атап көрсете келе, мұғалім баланы ойлап үйренуіне көп күш жұмсау керектігін ескертеді. Білім беру мектептен басталады. Оқушылардың өз-өзіне сенімін арттыру, олардың шығармашылығын дамыту, өтілетін сабақтың оқу материалын терең ұғына білуге баулу, мұғалімнің педагогикалық шеберлігіне де байланысты. Мұғалімнің әрбір өтілетін сабағы қазіргі кездегі оқыту талаптарына сай болуы қажет. Бұл аталған талаптармен бірге мұғалімнің күнделікті өтілетін әрбір сабағы ғылыми түрде негізделіп, оның тәлім-тәрбиелік мәні жан-жақты ашылуы тиіс. Осындай талаптардың орынды атқарылуында ғана оқушыда логикалық ойлау қабілеті дами түсіп, оқушының оқуға, білімге деген құштарлығы артып отырады. Оқушы құлшынысын ұдайы дамытып, әрбір өтетін сабағын жаңаша ұйымдастыра біліп, оқытудың озық әдіс- тәсілдерін қолдана білгенде ғана оқушының шығармашылық қабілеті дами түседі.

Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет, инновациялық әдіс-тәсілдер жаңа білім берудің бірден – бір шарты. Жалпы білім беретін орта мектептің мұғалімі ретінде мен күнделікті жұмысым үшін алдыма келесідей міндеттерді қоямын:

Білім беру үрдісінде жаңа технологияларды мүмкіндігінше қолдану;

Оқушылардың резервтік мүмкіндіктерін диагностикалау;

Пәннің түсіндірілуі мен ақпараттың жеткізілуінің жоғары сапасын қамтамасыз ету;

Оқу – тәрбие үрдісін компьютеризациялау және технологияландыру.

Бұл баяндамада бастауыш сынып оқушыларының математика пәніне деген қызығушылығын арттыру жолдары қарастырылды. Дидактикалық ойындардың білім беру үдерісіндегі маңызы мен танымдық белсенділікке әсері жан-жақты сипатталды. Ойын түрлерін сабаққа енгізу – оқушылардың логикалық ойлауын дамытуға,

өз бетімен шешім қабылдауға, белсенділік танытуға мүмкіндік береді. Мұндай тәсілдер оқу материалына деген ынтаны арттырып, білімді тиімді меңгеруге ықпал етеді. Сонымен қатар, оқушылардың қарым-қатынас жасау, ой бөлісу дағдыларын жетілдіруге көп көмегі тиді.

Бұл оқыту ойындары арқылы оқушылардың білімге, үйренуге деген құштарлықтары оянып, оқу қызметінен жағымды эмоциялар алып, қанағаттанады.

Оқушыларым қазіргі таңда топпен, жұппен жұмыс атқара біледі. Өз ойларын ашық, нақты айтып, дұрыс ойлай біледі. Оқушыларымның сабаққа деген қызығушылықтары артып, сыныптың білім сапасы көтерілді. Егер де жаңа технология элементтерін сабақта өз дәрежесінде ұйымдастыра білсек, өз нәтижесін беріп, оқушылардың логикалық ойлау қабілеттері дамиды деп ойлаймын. *Баяндамамды мына бір сөзбен аяқтағым келеді:* ***«Еліміздің ертеңі бүгінгі ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздың қолында».***

Пайдаланылған әдебиеттер

1. М.Валиева «Жаңа педагогикалық технологиялар».

Әдістемелік нұсқау, 2020 жыл.

2. «Ізденіс және даму перспективалары».

Әдістемелік оқу құралы. Алматы, 2022 жыл.

3. «Білім. Таным. Тәрбие».

Республикалық ғылыми-әдістемелік журнал. №1, 2019 жыл.

4. «Қазақстан кәсіпкері» журнал №10, 2020 жыл.

5. «Қазақстан мектебі».

Республикалық ғылыми-педагогикалық журнал. №10, 2021 жыл.

6. Д.Асқарова «Логика әлемі» әдістемелік оқу құралы. Астана, 2019 жыл

ФАКУЛЬТАТИВ «BRUSH UP YOUR ENGLISH!

Абдуллаева Айгуль Полатовна
учитель английского языка школы-гимназии №20 имени Титова
Шымкент, Казахстан

Аннотация

Факультатив «Brush up your English!»-развитие универсальных учебных действий представляет собой отличный способ для учащихся улучшить свои навыки владения английским языком. Она направлена на учащихся, желающих углубить свои знания и
уверенность в использовании языка как в устной, так и в письменной форме. Программа
включает разнообразные стратегии обучения, такие как коммуникативная практика. Уроки
построены вокруг активного общения и взаимодействия, что позволяет учащимся практиковать свои навыки в реальных ситуациях. Программа охватывает широкий спектр актуальных тем, что помогает участникам развивать критическое мышление и навыки аргументации.

Ключевые слова: коммуникативные навыки, учебная и внеурочная деятельность,
языковой барьер, самостоятельность.

Факультатив «BRUSH UP YOUR ENGLISH!» для учащихся 7-8 классов направлен на
формирование коммуникативных и социальных навыков учащихся основной школы,
необходимых для успешного интеллектуального развития каждого

участника факультатива. Данная программа обеспечит развитие универсальных учебных действий, творческих способностей, необходимых для дальнейшей самореализации как в учебной, так и внеурочной деятельности, что в свою очередь позволит проявить себя, преодолеть языковой барьер, выявить свой творческий потенциал, получить положительные эмоции владения иностранным языком.

В рамках данного факультатива учащимся будет предоставлена возможность подготовить себя к олимпиадам, конкурсам разных уровней. Актуальность также заключается в том, что программа факультатива позволит быть успешным, научиться самостоятельно осваивать новые знания в условиях изменяющегося мира, применить полученные знания на практике в общении с зарубежными друзьями по переписке или online, расширить возможности творческого самовыражения, повысить свой интеллектуальный уровень. Учащиеся смогут взвесить и оценить свои ученические качества с помощью самонаблюдения и взаимодействия с учителем, участниками курса другой параллели, так как программа создана для ребят 7 и 8 классов, что обязательно приведет к увеличению их самостоятельности и в дальнейшем обязательно положительно повлияет на формирование речевых коммуникативных компетенций, а значит и на учебную деятельность.

Каждый участник факультатива имеет возможность овладеть необходимыми ему на данном этапе теоретическими и практическими знаниями. В связи с возможностью индивидуального выбора заданий на занятиях курса, анализ качества их выполнения развивает у учащихся рефлексию и способность к самооценке.

Режим занятий составляет 1 час в неделю.

Программа составлена с учетом возрастных особенностей учащихся. Одна из характерных особенностей ребят этого возраста - стремление самоутвердиться будет обращена на приобретение личностных универсальных учебных действий. Участники

факультатива «Brush up your English!» зададутся вопросом: «Какое значение для каждого из них имеет владение иностранным языком?», то есть установят связь между целью учебной деятельности и её мотивом.

Считаю, что работая на занятиях факультатива, у ребят, у которых произошло частичное снижение мотивации, появится новый стимул и интерес к учебной деятельности, к раскрытию своего творческого потенциала, самопознанию и самосовершенствованию через стремление к участию в различных конкурсах и олимпиадах по английскому языку.

Целью курса является создание условий для приобщения учащихся к новому социальному опыту через совершенствование коммуникативной компетенции, умение работать в команде и индивидуально, проявлять самостоятельность, решимость в достижении результатов, готовность и способность к саморазвитию и самореализации.

Объем учебной нагрузки: факультатив рассчитан на 34 часа. Программа основывается преимущественно на методах активного обучения. При прохождении тем используются современные педагогические технологии

такие, как обучение в сотрудничестве, использование новых информационных технологий, личностно-ориентированный подход.

No раздела Название раздела Количество часов Формы контроля

1 Особенности поведения британцев при встрече. 1 Анализ, сравнение, обсуждение

2 Инфинитив с частицей «to» 1 Составление опорного конспекта, тест

3 Анализ и выполнение заданий по английскому языку олимпиады (школьный уровень)

4 Обсуждение и выполнение новых заданий олимпиады

4 Моя семья и характер взаимоотношений между родственниками 2 Практикум монологической речи

5 Инфинитив без частицы «to» 2 Составление опорного конспекта, тест

6 Преодоление трудностей выполнения заданий заочной олимпиады 2 Обсуждение предложений и способов выполнения

7 Герундий, как новая часть речи 2 Составление опорного конспекта, тест

8 Функции герундия в предложении. 2 Сравнение с другими частями речи, составление интеллектуального задания.

9 Фразы согласия /несогласия 2 Практикум использования элементов дебатов.

10 Значение владением иностранным языком для современного, образованного человека 2 Практикум монологической /диалогической речи

11 Глагол (пассивный залог) 2 Составление конспекта, тест

12 Функции модальных глаголов 2 тест

13 Косвенная речь 2 тест

14 Согласование времён 2 Составление конспекта, тест

15 Как улучшить знания иностранного языка! 2 1 Практикум монологической /диалогической речи

16 Особенности написания личного письма/эссе. 2 Обсуждение образцов написания писем. Практикум написания.

17 Я родился и вырос в Казакстане! 2 Презентации. Викторины.

Общее количество часов 34

К окончанию данного курса учащиеся:

1. углубляют свои знания о лексико-грамматических явлениях;
2. умеют распознавать и употреблять изученный грамматический материал в устной и письменной речи;
3. осуществляют прирост продуктивного и рецептивного словаря;
4. умеют перефразировать предложения;
5. улучшают качества написания писем личного характера и эссе;
6. уверенно практикуют монологическую/диалогическую речь по темам факультатива

Список литературы
1. Анлийский язык для школьников, поступающих в Вузы и студентов/ Цветвова И.В., Клепальченко И.А., Мальцева Н.А.//М.,Глосса, 1995
2. Справочник школьника 5-11 классов//АСТ-Пресс,2000
3. Сайты ВУЗОВ г.Томска / www.tuur/ru
4. Подготовка к ГИА-2014/ Фоменко Е.А.// Легион, Ростов-на-Дону, 2014

ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ БІЛІМ БЕРУДЕ ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ

Абишева Меруерт Кыдырбековна
Қ.Сәтбаев атындағы №6 жалпы білім беретін мектеп КММ, бастауыш сынып мұғалімі,
Атакент кенті, Мақтаарал ауданы, Түркістан облысы, Қазақстан

Аннотация:
Бұл мақалада цифрлық технологияларды оқу үдерісінде тиімді қолдану тәжірибесі қарастырылады. Қазіргі білім беру жүйесінде цифрлық құралдарды пайдалану – заман талабы. Автор педагогикалық тәжірибеде қолданған нақты әдістер мен платформаларға тоқталып, олардың оқушылардың білім сапасына әсерін сипаттайды.

Кілт сөздер: цифрлық технологиялар, білім беру, оқу үдерісі, инновация, педагогикалық тәжірибе.

Кіріспе

Қазіргі заман талабы – білім беру саласында жаңашылдыққа ұмтылу. Цифрлық технологиялар –мұғалімнің көмекшісі ғана емес, оқушының білімге деген қызығушылығын оятатын қуатты құрал. Олар оқыту сапасын арттырып қана қоймай, оқу үдерісін даралауға, жекелеп оқытуға, сондай-ақ уақтылы кері байланыс алуға мүмкіндік береді.

Білім беру процесінің тиімділігі педагогтың заманауи әдіс-тәсілдерді қаншалықты қолдана алуымен тығыз байланысты. Цифрлық технологиялар дәстүрлі оқыту тәсілдерін толықтырып қана қоймай, оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға, дербес оқу траекториясын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Негізгі бөлім

Білім беру жүйесіне цифрлық технологияларды ендіру бірнеше бағытта жүзеге асырылып отыр. Атап айтқанда:

1. Интерактивті платформалар (Kahoot, Quizizz, Google Classroom) – сабақ барысында оқушылардың белсенділігін арттырады. Бұл ресурстар арқылы оқушылар үй тапсырмаларын онлайн орындап, өз білімін тексере алады.
2. Электрондық оқулықтар мен мультимедиалық материалдар – теорияны көрнекі түрде ұсынуға мүмкіндік береді. Аудио-видео материалдар оқушылардың тақырыпты жақсы меңгеруіне сеп болады.
3. Мобильді қосымшалар мен гаджеттерді пайдалану – оқушылардың жеке оқу траекториясын қалыптастыруда маңызы зор. Мысалы, Google Forms көмегімен оқушыларға жедел тест өткізіп, нәтижесін бірден білуге болады.
4. Жасанды интеллект элементтері – кейбір білім беру платформалары (мысалы, ChatGPT, Khan Academy AI) оқушының білім деңгейіне қарай тапсырмаларды ұсынып, өзіндік оқу процесін ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Педагог ретінде мен өз тәжірибемде Google Classroom және Canva платформаларын жиі қолданамын. Мысалы, бейнесабақтарды әзірлеп, оқушыларға шығармашылық жобалар ұсыну арқылы олардың цифрлық сауаттылығын арттырамын.

Әсіресе, бастауыш сыныптарда мультимедиалық және ойын платформаларын қолдану баланың пәнге деген қызығушылығын арттырып, ақпаратты қабылдауын жеңілдетеді. Canva арқылы оқушылар өз жұмыстарын

безендіріп, Padlet платформасында бірлесіп постер жасап, өз пікірін білдіреді. Мысалы, 3-сыныптағы дүниетану сабағында оқушылар табиғат зоналары тақырыбында онлайн постер жасап, бір-бірінің жұмысын бағалай алды.

Педагогикалық тәжірибеден мысалдар

Мен сабақтарымда Wordwall, Kahoot, Liveworksheets, Bilimland платформаларын жиі қолданамын. Мысалы, математика сабағында Liveworksheets арқылы интерактивті тапсырмалар беріледі. Оқушылар өз бетімен орындап, нәтижесін бірден көріп, қателерін түзетеді. Сонымен қатар, ClassDojo платформасында оқушы жетістіктері күнделікті бағаланып, ата-аналармен кері байланыс орнатылады.

Цифрлық трансформацияға мұғалімнің бейімделуі – білім сапасын арттырудың басты кепілі. Сондықтан мұғалім үнемі изденіп, кәсіби даму бағытында цифрлық сауаттылығын жетілдіруі тиіс.

Қорытынды

Цифрлық технологияларды тиімді қолдану – заманауи мұғалімнің басты міндеттерінің бірі. Бұл құралдар тек оқу процесін жеңілдетіп қана қоймай, білім сапасын арттыруға, оқушылардың қызығушылығын оятуға септігін тигізеді. Мұғалімнің шеберлігі – технологияны мақсатқа сай, тиімді қолдана білуінде.

Қазіргі таңда педагогтардың алдында тұрған басты міндет – оқушыларды XXI ғасыр дағдыларымен қаруландыру. Цифрлық құзыреттілік – сол дағдылардың негізі. Білім берудің сапасын арттыруда технологияны орынды қолдану оқушы жетістігіне оң ықпал етеді. Мұғалім мен оқушы арасындағы цифрлық қарым-қатынас өзара сенімге, ынтымақтастыққа негізделуі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қалиев С. «Цифрлық білім беру: мүмкіндіктер мен қауіптер». – Алматы, 2022.
2. Сатыбалдиева А. «Оқытудағы цифрлық ресурстардың тиімділігі». // Білім – 2023, №4. – Б. 25-28.
3. ҚР БҒМ. Орта білім беру ұйымдарында цифрлық оқытуды ұйымдастыру жөніндегі әдістемелік ұсыныстар. – 2023.

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ РОЛІ

Ажымбаева Айгуль Куванышевна
Ақтөбе қ., "№27 жалпы білім беретін мектеп" КММ қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Жасанды интеллект (ЖИ) – компьютерлік жүйелердің адамның интеллектуалды әрекеттерін имитациялайтын технологиялар жиынтығы болып табылады. Бүгінгі таңда ЖИ білім беру жүйесінде жаңашылдық әкеліп, оқыту үдерісін тиімді әрі қызықты ету үшін қолданыс табуда.

Жасанды интеллектті мектепте оқытуда қолдану оқушылардың оқу үрдісіне деген қызығушылығын арттырады. Мысалы, ЖИ технологиясы арқылы оқушылардың жеке ерекшеліктері ескеріліп, оларды оқытудың арнайы әдістері таңдалады. Бұл оқушылардың өз мүмкіндіктеріне сай білім алуына мүмкіндік береді. Жасанды интеллект білімді үйрену мен дағдыларды меңгерудің интерактивті тәсілдерін ұсынады, соның ішінде автоматты түрде жаттығуларды орындау, тапсырмаларды орындауда жеке көмек көрсету және оқушының білім деңгейін бақылау. Мектептерде жасанды интеллектті пайдалану білім беру саласының тиімділігін арттыруға септігін тигізеді. Бұл оқушылардың жылдам және

сапалы білім алуына мүмкіндік береді. Мысалы, интеллектуалды білім беру бағдарламалары мен қосымшалар балалардың оқыту деңгейін бақылап, дербес оқыту әдісін қолдана алады. Сонымен қатар, ЖИ құралдары оқу процесін қызықты етіп, балалардың пәнге деген ынтасын арттырады.

Жасанды интеллекттің мектепте білім беру үдерісіндегі рөлі айтарлықтай маңызды. Бұл кезеңде балалардың танымдық қабілеттері мен шығармашылық ойлау дағдылары қалыптасады. Жасанды интеллект арқылы оқушылардың оқуға деген қызығушылығы арттырылып, оларды өз бетімен білім алу процесіне тартуға болады. Сонымен қатар, ЖИ оқушылардың жеке ерекшеліктеріне сәйкес оқыту әдісін таңдай отырып, олардың өз мүмкіндіктеріне сай білім алуына мүмкіндік береді. Кез келген педагогикалық технология философия негізде қарастырылады. Білім беру әлеміне енетін инновациялық технологияларды реттеу, жүйелеу және сұрыптау арқылы педагог жаңа инновациялық, педагогикалық технологияларды қолдануда өзін дамытады және қалыптастырады, білім алушылардың қызығушылығын, шығармашылық шабытын арттырады, ғылыми көзқарасын қалыптастырады, білім сапасын арттырады. Сондықтан өскелең ұрпақты оқыту жолында оқу процесінде инновациялық технологияларды қолдану мен олардың тиімділігін арттыру маңызды болып табылады. Қоғам талаптарына жауап беретін тәрбие мен білім беру үшін, осы инновациялық қызметтің ғылыми – педагогикалық негіздерін игеру басты мәселе болып табылады. Оның еңбек нарығында бәсекеге қабілетті тұлғаны даярлауға, білім сапасын арттырудың тиімді жолдарын табуға тигізетін үлкен үлесі бар. Оның тәжірибеге енуі – уақыт мәселесі. Қазіргі білім беру жүйесінің маңызды проблемаларының бірі оқу процесіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу, білім беруді ақпараттандыру болып табылады.

Жасанды интеллекттің ең басты артықшылықтарының бірі – әр оқушының білім алу деңгейін анықтап, оған сәйкес келетін материалдар мен тапсырмаларды ұсыну мүмкіндігі. Дифференциалды оқыту әдісі әрбір оқушының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқу материалы мен тапсырмаларын бейімдейді. ЖИ платформалары оқушының деңгейін бағалай отырып, оның оқуды жалғастыру қарқынын, қиындықтарын және келесі қадамдарын анықтайды. Мысалы, қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытуда қолданылатын көптеген ЖИ жүйелері әр оқушының оқу сапасын автоматты түрде бағалап, қиындық туғызып жатқан тақырыптар бойынша қосымша көмек ұсынады. Оқушының жауаптарын тексеріп, дұрыс емес жауаптарды түзету үшін қосымша түсініктемелер мен ұсыныстар беретін жүйелердің бар болуы, оның білім алу сапасын арттырады. Сонымен қатар жасанды интеллект білім алушыларға логикалық және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Оқу материалдары мен тапсырмалары ЖИ арқылы интерактивті, динамикалық түрде ұсынылған кезде балалардың ақыл-ойы дағдылары дамиды. Бұл әдіс тек стандартты тапсырмаларды орындаумен шектелмей, оқушылардың ойлау қабілетін жетілдіруге мүмкіндік береді.

Оқушылардың ойлау қабілеттерін дамытуда ЖИ жүйелері ойын элементтерін қолдану арқылы оқытуды қызықты әрі тартымды етіп жасайды. Ойын арқылы баланың логикалық ойлау және шешім қабылдау дағдыларын дамытатын көптеген жүйелер бар. Мысалы, оқушылар қазақ тілі пәні сабағында тапсырмаларды орындау кезінде ЖИ-дің көмегімен ойын түрінде тапсырмалар орындап, әр түрлі деңгейдегі қиындықтарды жеңуге үйренеді.

Қазіргі әлемде білім бәсекеге қабілетті тұлғаны және табысты азаматты қалыптастырудың негізгі құралына айналды. Цифрлық революциямен байланысты қоғамдағы жедел өзгерістер аясында, жасанды интеллектіні тәрбиелеу-оқыту процесіне енгізудің рөлі ерекше маңызды болып отыр. Жасанды интеллект

технологиялары біздің өмірімізге берік енді, және уақыт өте келе бұл ену деңгейі тек арта беретіндігі анық. Бүгінгі күні мобильді телефон кең ауқымды пайдаланушыларға қолжетімді, тіпті мектепке дейінгі балалар да оны жеткілікті сенімді пайдалана алады. Интернет іздеу, дауыстық көмекшілер, бейнелерді тану қызметтері, онлайн ойындар біздің шындықтың бір бөлігі болып табылады. Сондықтан балаларды белсенді жасаушыларға айналдыруға, оларды қоршаған технологиялардың қалай жұмыс істейтінін түсінуге бағытталған күш-жігерді жұмсау маңызды. Осылайша, жасанды интеллект негіздерін үйрету, тіпті қарапайым деңгейде, мектепке дейінгі білім беруден басталуы тиіс. Мұғалімдер оқушылардың болашағына дайындалуы үшін жасанды интеллект технологияларын білім беру процесіне интеграциялауы керек, онда бұлдағдылар ерекше құнды болады. Білім беруде жасанды интеллектіні пайдалану мүмкіндіктері» білім беру бағдарламасының өзектілігі бірнеше факторлармен анықталады:

1. Технологиялық прогресс: Технологиялардың жылдам дамуы және жасанды интеллектінің әртүрлі өмір салаларына енгізілуі білім беру процесіне, әсіресе мектепке дейінгі ұйымдардағы білім беру процесіне жаңартуды талап етеді.

2. Оқушыларды болашаққа дайындау қажеттілігі: Қазіргі әлемде оқушылар технологиялармен жұмыс істеу дағдыларын ең ерте жастан меңгеруі керек, бұл оларды болашақ мамандығының талаптарына дайындайды.

3. Оқыту персонализациясы: Жасанды интеллект білім беру бағдарламаларын оқушылардың жеке қажеттіліктері мен қабілеттеріне бейімдеуге мүмкіндік береді, бұл материалды тиімді меңгеруге ықпал етеді.

4. Сын тұрғысынан ойлау мен шығармашылықты дамыту: Жасанды интеллект негізіндегі құралдар мектепке дейінгі балаларда интерактивті және ойын түріндегі оқыту арқылы зерттеу қызметін және шығармашылық ойлауды ынталандыра алады.

5. Педагогтарды қолдау: Жасанды интеллектіні пайдалану тәрбиешілердің жұмысын едәуір жеңілдетуі мүмкін, балалардың прогресін бағалау және мониторинг жүргізу, сондай-ақ жеке білім беру маршруттарын әзірлеу үшін құралдар ұсынады.

6. Әлеуметтік – эмоционалдық даму: Жасанды интеллект оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларын ойындар мен симуляциялар арқылы дамытуға көмектеседі.

7. Глобалдық трендтер: Көптеген елдер білім беру жүйелеріне жасанды интеллектіні енгізуде, бұл халықаралық стандарттар мен тәжірибелерден артта қалмау қажеттілігін туындатады.

Осылайша, білім беруде жасанды интеллектіні пайдалану мүмкіндіктері тек қазіргі заманның талаптарына жауап беріп қана қоймай, оқушылар үшін сапалы және қолжетімді білім беру кеңістігін құруға ықпал етеді. Білім беруде жасанды интеллектіні пайдалану мүмкіндіктері қазіргі мектептерде балаларды оқыту және тәрбиелеу процесіне инновациялық технологияларды интеграциялау қажеттілігінен туындады. Жасанды интеллект (ЖИ) жылдам дамып, білім беруді қоса алғанда, көптеген салаларда қолданылуда. Педагогтардың ЖИ мүмкіндіктерін білім беру процесін байыту және әр балаға жеке көзқарас жасау үшін тиімді пайдалану үшін дайындау маңызды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сәрсенбекова, Г. «Жасанды интеллект және білім беру». – Алматы, 2021.

2. Сұлтанова, А. «Инновациялар мен білім беру». – Нұр-Сұлтан, 2020.

3. Әбдіхалықова, Д. «Жасанды интеллектті білім беру үдерісінде қолдану». – Алматы, 2020.

4. Ахметова, Г. С. «Цифрлық технологиялар және олардың білім беру үрдісіндегі орны», Алматы: Рауан, 2022.

ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ: ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ НЕГІЗІ

Аймурзаева Лаура Бактыбаевна
Арал индустриалды-техникалық колледжінің экономика негіздері пәнінің оқытушысы,
Қызылорда облысы Арал қаласы, Қазақстан

АҢДАТПА

Бұл баяндамада цифрлық сауаттылықтың қазіргі білім беру жүйесіндегі рөлі мен маңызы қарастырылады. Цифрлық технологиялардың дамуы білім беру процесін түбегейлі өзгертті: ақпаратқа қолжетімділік, тиімді коммуникация, креативтілік пен инновацияны дамыту мүмкіндіктері кеңейді. Мұғалімдер мен оқушылардың цифрлық сауаттылығын арттыру олардың оқу және оқыту сапасына оң әсер етеді. Баяндамада цифрлық сауаттылықты дамыту бағыттары, атап айтқанда оқу бағдарламаларын жаңарту, мұғалімдерді даярлау, инфрақұрылымды жетілдіру, оқушылар мен ата-аналарды тарту жолдары ұсынылады. Сонымен қатар, заманауи мұғалімнің цифрлық дағдылары мен оқыту әдістері сипатталып, олардың білім беру тиімділігіне әсері талданады.

АННОТАЦИЯ

В данном докладе рассматриваются роль и значение цифровой грамотности в современной системе образования. Развитие цифровых технологий кардинально изменило образовательный процесс: расширились возможности доступа к информации, эффективной коммуникации, развития креативности и инноваций. Повышение цифровой грамотности у учителей и учащихся положительно влияет на качество обучения и преподавания. В докладе предложены направления развития цифровой грамотности, в частности обновление учебных программ, подготовка педагогов, развитие инфраструктуры, вовлечение учащихся и родителей. Также описаны цифровые навыки современного учителя и методы преподавания, проанализировано их влияние на эффективность образовательного процесса.

ABSTRACT

This report explores the role and importance of digital literacy in the modern education system. The development of digital technologies has fundamentally transformed the educational process by expanding access to information, enabling effective communication, and fostering creativity and innovation. Enhancing digital literacy among teachers and students positively impacts the quality of teaching and learning. The report outlines key directions for developing digital literacy, including curriculum updates, teacher training, infrastructure improvements, and the involvement of students and parents. It also describes the digital skills required of modern teachers and teaching methods, analyzing their impact on the effectiveness of the educational process.

Кілтті сөздер

Цифрлық сауаттылық, білім беру технологиялары, мұғалімнің цифрлық дағдылары, онлайн оқыту, ақпараттық технологиялар, киберқауіпсіздік, интерактивті оқыту, білім беру платформалары, жобалық оқыту, ата-аналардың қатысуы.

Цифрлық сауаттылық – бұл қазіргі заманғы білім беру жүйесінің маңызды құрамдас бөлігі. Білім беру саласындағы цифрлық технологиялардың дамуы, ақпараттық ресурстардың қолжетімділігі, және онлайн оқыту платформаларының пайда болуы білім беру процесін түбегейлі өзгертуге мүмкіндік берді. Цифрлық сауаттылық білім алушылар мен оқытушылардың білім алу, ақпаратты өңдеу, және коммуникация жасау қабілеттерін

арттыруға ықпал етеді. Бұл баяндамада цифрлық сауаттылықтың маңызы, заманауи білім берудегі артықшылықтары мен кемшіліктері қарастырылады.

Цифрлық сауаттылықтың маңызы:

Цифрлық сауаттылық – бұл тек компьютерлік дағдыларды меңгеру ғана емес, сонымен қатар ақпаратты тиімді пайдалану, сыни тұрғыдан ойлау, және цифрлық ортада этикалық нормаларды сақтау қабілеті. Білім алушылар мен оқытушылардың цифрлық сауаттылығын арттырудың бірнеше маңызды аспектілері бар:

Ақпаратқа қолжетімділік: Цифрлық сауаттылық білім алушыларға интернет арқылы ақпаратты іздеу, бағалау және пайдалану дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл, өз кезегінде, білім алудың сапасын арттырады.

Коммуникация және ынтымақтастық: Цифрлық технологиялар білім алушылар мен оқытушылар арасында тиімді коммуникацияны қамтамасыз етеді. Онлайн платформалар мен әлеуметтік желілер арқылы білім алушылар бір-бірімен және оқытушыларымен оңай байланыс орната алады.

Креативтілік және инновация: Цифрлық сауаттылық білім алушылардың креативті ойлау қабілетін дамытуға ықпал етеді. Олар цифрлық құралдарды пайдалана отырып, жаңа идеялар мен жобаларды жүзеге асыра алады.

Кәсіби даму: Оқытушылар үшін цифрлық сауаттылық кәсіби дамудың маңызды аспектісі болып табылады. Олар жаңа технологияларды пайдалана отырып, білім алушылардың білім алу процесін тиімдірек ұйымдастыруға мүмкіндік алады. Цифрлық сауаттылық оқытушыларға ақпаратты іздеу, талдау, және бағалау дағдыларын дамытуға, сондай-ақ білім алушылармен интерактивті байланыс орнатуға көмектеседі.

Оқытушылар үшін цифрлық құралдарды пайдалану арқылы оқу материалдарын жаңартып, білім алушылардың қызығушылығын арттыруға, олардың білімін тереңдетуге мүмкіндік туады. Мысалы, онлайн платформалар мен ресурстарды қолдану арқылы сабақтарды қызықты әрі интерактивті етуге болады.

Сонымен қатар, цифрлық сауаттылық оқытушыларға өздерінің кәсіби дамуын жалғастыруға, әртүрлі вебинарлар мен онлайн курстарға қатысуға, білім беру саласындағы жаңа трендтер мен әдістемелерді меңгеруге мүмкіндік береді.

Осылайша, цифрлық сауаттылық оқытушылардың кәсіби дамуының негізі болып табылады, себебі ол білім беру процесін жаңартып, білім алушылардың білім алу сапасын арттыруға ықпал етеді.

Білім алушылар мен оқытушылардың цифрлық сауаттылығын арттыру – қазіргі білім беру жүйесінің маңызды аспектілерінің бірі. Цифрлық сауаттылықты дамыту үшін бірнеше бағытта жұмыс жүргізу қажет:

Оқыту бағдарламаларын жаңарту: Цифрлық сауаттылықты қамтитын арнайы курстар мен модульдер енгізу. Білім алушылар мен оқытушыларға арналған цифрлық құралдар мен платформаларды пайдалану бойынша оқу бағдарламаларын әзірлеу.

Бағдарламаларда ақпараттық технологиялар, интернет қауіпсіздігі, мәліметтерді өңдеу және цифрлық коммуникация дағдыларын дамытуға назар аудару.

Оқытушыларды даярлау: қытушыларға арналған тренингтер мен семинарлар ұйымдастыру. Цифрлық құралдарды тиімді пайдалану, онлайн оқыту әдістері, және цифрлық ресурстарды интеграциялау бойынша білімдерін арттыру.

Оқытушылар арасында тәжірибе алмасу үшін платформалар құру, оқытушылар өз тәжірибелерімен бөлісіп, бір-бірінен үйрене алатын орта қалыптастыру.

Инфрақұрылымды дамыту: Оқу орындарда интернет желісінің сапасын арттыру, компьютерлер мен цифрлық құрылғылармен қамтамасыз ету. Білім алушылар мен оқытушыларға қажетті техникалық құралдарды беру.

Цифрлық ресурстар мен платформаларды (мысалы, электронды кітапханалар, онлайн курстар) қолжетімді ету.

Білім алушыларды ынталандыру: Білім алушылардың цифрлық сауаттылығын арттыру үшін түрлі конкурстар, олимпиадалар, және жобалар ұйымдастыру. Білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған цифрлық жобаларға қатысуын ынталандыру.

Білім алушыларға цифрлық дағдыларды дамыту үшін ойындар мен интерактивті платформаларды пайдалану.

Ата-аналарды тарту:Ата-аналарға арналған ақпараттық сессиялар өткізу, оларды цифрлық сауаттылықтың маңыздылығы туралы хабардар ету. Бұл сессияларда цифрлық технологиялардың балалардың білім алуына, әлеуметтік байланыстарына және күнделікті өміріне қалай әсер ететіндігі туралы ақпарат беріледі.

Сессиялар барысында ата-аналарға:

Цифрлық құралдарды пайдалану: Балалардың интернетте қауіпсіздігін қамтамасыз ету, әлеуметтік желілерде дұрыс мінез-құлық көрсету, және цифрлық ресурстарды тиімді пайдалану жолдары туралы кеңестер беріледі.

Білім беру платформалары: Оқу процесінде қолданылатын цифрлық платформалар мен ресурстарды таныстыру, олардың артықшылықтары мен мүмкіндіктері туралы ақпарат беру.

Психологиялық аспектілер: Цифрлық технологиялардың балалардың психологиялық жағдайына әсері, экран уақытын басқару, және цифрлық детокс туралы әңгімелесу.

Тәжірибе алмасу: Ата-аналар арасында тәжірибе алмасу, өзара пікірлесу, және цифрлық сауаттылықты арттыру бойынша бірлескен жобаларды талқылау.

Семинарлар мен тренингтер: Ата-аналарға арналған практикалық семинарлар мен тренингтер ұйымдастыру, мұнда олар цифрлық құралдарды қолдану дағдыларын жетілдіре алады.

Осы шаралар арқылы ата-аналардың цифрлық сауаттылығын арттыру, балалардың қауіпсіздігі мен білім алу процесін жақсарту мақсатында бірлескен жұмыс жүргізу жоспарлануда.

Заманауи оқытушының цифрлық дағдылары мен білім беру әдістері білім беру процесінің тиімділігін арттыруға, білім алушылардың қызығушылығын оятуға және олардың білім алуын жеңілдетуге бағытталған. Оқытушылар үшін цифрлық дағдылар мен заманауи әдістерді меңгеру маңызды, себебі олар білім беру саласындағы өзгерістерге бейімделуге және білім алушылардың қажеттіліктеріне жауап беруге мүмкіндік береді.

Заманауи оқытушының цифрлық дағдылары мен әдістері

Цифрлық дағдылар:

- Ақпараттық технологиялармен жұмыс істеу.
- Онлайн платформаларды қолдану (Google Classroom, Zoom, Moodle).
- Цифрлық контент жасау (видео, инфографика, презентация).
- Деректерді талдау және киберқауіпсіздік сақтау.

Білім беру әдістері:

- Интерактивті оқыту, жобалық және кооперативті әдістер.
- Гибридті оқыту – дәстүрлі және онлайн әдістерді біріктіру.
- Сын тұрғысынан ойлау мен рефлексияны дамыту.
- Технологияны интеграциялау мен оқу-танымдық ойындарды пайдалану.

Цифрлық сауаттылық — заманауи білім берудің ажырамас бөлігі. Ол оқытушылар мен білім алушылардың тиімді оқуы мен оқытуын қамтамасыз етіп, білім сапасын арттыруға жол ашады. Цифрлық дағдылар мен заманауи әдістерді меңгеру білім беру процесін жетілдіріп, оны қолжетімді әрі қызықты етеді. Сондықтан цифрлық сауаттылықты жүйелі түрде дамыту — білім беру жүйесінің стратегиялық басымдығы болуы тиіс.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. ҚР Білім және ғылым министрлігі. Цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану бойынша әдістемелік нұсқаулық. – Нұр-Сұлтан, 2020. – 35 б.

2. Сейтқазина Г. А., Көшербаева А. М. Цифрлық сауаттылықты дамытудағы

мұғалімнің рөлі // Білім және ғылым әлемі. – 2021. – №4 (80). – Б. 65–70.

3. Төлепберген Н. Цифрлық сауаттылық және онлайн оқыту: Қазіргі білім беру жүйесінің талаптары // Қазақ университеті журналы. – 2022. – №3 (112). – Б. 54–59.

TRANSFORMATION OF THE LEARNING PROCESS IN THE ERA OF DIGITALIZATION: "HOW EMERGING TECHNOLOGIES, INTERACTIVE PLATFORMS, AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE CONTRIBUTE TO ENGAGING STUDENTS IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING IN THE CLASSROOM."

Akshekina Ainur Nurlanovna
Municipal State Institution "Secondary General Education IT School-Lyceum №50" of the Department of Education of the city of Semey, under the Education Administration of Abai Region.
Teacher of English language.

Imagine a classroom where every student receives personalized feedback in real time, where language practice continues beyond the school walls, and where digital tools guide learners as intuitively as a human teacher. This is not a vision of the distant future, it is the new reality of education in the digital age. As technology reshapes nearly every aspect of modern life, education is no exception. The traditional classroom model is giving way to innovative, technology-driven learning environments that are more interactive, adaptive, and inclusive.

At the heart of this transformation are advanced digital tools—particularly artificial intelligence (AI), neural networks, and intelligent platforms—that redefine how students learn and how educators teach. English language education, in particular, has emerged as a fertile ground for these innovations, offering powerful new ways to improve language acquisition and learner engagement.

This article explores several cutting-edge directions in the implementation of digital technologies in English language teaching, emphasizing the transformative potential of AI and neural networks in the digital era.

1. AI-Powered Personalized Learning Platforms

Artificial intelligence enables the creation of adaptive learning environments tailored to individual students' needs. Applications like Duolingo, Grammarly, or AI-driven LMS systems analyze a student's progress and adapt content accordingly. In English language lessons, this allows for differentiated instruction, ensuring that each learner can progress at their own pace, reinforcing areas of weakness and advancing in strengths.

2. Intelligent Chatbots for Language Practice

The use of AI-powered chatbots as virtual conversation partners is a growing trend. These bots simulate natural dialogues and offer real-time feedback on grammar, vocabulary, and pronunciation. Students can practice their speaking and writing skills anytime, reducing speaking anxiety and improving fluency. Tools such as Replika or ChatGPT facilitate such practice in a risk-free environment.

3. Integration of Neural Machine Translation and Writing Assistants

Modern neural network-based translators and writing tools, such as DeepL or Google Translate (enhanced with AI), are more accurate than ever. When integrated thoughtfully into lessons, they help students understand complex texts and correct their

writing. Educators can use these tools not as crutches but as scaffolding to develop students' independent language production skills.

4. Immersive Learning with Virtual and Augmented Reality (VR/AR)

While not purely based on neural networks, VR and AR technologies often integrate AI for content personalization. In English classes, immersive simulations such as virtual tours, interactive storytelling, and role-play scenarios can provide contextualized and engaging learning experiences. This approach enhances vocabulary retention and cultural understanding.

5. Data Analytics and Learning Progress Monitoring

Advanced analytics systems driven by AI can track student progress in real time. Teachers can receive detailed reports on performance, engagement, and learning patterns. This information allows for timely interventions and supports evidence-based teaching decisions. AI-supported dashboards and performance prediction tools help educators manage diverse classrooms more effectively.

In conclusion, the integration of modern digital technologies, especially artificial intelligence and neural networks, is revolutionizing English language education. These innovations not only enhance teaching effectiveness but also empower learners to take charge of their learning process. As digitalization advances, educators must remain adaptive and proactive in leveraging these tools to prepare students for a global, tech-driven world.

References:

1. Kukulska-Hulme, A. (2020). "Mobile-assisted language learning [Revisited]". The Encyclopedia of Applied Linguistics.

2. Godwin-Jones, R. (2018). "Using Mobile Technology to Develop Language Skills and Cultural Understanding." Language Learning & Technology.

3. Moukali, K. & Raddaoui, B. (2021). "Artificial Intelligence in Education: A Review of the State of the Art and Future Prospects." Journal of Educational Technology Systems.

4. Warschauer, M. & Liaw, M. (2019). "Emerging Technologies for Autonomous Language Learning." Language Learning & Technology.

5. Yang, H. H. (2022). "AI in Education: Pedagogical and Ethical Considerations." Educational Media International.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Асабаева Гульнара Арыстанбековна
учитель русского языка и литературы школы-интерната для одаренных детей
КазНУИ имени К.Байсеитовой
г.Астана

Аннотация: образовательная среда стремительно трансформируется под воздействием цифровых технологий и искусственного интеллекта (ИИ). В статье рассматриваются возможности интеграции цифровых ресурсов и ИИ в преподавание русского языка и литературы в средней и старшей школе. Приводятся конкретные примеры цифровых инструментов, описываются педагогические эффекты и потенциальные риски. Подчёркивается роль учителя как посредника между технологиями и образовательной целью.

Ключевые слова: цифровые ресурсы, искусственный интеллект, русский язык, литература, образование, роль учителя.

Современные образовательные реалии требуют от учителя не только глубокого знания предмета, но и умения применять цифровые технологии в учебном процессе. Актуально это и для преподавания русского языка и литературы- дисциплин, традиционно ассоциирующихся с книгой,

тетрадью и доской. Однако в условиях стремительного развития информационных технологий и искусственного интеллекта (ИИ) использование цифровых инструментов становится не просто возможностью, а необходимостью. Современный урок гуманитарного цикла всё чаще опирается на цифровые ресурсы, платформенные решения и ИИ-сервисы, способные существенно обогатить образовательный процесс. Использование цифровых ресурсов позволяет не только повысить интерес учащихся к предмету, но и существенно улучшить качество усвоения учебного материала. Цифровые технологии также способствуют формированию медиаграмотности и навыков работы с информацией. Они расширяют границы урока, делают возможным обучение в формате смешанного и дистанционного образования.

Преимущества цифровых технологий в гуманитарном образовании

Интерактивность

Цифровые ресурсы делают урок более живым и увлекательным. Например, интерактивные упражнения на платформах вроде *LearningApps, Wordwall, Quizlet* позволяют ученикам закреплять знания в игровой форме.

Индивидуализация обучения

Применение электронных учебников, онлайн-курсов и образовательных платформ дает возможность каждому ученику двигаться в собственном темпе и получать задания, соответствующие его уровню подготовки.

Визуализация учебного материала

При изучении литературных произведений эффективным оказывается использование видеоматериалов, виртуальных экскурсий, электронных презентаций. Это помогает учащимся глубже понять историко-культурный контекст произведений.

Развитие цифровой грамотности

Работа с электронными источниками формирует важные компетенции XXI века: умение находить, анализировать, систематизировать информацию, критически её осмысливать.

Важно отметить, что цифровые ресурсы позволяют вывести обучение за рамки классно-урочной системы: домашние задания можно выполнять в интерактивной среде, учебные проекты реализовывать в цифровом формате, а индивидуальные консультации проводить дистанционно.

Практические кейсы и мой педагогический опыт

На уроке русского языка ИИ может использоваться как тренажёр по редактированию текста: ученики вводят собственные сочинения, получают предложения по улучшению и редактируют их. Цифровые ассистенты могут давать рекомендации по структуре текста, логике аргументации, стилю. Это способствует развитию навыков самокоррекции и стилистической грамотности.

С помощью ИИ можно адаптировать задания под уровень подготовки ученика, подбирать текстык темам, составлять тренировочные упражнения, тесты.

На уроке литературы в 9 классе при изучении поэмы Н.В. Гоголя «Мёртвые души» я предложила учащимся использовать ИИ для анализа характеристики героя Чичикова. Ученики задают вопросы о герое, сравнивают полученные ответы с собственными наблюдениями и проводят дискуссию о том, насколько искусственный интеллект способен «понимать» художественный текст. Итогом стало эссе на тему: «Может ли машина интерпретировать литературу?»

ИИ способен выявлять ключевые темы, мотивы, что делает анализ произведений более наглядным и глубинным.

При изучении творчества писателя можно предложить ученикам виртуальную экскурсию по историческим и литературным местам.

Вызовы и ограничения

Несмотря на очевидные преимущества, использование ИИ в образовательной практике связано с рядом вызовов:

- **необходимость цифровой грамотности** как у учителя, так и у ученика;
- **этические вопросы**, связанные с авторством, плагиатом и чрезмерной зависимостью от ИИ;
- **ограничения технологий**: не все ИИ-системы корректно справляются с анализом художественного текста, не понимают иронии, подтекста, художественных тропов;
- **снижение самостоятельной мыслительной активности** при бесконтрольном использовании автоматизированных подсказок. Системы вроде ChatGPT, ЯндексGPT и другие языковые модели позволяют ученикам обращаться за консультацией по вопросам грамматики, смысловому анализу, подбору аргументов, формулировке тезисов.

Важно понимать, что такие инструменты не заменяют учителя, а лишь расширяют возможности взаимодействия с текстом.

Следует учитывать, что ИИ пока не способен глубоко понимать художественные смыслы, интерпретировать подтексты и художественные тропы. Поэтому работа с ИИ требует методической подготовки, развития у учеников навыков критической оценки полученной информации. Задача педагога - не просто встраивать технологии в урок, а формировать у учеников критическое отношение к информации, полученной с помощью ИИ, обучать их оценивать, сравнивать, делать собственные выводы.

Цифровые ресурсы и технологии искусственного интеллекта - это не мода, а неизбежный этап эволюции образования. Их грамотное использование на уроках русского языка и литературы способно существенно обогатить учебный процесс, сделать его более интересным, адаптивным и ориентированным на развитие универсальных учебных умений. Использование цифровых ресурсов и искусственного интеллекта открывает широкие перспективы для обновления образовательной практики. Вместе с тем, важно помнить, что технологии - это всего лишь инструмент. Искусственный интеллект не заменит учителя, но может стать его ценным помощником в деле воспитания и образования. Однако только при грамотной педагогической интеграции они становятся действительно эффективными. Учитель остаётся ключевой фигурой, направляющей технологии в русло развития личности, культуры мышления и духовного роста ученика.

Список литературы

1.Цифровая трансформация образования: вызовы и перспективы / Е.В. Бочарова // Педагогика и психология образования. - 2021. - № 4. - С. 12-18.

2.Использование ИИ в обучении гуманитарным дисциплинам / А.И. Воронцов // Информационные технологии в образовании. - 2022. - № 2 (35). - С. 45-52.

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДА ДОМБЫРА АСПАБЫН ТЕРЕҢ МЕҢГЕРТУ

Ауашова Акбопе Толкибаевна
Қазанғап Тілепбергенұлы атындағы саз мектебінің домбыра класының мұғалімі
Ақтөбе облысы Шалқар қаласы

Бағдарламаның өзектілігі: Домбыра - қазақ халкының ұлттық мәдениетінің символы және музыка өнерінің ажырамас бөлігі. Қосымша білім беру ұйымдарында домбыра аспабын терең меңгерту бағдарламасы қазіргі кезеңде өте өзекті, себебі ұлттық құндылықтарды жанғырту, қазақ халкының музыкасын және мәдениетін сақтап, болашақ ұрпаққа жеткізу басты міндеттердің бірі болып табылады. Бағдарлама ұлттық музыка өнерін жетілдірудің маңызды жолы ретінде қызмет

атқарып, балалар мен жасөспірімдердің музыкалық білімін тереңдетуге, олардың ұлттық өнерге деген қызығушылығын арттыруға бағытталған. Бүгінгі таңда домбыраны үйрену арқылы жас ұрпаққа рухани және патриоттық тәрбие беруде ерекше маңызды. Сонымен қатар, домбыраның мәдени жене педагогикалық рөлі оқушылардың жалпы музыкалық сауаттылығын арттырып, олардын жан-жакты дамуына ықпал етеді.

Жұмыстың ғылыми-әдістемелік деңгейі: Бағдарлама жоғары ғылыми-әдістемелік деңгейде құрылған. Ол педагогикалық ғылымның заманауи әдістемелеріне негізделген жене оқытудың тимді технологияларын қамтиды. Бұл бағдарламаның ерекшелігі домбыра аспабын үйрету үрдісінің біртұтас, жүйелі түрде жузеге асырылуында. Оқыту удерісі арнайы әдістемелер арқылы домбыра аспабын терең меңгеруге бағытталған: аспаптың құрылымымен таныстыру,оның ерекшеліктерін түсіндіру, техникалық және орындаушылық дағдыларды дамыту, нота сауаттылығын үйрету, музыкалық шығармаларды терең түсіну және орындау дағдыларын қалыптастыру. Сонымен қатар, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыру және оларды жаңа әдіс-тәсілдермен қамтамасыз ету де ғылыми-әдістемелік денгейге жатады. Бағдарламада теориялық және практикалық бөлімдер бір-бірімен тығыз байланысты және сабақтарда колдануға болатын әдістемелік ұсыныстар берілген.

Бағдарламаның жаңашылдығы: Бағдарламаның жаңашылдығы - оның

дәстүрлі және заманауи оқыту әдістерін үйлестіруінде. Ұлттық өнерді тереңірек меңгертумен қатар, заманауи технологияларды енгізу арқылы домбыра аспабын үйрету үдерісі жетілдіріледі. Бағдарламада домбыраның классикалық орындаушылық дәстүрлерімен қатар, заманауи композиторлардың шығармаларын орындау және жаңа репертуармен танысу мүмкіндіктері ұсынылады. Бұл оқушылардың шығармашылық қабілеттерін,

қызығушылықтарын арттырады. Сонымен қатар, бағдарламаның жаңашылдығы - жеке оқу траекторияларын құру мүмкіндігінде. Әр оқушының қабілеті мен денгейіне қарай оқытудың дара жолдары қарастырылған. Бұл әдіс балаларды жекелей дамытып, олардың домбыраға деген ынтасын күшейтеді.

Педагогикалық орындылыгы: Бағдарлама педагогикалық тұрғыдан өте

орынды және окушылардың жастық және психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып жасалған. Окыту удерісі карапайымнан күрделіге қарай бағытталып, домбыраны біргіндеп менгертудін жүйелі кезеңдерін ұсынады. Оқушылардың қызығушылығын ояту, олардың музыкалық қабілеттерін дамыту және аспапты үйрету барысында кездесетін қиындықтарды жеңу үшін қолданылатын әдіс-тәсілдер бағдарламаның педагогикалық мазмұнының толыққанды екенін көрсетеді. Сонымен қатар,

бағдарламаның педагогикалық ұстанымы оқушылардың шығармашылық дербестігін, олардын өздігінен уйрену қабілетін дамытуды көздейді. Бұл домбыра аспабын үйрену үрдісінің педагогикалық негіздері мен тимділігін арттырады.

Теориялық маныздылығы: Бағдарлама домбыра аспабын тереңірек менгертудің теориялық маңызын ашады. Ол музыкалық аспаптың құрылымдық ерекшеліктерін түсінуден бастап, нота сауаты үйренуге, музыкалық шығармаларды талдауга дейінгі кең ауқымды теориялық білімді қамтиды. Домбыраның шығу тарихы, қазақ халкының музыкалық дәстурлері, белгілі композиторлар мен күйшілердін шығармашылық мұралары, музыкалық стильдер мен жанрлар туралы теориялық білім оқушылардың дүниетанымын кеңейтуге бағытталған. Сонымен катар, музыкалық шығармаларды орындау барысында олардын керкемдік және

музыкалық ерекшеліктерін түсіну арқылы оқушылардың теориялық дайындығы нығайтылады.

Практикалық маныздылығы: Бағдарлама оқушыларға практикалық

тұрғыда домбыра аспабын терең меңгеруге мүмкіндік береді. Сабақтарда домбырадағы техникалық жаттығулар, саусақ қимылдары, турлі әуендерді үйрену және орындау секілді практикалық элементтерге басымдық беріледі. Бұл бөлім оқушылардың домбырамен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырып, олардың музыкалық қабілеттерін шындауға бағытталған. Сондай-ак, домбыра аспабын үйрену барысында топтық және жеке орындаушылық дағдыларды дамыту арқылы оқушылардың ұжымдық музыка мәдениеті мен жеке шығармашылық әлеуеті артады.

Бағдарламаның практикалық маңызы: оқушылардың

концерттерде, байқауларда, түрлі мадени іс-шараларда өнер көрсетуге

дайындығын арттыруында да айқын көрінеді.

Мақсаттары:

1. Домбыра аспабын терең меңгерту арқылы оқушылардың ұлттық

мәдениетке деген қызығушылығын арттыру.

2. Оқушылардың музыкалық қабілеттерін дамыту және орындаушылық

шеберлігін жетілдіру.

3.Қазақтын дәстүрлі музыкасы мен өнерін дәріптеу, ұлттық

құндылықтарды сақтауға және жанғыртуға үлес қосу.

Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту және оларды

музыкалық өнерде өзін-өзі көрсетуге ынталандыру.

5.Домбыра аспабы арқылы оқушылардың рухани және патриоттық

тәрбие алуына ықпал ету.

Міндеттері:

1. Домбыра аспабын үйренуге қажетті негізгі техникалық және

орындаушылық дағдыларды қалыптастыру.

2. Қазақтың музыкалық мұраларың, күйлерін және әндерін орындау

арқылы ұлттық музыкалық мәдениетпен таныстыру.

3. Нота сауаттылығын меңгерту және музыкалық шығармаларды талдай

білуге үйрету.

4. Оқушылардың жеке және топтық орындаушылық дағдыларын жетілдіру.

5. Заманауи әдіс-тәсілдер мен технологияларды қолдану арқылы

домбыра үйрену үрдісін жанғырту.

6. Оқушыларды шығармашылық байқауларға, концерттерге және

мәдени іс-шараларға қатысуға дайындау.

7. Музыкалық шығармаларды орындау барысында оқушылардың

көркемдік талғамын және музыкалық сезімдерін дамыту.

«Қосымша білім беру ұйымдарында домбыра аспабын терең меңгерту»

бағдарламасының күтілетін нәтижелері:

1. Домбыра аспабын менгеру денгейі: Оқушылар домбыра аспабын еркін меңгеріп, техникалық және орындаушылық шеберліктерін дамытады. Олар

күрделі музыкалық шығармаларды орындау дағдыларын игереді.

2. Нота сауаттылығы: Оқушылар нота сауатын менгеріп, музыкалық шығармаларды өз бетінше талдау және оқу қабілеттеріне ие болады. Олар

ноталық жазбаларды дұрыс түсініп, оны домбырамен орындау тәжірибесін

қалыптастырады.

3. Қазақтың дәстурлі музыкасына қызығушылық: Оқушылар қазақ халкының музыкалық мұраларына, күйлеріне, әндеріне және жалпы ұлтық мәдениетке деген кызығушылық пен құрметті дамытады.

4. Шығармашылық қабілеттердің дамуы: Бағдарлама аясында

оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеті дамиды, өздерінің жеке орындаушылық стилін қалыптастыруға мүмкіндік алады. Шығармашылық конкурстарға қатысу арқылы тәжірибе жинақтайды.

5. Жеке және топтық орындаушылық: Оқушылар жеке және топтық

домбыра орындау қабілеттерін жетілдіреді, ансамбльдік орындаушылыққа

үйренеді. Бұл ұжымдық жұмыс дағдыларын дамытады.

6. Өзін-өзі бағалау және жетілдіру: Оқушылар музыкалық прогресстерін бақылап, өз жетістіктері мен кемшіліктерін бағалай біледі. Олар музыкалық аспапта өзін-өзі жетілдірудің маңыздылығын түсініп, жеке даму

траекториясын қалыптастырады.

7. Рухани және патриоттық тәрбие: Оқушылар ұлттық

құндылықтарға, рухани және мәдени мұраларға құрмет көрсетіп, патриоттық сезімдері күшейеді. Олар қазақ халкының дәстүрлерін сақтау мен жанғыртуға

дайын болады.

8. Қоғамдық іс-шараларға қатысу: Оқушылар концерттерде, шығармашылық байкауларда, мәдени іс-шараларда белсенді қатысып, өздерінің домбырашы ретіндегі тәжірибесін арттырады және шығармашылық әлеуетін танытады.

Бұл натижелер бағдарлама мақсатына қол жеткізуге және домбыра өнерін

терең меңгерген, шығармашыл тұлғаларды тәрбиелеуге бағытталған.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Абдуллин, Х. М. Домбыра үйрету әдістемесі. / Оқу құралы, «Білім»

баспасы, 2018. - 200 б.

2. Мұхамбетқалиев, Б. Қазақ күйлері және олардың орындалу д»стурі. //

«Қазақ ұлттық өнер академиясы» баспасы, 2019. - 180 б.

3. Нұрғали, Н. Домбыра: ұлттық аспаптың тарихы және даму жолдары. //

«Атамұра» баспасы, 2021. - 250 б.

4. Төлегенов, . . Қазақтың күй онері: дәстур және жаңашылдық. / Оқу

құралы, «Фолиант» баспасы, 2020. - 230 б.

5. Жанғали, Т. К. Домбыра күйлерін орындау әдістемесі. // «Өнер» бастасы,

2022. - 190 б.

6. Айтқұлова, А. М. Балаларға арналған қазақ күйлері. // «Алматы кітап»

баспасы, 2019. - 150 б.

7. Ахметова, Г. Т. Қосымша білім беру жуйесінде музыкалық аспаптарды оқыту әдістері. // «Мектеп» баспасы, 2021. - 175 б.

8. Сейітов, Е. Ұлттық музыка және оны оқыту әдістемесі. // «Қазақ университеті» баспасы, 2020. - 210 б.

9. Құнанбай, С. Қазақ күйлерін оқыту технологиясы. // «Алатау» баспасы,

2018. - 160 б.

10.Өмірбекова, Ж. М. Қазақ халкының музыка өнері: тарихы және дамуы. //

«Таймас» баспасы, 2021. - 220 б.

11. Қоспанов, Э. Домбыра тарту өнерінің негіздері. //«Қазақэнциклопедиясы»

баспасы, 2017. - 180 б.

12.Жұмағалиев, М. Қазақтың дәстүрлі музыкалық аспаптары. // «Өрлеу»

баспасы, 2020. - 195 б.

13. Ерғалиева, Б. Домбыра музыкасының теориясы. // Оқу құралы, «Мектеп» баспасы, 2019. - 165 б.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ӘДІСТЕР

Ашимова Кымбат Тулебаевна
«Көкшетау гуманитарлы-техникалық колледжі» мекемесі,
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің оқытушысы
Ақмола облысы, Көкшетау қ.

Аннотация

Бұл мақалада қазіргі білім беру жүйесінде қолданылатын заманауи технологиялардың мәні, түрлері мен тиімділігі қарастырылады. Білім алушылардың қызығушылығын арттыру, білім сапасын көтеру және оқыту үдерісін тиімді ұйымдастыруда жаңа технологиялардың алатын орны ерекше. Мақалада ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, ойын технологиялары ен оқытудың тиімді әдістері талданады. Сонымен қатар, заманауи технологияларды қолдану барысы ұсынылады. Мақала білім беру саласындағы мамандарға, мұғалімдерге және болашақ педагогтерге арналған.

Тірек сөздер: технология, әдістер, қабілет, заманауи, ақпарат

Қазіргі қоғамда білім беру саласы жаңа деңгейге көтерілуде. Білім – тек ақпаратты меңгеру ғана емес, сонымен қатар, шығармашылық ойлау, сыни талдау және заманауи технологияларды қолдану қабілеттерін дамыту болып табылады. Осы орайда, оқыту үдерісіндегі заманауи білім беру технологиялары маңызды рөл атқарады. Олар оқушы мен мұғалімнің әрекетін жаңа сипатта ұйымдастырып, білімді тиімді меңгеруге мүмкіндік береді.

1. Заманауи білім беру технологияларының мәні

Заманауи білім беру технологиялары – бұл оқыту мен тәрбиелеу үдерісін жаңаша ұйымдастыру тәсілдері. Олар оқытудың интерактивтілігін, жекелендірілуін, оқушылардың белсенділігін арттыруды көздейді. Мұндай технологиялар білім алушылардың дербестігін, ынтасын дамытып, білім беру мазмұнын тереңірек игеруге жағдай жасайды.

2. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ)

АКТ – оқытуда ең жиі қолданылатын заманауи технологиялардың бірі. Мұғалімдер компьютерлік бағдарламаларды, мультимедиа ресурстарын, интерактивті тақталарды пайдалану арқылы сабақты қызықты әрі мазмұнды өткізеді. Бұл оқушылардың зейінін аударып, ақпаратты визуалды түрде қабылдауын жеңілдетеді.

3. Заманауи технологияларды қолдану

Интерактивті тақта:

Визуалды материалдарды көрсетуге және білім алушылардың қатысуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Онлайн ресурстар:

Білім беру платформалары, бейнесабақтар, электронды кітаптар

Мобильді қосымшалар:

Білім алушыларға кез келген уақытта және кез келген жерде білім алуға жағдай жасайды

Заманауи технологиялар оқыту үрдісін тиімдірек етуге мүмкіндік береді. Интерактивті тақта, онлайн ресурстар, мобильді қосымшалар арқылы Білім алушылардың білім алу мүмкіндіктерін кеңейтуге болады.

Бұл құралдар білім алушылардың қызығушылықтарын арттырады

CLASSROOMSCREEN - білім алушыларға тапсырмаға көңіл бөлуге көмектесетін онлайн тақтасы. Тақта оқытушы үшін де, білім алушы үшін де өте тиімді. Топтарға бөлу, тапсырма, бейнематериал, суреттер, уақыт, ұпай саны, бағдаршам әдісі барлығы бір тақтада орындалады.

Цифрлық платформалар – Kahoot, Quizizz, Padlet арқылы қызықты тапсырмалар орындау.

Видеосабақтар мен подкасттар – әдеби шығармаларды тыңдау және талдау.

Қазақ тілін оқытудағы біздің мақсатымыз - ұлттың ертеңіне жол көрсетіп, бағыт беріп қана қоймай, ұлттық таным мен

қазақылықты сақтайтын ұрпақты тәрбиелеу. Қазақ тілі пәнінің оқу мазмұнын меңгертуде қолданылатын әдіс-тәсілдерді жан-жақты талдап қана қоймай, тапсырмалар түрлері мен ерекшеліктерін анықтау – заман талабы.

Білім алушының өз бетімен білімге ие болу барысында оның белсенді іс-әрекетін ұйымдастыру – оқу үдерісіне қойылатын негізгі талаптардың бірі. Берілген тапсырмалар барысында білім алушының өзіндік менін қалыптастыру, тұлғалық ерекшелігін шыңдау, шығармашылық-логикалық болмысын дамыта отырып жетілдіру мақсатында диалогтік, монологтік сипаттағы тапсырмалар ұйымдастырылуы керек.

Мен өзім қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытуда оқытудың тиіді әдістерін үнемі қолданамын. Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытудың тиімді әдістері оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға, шығармашылық қабілетін дамытуға және пәнге деген қызығушылығын оятуға бағытталады. Төменде ең тиімді әдістердің бірнешеуін қарастырайық:

1. Интерактивті оқыту әдістері

Диалогтық оқыту – пікірталастар, сұрақ-жауап, диалог құру арқылы оқушылардың сөйлеу дағдысын жетілдіру.

Дебат пен дискуссия – белгілі бір тақырып бойынша ой қорытып, пікірталас жүргізу.

Рөлдік ойындар – әдеби шығармаларды сахналау, кейіпкерлерге ену арқылы түсіну.

2. Шығармашылық әдістер

Эссе, шығармашылық жазба жазу – оқушының ойлау қабілетін дамыту.

Құрастырмалы әңгіме – берілген сөздер немесе суреттер негізінде әңгіме құрастыру.

Жазушы стилін зерттеу – белгілі бір автордың шығармашылық ерекшелігін талдау.

3. Ойын әдістері

Лингвистикалық ойындар – сөзжұмбақтар, ребустар, анаграммалар.

«Ойлан, тап» әдісі – жұмбақтар мен логикалық тапсырмалар.

Әдеби кейіпкерді сипаттау – оқушылардың қиялын дамыту.

Ойын әдісін қолдану мақсаты, жолы - лексиканы меңгеруге деген қызығушылықтарын ояту тілдік қатынас жасауға деген талабын ашу.

Тиімділігі – ойындар ойнау кезінде тілдік қарым-қатынастар ерекше маңызға ие болады. Кәсіби сөздерді естерінде сақтауға мүмкіндік береді. Сауатты, мәдениетті түрде сөйлей білуге жаттығады.

Нәтижесі-сөздік қорын молайтады

«Тақырыптық сөздер» оқыта үйрету ойыны. Лексикалық тақырыптарды пысықтау кезінде қолдануға қолайлы ойын түрі. Білім алушылар шеңбер жасап, дөңгелене тұрады. Мұғалім басты тақырыпты айтады. Осылайша шеңбер аяқталғанға дейін ойын жалғаса береді.

4. Топтық және жұптық жұмыс

Мен өз тәжірибемде топтық, жұптық, жеке жұмысты қолданып келемін. Топпен жұмыстың ерекшелігі: оқушылар түгел белсенділікпен қатысады, бір-бірін тыңдауға үйренеді, тілдік дағдылары және сөйлеу мәдениеті артады, ұйымшыл болуға тәрбиелейді.

Пікірталас – түрлі көзқарас, ой-пікірлерді қатар қою, салыстыру арқылы өзінің көзқарас, ой-пікірін дәлелдеу

Жоба қорғау – зерттеу жұмыстары арқылы тақырыпты терең меңгеру.

Постер жасау – көрнекілік арқылы ойды жеткізу.

Кластер әдісі – тақырыпты тармақтарға бөліп, жүйелі ойлауға үйрету.

5. Сыни ойлау әдістері

INSERT әдісі – оқылған мәтін бойынша «білемін – білдім – білгім келеді» стратегиясын қолдану.

«Бес жолды өлең» әдісі – тақырыпты талдау және мазмұндау.

Венн диаграммасы – екі кейіпкерді немесе екі шығарманы салыстыру.

«SWOT-ТАЛДАУ» әдісі

Білім алушылардың бір мәселе бойынша ойлау, талдау, салыстыру қабілетін дамытады және өз пікірлерін ашық айтуға

бағыттайды. Бұл әдіс мәтін мазмұнымен танысып оны талдауда қолданылады. Бұл әдісті қолдану барысында мәселенің күшті жағы мен әлсіз жағы, мүмкіндігі мен қауіптеріне сараптама береді.

Қорыта айтқанда, заманауи білім беру технологиялары оқытудың тиімділігін арттыруда маңызды рөл атқарады. Олар оқушылардың қызығушылығын оятып, шығармашылық пен дербестігін дамытады. Мұғалімдердің негізгі міндеті – осы технологияларды орынды және тиімді пайдалану арқылы білім алушылардың толыққанды дамуына жағдай жасау. Сонымен қатар, педагог мамандардың үздіксіз кәсіби дамуы, жаңа әдіс-тәсілдермен танысуы заман талабына сай білім берудің кепілі болмақ.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Әбиев Ж.Ә., Бабаев С.Б., Құдиярова А.М. Педагогика. – Алматы: Дарын, 2021.

2. Иманбекова С.Қ. Заманауи білім беру технологиялары. – Астана: Фолиант, 2020.

3. Сейітова Ж.С. Білім беру технологиялары және оқыту әдістемесі. – Алматы: Білім, 2019.

4. . А.Алимов «Интербелсенді әдістемені мектепте қолдану» Алматы – 2015

ФИЗИКА САБАҒЫНДА ВИРТУАЛДЫ ЗЕРТХАНАЛЫҚ ЖҰМЫСТАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Башалова Гульнур Базарбаевна
№52 негізгі мектебінің физика пәнінің мұғалімі
Ақтөбе қаласы

Аннотация: Жұмыста физика сабағында цифрлық платформаларды, атап айтқанда PhET және vacsak.kz ресурстарын қолданудың тиімділігі қарастырылады. Виртуалды зертханалар күрделі ұғымдарды түсіндіруді жеңілдетіп, оқушылардың пәнге қызығушылығын арттырады. Бұл ресурстар теорияны практикамен ұштастыруға, ақпараттық құзыреттілікті дамытуға, өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Цифрлық технологияларды пайдалану білім сапасын арттырудың заманауи әрі тиімді тәсілі ретінде ұсынылады.

Кілттік сөздер: Цифрлық платформа, виртуалды зертхана, PhET, Vacsak.kz, физика, интерактивті оқыту, құзыреттілік.

Бүгінгі күні білім беру саласы қарқынды түрде цифрланып келеді. Бұл өзгерістер заманауи білім беру процесіне жаңа талаптар қойып, мұғалім мен оқушы арасындағы өзара байланысты жаңа деңгейге көтеруде. Әсіресе, нақты ғылымдар саласында – физика пәнін оқытуда цифрлық платформалар маңызды рөл атқарады. Олар оқушылардың қызығушылығын арттырып, оқытудың сапасын жақсартып, күрделі ұғымдарды жеңіл әрі түсінікті түрде меңгеруге жол ашады.

Цифрлық платформалар – бұл оқыту мен білім алуды ұйымдастыруға арналған интернет-ресурстар мен бағдарламалар. Олар мұғалім мен оқушы арасындағы байланысты жеңілдетеді, оқу процесін икемді және тиімді етеді. Мұндай платформаларға мыналар жатады:

- Виртуалды зертханалар: PhET симуляторлары арқылы оқушылар кинематика, динамика, электр, магнитизм секілді бөлімдерде күрделі тәжірибелерді қауіпсіз түрде орындай алады.
- Бейнематериалдар: YouTube EDU немесе Bilimland бейнесабақтары арқылы оқушылар визуалды түрде материалды тез әрі нақты қабылдайды.
- Онлайн тестілеу: Kahoot және Quizizz платформалары арқылы оқушылардың білім деңгейін жылдам тексеріп, нәтижені автоматты түрде алуға болады.
- Оқушылармен байланыс: Google Classroom арқылы үй тапсырмаларын беру,

кері байланыс жасау, материалдарды бөлісу оңай әрі қолжетімді.

Цифрлық платформаларды физика сабағында қолдану – қазіргі білім беру жүйесінің ажырамас бөлігіне айналып отыр. Бұл платформалар оқу процесін заманауи талаптарға сай жүргізуге мүмкіндік береді. Олардың көмегімен оқушы мен мұғалім арасындағы байланыс жеңілдейді, оқу материалдарын жеткізу тәсілі түрленеді және оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы артады. Мысалы, күрделі физикалық құбылыстарды виртуалды зертханалар арқылы көрсетіп, оқушыға нақты тәжірибе жасатуға болады. Сонымен қатар, бейнесабақтар, симуляциялар және тестік тапсырмалар арқылы білім алушылардың танымдық белсенділігі артып, өз бетінше ізденуге деген құлшынысы күшейеді. Виртуалды зертханалық жұмыстарды пайдалану оқушылардың физиканы үйренуге деген қызығушылығын арттырады, өйткені мұндай оқыту әдістері дәстүрлі сабақтарға қарағанда жиі тартымды және интерактивті болады. Жалпы, мектепте «физика» пәні бойынша виртуалды зертханалық жұмыстарды пайдалану оқу сапасын және оқушылардың ғылымға деген қызығушылығын арттырудың тиімді әдістерінің бірі болып табылады. Виртуалды зертханалардың тағы бір артықшылығы - оқушыларға өз қарқынымен және ыңғайлы кестеде жұмыс істеу, интернет байланысы бар кез келген жерде материалдарды зерттеу мүмкіндігін береді. Осылайша, білім беруде виртуалды зертханалық жұмыстарды пайдалану физика мен басқа да жаратылыстану ғылымдарын оқытудың тиімді әдісі болып табылады. Бұл оқушыларға теорияны практикада негіздеуге, ыңғайлы уақытта, ыңғайлы жерде үйренуге мүмкіндік береді және әлемнің түкпір-түкпірінен көптеген оқушылар қолдана алады. Виртуальды зертхананы жасау барысында PhET Interactive Simulations, vacsak.kz қолданамын.

PhET Interactive Simulations әлемнің 65-тен астам түрлі тілдеріне аударылды. PhET модельдеу-бұл әртүрлі тәсілдермен қолдануға болатын өте икемді құрал. Мұнда Сіз PhET модельдеулерін «физика» пәнінің сыныптары бойынша сабақтарға кіріктірудің тиімді әдістерін үйренуге арналған арнайы бейнелер мен ресурстарды таба аласыз.

PhET Interactive Simulations-та «Физика» пәні бойынша 62 симуляциялық тренажер ұсынылған. Оның ішінде физиканың бөлімдері бойынша:

- қозғалыс-18;
- дыбыс және толқындар - 4;
- жұмыс, энергия және күш -7;
- жылу және термо - 9;
- кванттық құбылыстар - 3;
- жарық және сәулелену- 9;
- электр, магниттер және тізбектер-12

Виртуалдық зертханалық жұмыстардың нәтижесі оқушы бойында ақпараттық құзіреттілік қалыптасады.

Атап айтсақ,

- ақпаратты іздей алуы;
- алынған ақпараттың қажеттісін іріктеп, саралай алуы;
- қажетті ақпаратты өлшеп және жүйелей алуы;
- ақпаратты өңдей алуы;
- ақпараттан аргументтер тауып, қорытындылар жасай алуы.

Яғни осындай іс-әрекетке қалыптасқан оқушы болашақта айналадағы құбылыстар мен жағдаяттардан өзіне қажеттісін түйіп, өмірде пайдалана білуге үйренеді.

Зертханалық жұмыстардың тиімділігі

- Оқушының пәнге деген қызығушылығы оянады;

-Оқушының ойлау қабілеті мен белсенділігі артады;

-Өз бетімен жұмыстануға құлшыныстары көтеріледі;

-Оқушылардың базалық білім, білік, дағдылары жетіледі;

-Белгілі бір мәселе шешуде оқушылардың ынтымақтастығы мен

серіктестігі қалыптасады. Әр түрлі физикалық эксперименттерді компьютерлік модельдеу бұрыннан виртуалды білім беру ортасының ажырамас шындығына айналды.

Қорыта келгенде, қазіргі білім беру жүйесінде цифрлық технологияларды, соның ішінде виртуалды зертханаларды пайдалану – оқыту процесін жетілдірудің маңызды бағыты. **PhET Interactive Simulations** платформасы физика пәніндегі күрделі ұғымдарды оқушыларға қарапайым әрі көрнекі түрде түсіндіруге мүмкіндік береді. Бұл симуляциялар арқылы оқушылар тек теорияны меңгеріп қана қоймай, сонымен қатар өз бетімен зерттеу, тәжірибе жасау, нәтижелерді талдау және қорытынды шығару дағдыларын дамытады. PhET негізіндегі сабақтар оқушының танымдық қызығушылығын арттырып, пәнге деген ынтасын күшейтеді. Виртуалды зертханалық жұмыстар – қауіпсіз, ыңғайлы, қолжетімді әрі уақыт үнемдейтін құрал ретінде физика сабақтарының ажырамас бөлігіне айналуда. Сондықтан цифрлық ресурстарды жүйелі және мақсатты пайдалану — сапалы білім берудің кепілі.

Әдебиеттер тізімі

1. PhET Interactive Simulations. University of Colorado Boulder. https://phet.colorado.edu

2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2021). Орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында физика пәні бойынша оқу бағдарламасы.

3. Мырзақожаева А.Ж. (2022). Цифрлық білім беру ресурстарының физика пәнін оқытудағы рөлі. Физика және астрономия журналы, №2.

4. Қожахметова К. (2023). Виртуалды зертханалардың тиімділігі. Білім берудегі цифрлық шешімдер ғылыми-практикалық жинағы.

5. Vacsak.kz – Виртуалды зертханалық жұмыстар платформасы. https://vacsak.kz

6. Назарбаев Зияткерлік мектептері ДББҰ. (2020). Жаратылыстану пәндерін оқытуда ақпараттық технологияларды қолдану әдістемесі.

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ БИОЛОГИИ: ТРАНСФОРМАЦИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ

Бекбатырова Гульнар Сайлаубековна
учитель биологии КГУ «Средней школы имени В.Г.Белинского»
Алматинская область,Карасайский район, город Каскелен

Аннотация

В данной статье рассматриваются изменения в преподавании биологии, вызванные активной цифровизацией образования. Учебный процесс сегодня всё чаще опирается на цифровые ресурсы, что значительно расширяет возможности учителя в подаче материала. Обсуждаются основные цифровые инструменты, подходы и платформы, применяемые на уроках биологии, такие как виртуальные лаборатории, симуляции, видеоконтент и облачные технологии. Рассматриваются преимущества использования цифровых решений, а также проблемы и вызовы, с которыми сталкиваются педагоги. Статья направлена на педагогов, стремящихся осмыслить и внедрить инновационные подходы в обучении биологии.

Ключевые слова: биология, цифровизация, цифровые образовательные ресурсы, STEM-образование, виртуальные лаборатории

Образование в XXI веке переживает динамичные изменения под влиянием стремительного развития цифровых технологий. Это особенно актуально для преподавания биологии — науки, требующей визуализации сложных процессов, проведения экспериментов и работы с большим объёмом информации. Переход к цифровому обучению предоставляет биологическому образованию уникальные

возможности для качественного обновления содержания и методов преподавания.

Цифровая трансформация изменила традиционные формы взаимодействия между учителем и учеником. Появились инструменты, позволяющие разнообразить формат подачи материала: интерактивные презентации, мультимедийные лекции, видеофрагменты, 3D-анимированные модели, инфографика. Это особенно важно при изучении анатомии, клеточной биологии, генетики, экологии — тем, требующих наглядности и моделирования.

Применение виртуальных лабораторий (например, Labster, PhET) позволяет учащимся самостоятельно "проводить" опыты, которые в условиях обычного класса невозможны из-за отсутствия лабораторного оборудования или биологического материала. Таким образом, цифровые технологии компенсируют ресурсные ограничения школы и способствуют развитию исследовательских навыков.

Особое значение приобретает внедрение STEM-подхода в преподавание биологии. Биология тесно связана с химией, физикой, математикой и информатикой, и современные цифровые платформы позволяют строить межпредметные проекты. Например, учащиеся могут проводить биоинформатические исследования, моделировать экосистемы с помощью программных средств, анализировать реальные статистические данные по заболеваемости и адаптации организмов. Такие проекты развивают системное мышление, логические способности и практическую направленность знаний.

В рамках STEM биология становится не просто предметом, а инструментом для понимания сложных природных и технологических процессов. Это особенно актуально для формирования научной грамотности, востребованной в XXI веке.

Цифровые технологии требуют от учителя не только новых знаний, но и пересмотра своей профессиональной роли. Современный педагог — это не только источник информации, но и наставник, модератор, организатор цифрового пространства. Учителю необходимо обладать цифровой грамотностью, умением создавать и адаптировать цифровые образовательные ресурсы, разрабатывать интерактивные задания, использовать онлайн-платформы (Kahoot, Padlet, GoogleClassroom и др.).

Кроме того, в условиях постоянных изменений важно непрерывно повышать квалификацию, участвовать в вебинарах, конференциях, онлайн-курсах. В этом помогает участие в профессиональных сообществах, где педагоги обмениваются опытом цифровизации уроков.

Наряду с преимуществами цифровизация приносит и определённые трудности. Основная проблема — это цифровое неравенство между школами: доступ к технике, стабильному интернету и современным ресурсам есть не у всех. Некоторые учителя испытывают трудности в освоении новых платформ из-за нехватки времени или методической поддержки.

Снижение мотивации у учащихся при чрезмерном использовании экрана, усталость, сложности с дисциплиной в онлайн-среде также требуют педагогических решений. Важно соблюдать баланс между цифровыми и традиционными формами обучения, сохраняя личностный подход и живое общение.

Таким образом, цифровые технологии открывают перед преподавателями биологии широкие горизонты для обновления учебного процесса. Они позволяют создать насыщенную образовательную среду, способствующую глубокому усвоению материала и развитию научного мышления. Но ключевым фактором успешной цифровой трансформации остаётся сам педагог — его готовность к изменениям, стремление к профессиональному росту и умение использовать технологии с педагогической целью. Будущее урока биологии — за умным сочетанием инноваций и классических принципов обучения.

Список литературы

1. Колесникова И. А., Марон А. Е., Тонконогая Е. П. и др. *Основы андрагогики: учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений* / под ред. И. А. Колесниковой. – М.: Академия, 2003. – 156 с.

2. Хуторской А. В. Про «Человеков» и нужды чиновников. Почему и как чиновники исказили суть образования // *Народное образование*. – 2012. – № 1. – С. 11–16.

3. Доронова Т. И. *STEM-образование: методология, технологии, практика*. – СПб.: Лань, 2020. – 256 с.

4. Попова В. И. Цифровые инструменты на уроках биологии // *Аллея науки*. – 2022. – № 6(69). – С. 45–48.

5. Разумная Е. В. Использование современных педагогических технологий на уроках биологии // *Теория и практика образования в современном мире: материалы I Междунар. науч. конф.* – СПб.: Реноме, 2012. – Т. 1. – С. 215–217.

6. Исмагулова А. А., Касымова Д. Д. Применение цифровых ресурсов при обучении биологии в школе // *Современные исследования в образовании*. – 2023. – № 2. – С. 112–117.

7. Шаймерденова А. М. Методика создания и применения виртуальных лабораторных работ в обучении биологии // *Казахский национальный педагогический университет им. Абая*. – 2018. – С. 78–85.

АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМА: «ЖАЛПЫ ХИМИЯ ТӘЖІРИБЕЛІК ӘДІСПЕР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ»

Бекетова Гулназ Ережеповна
А.Иманов атындағы жалпы білім беретін мектеп коммуналдық мемлекеттік мекемесінің химия пәні мұғалімі, Түркістан облысы, Шардара ауданы

Кіріспе

Қазіргі заманда ғылым мен техниканың дамуымен қатар, орта білім беру жүйесінде оқушылардың практикалық дағдыларын дамытуға ерекше назар аударылуда. Осы орайда, элективті курстардың маңызы артып келеді. Химия пәнінен ұсынылып отырған «Жалпы химия: теориядан практикаға» элективті курсы оқушылардың теориялық білімдерін тереңдетіп, оларды практикалық және зертханалық жұмыстар арқылы нақты біліммен бекітуге бағытталған.

Курстың өзектілігі

Химия – тек қана формулалар мен реакцияларды үйрететін пән емес, ол – заттардың қасиеттерін, құрылымын, өзара әрекеттесуін зерттейтін ғылым. Курста оқушылар химиялық заңдылықтарды зерттеу арқылы ғылыми дүниетанымын қалыптастырады, сыни ойлау қабілеттері мен зерттеу дағдыларын дамытады. Сонымен қатар, курс мазмұны заманауи талаптарға сай құрылып, ғылым мен өндірістегі химияның маңызын ашады.

Курстың мақсаты мен міндеттері

Курстың негізгі мақсаты – оқушыларға химияның негізгі ұғымдары мен заңдылықтарын меңгерту, тәжірибелік жұмыстар арқылы алған білімдерін бекіту және ғылыми-зерттеу дағдыларын қалыптастыру.

Курс барысында оқушылар:

- Химиялық құбылыстар мен реакцияларды түсінеді;
- Химиялық тәжірибелер жүргізу әдістерін меңгереді;
- Қауіпсіздік ережелерін сақтауды үйренеді;
- Жеке және топтық зерттеу жобаларымен жұмыс істей алады.

Оқыту мен бағалау әдістері

Бағдарламада интерактивті оқыту, зерттеу, топтық жұмыс, практикалық тәжірибелер және цифрлық технологиялар кеңінен қолданылады. Әр сабақ теориялық материал мен практикалық тапсырмалардың үйлесімділігін қамтамасыз етеді. Бағалау әдістеріне жазбаша және ауызша бақылау, зертханалық жұмыс нәтижелері, тесттер және жоба жұмыстарын қорғау кіреді.

Курстың құрылымы

Курс 34 сағатқа жоспарланған және 10–11 сынып оқушыларына арналған. Бағдарламада 34 тақырып қамтылған, олардың ішінде химияның теориялық негіздерімен қатар, органикалық және бейорганикалық химия, экологиялық аспектілер, медицина мен ауыл шаруашылығындағы химия, электрохимия және термохимия сияқты заманауи бағыттар қамтылған. Сонымен қатар, зертханалық жұмыстар мен жоба қорғау кезеңі де қарастырылған.

1. Теория мен тәжірибенің байланысын нығайтады.

Химия – нақты тәжірибелер арқылы дәлелденетін ғылым. Бұл курс барысында оқушылар өз қолымен тәжірибе жасап, теориялық білімдерінің қалай іске асатынын көзбен көреді.

2. Зерттеу дағдыларын дамытады.

Зертханалық жұмыстар мен шағын ғылыми жобалар оқушылардың дербес жұмыс істеу, бақылау жасау, талдау және қорытынды шығару қабілеттерін дамытады.

3. Мамандық таңдауға бағыт береді.

Курс барысында химия ғылымының түрлі салаларымен (медицина, фармация, экология, биотехнология, инженерия) танысу арқылы оқушылар болашақ мамандығына саналы түрде таңдау жасауға мүмкіндік алады.

4. Экологиялық және ғылыми сауаттылықты арттырады.

Тұрмыстық химия, қоршаған ортадағы химиялық құбылыстарды түсіну, зиянды заттардың әсерін білу – бұл курс оқушылардың күнделікті өмірмен байланысты білім алуына жағдай жасайды.

ҚОРЫТЫНДЫ

"Жалпы химия: теориядан практикаға" курсы 10-11сынып оқушыларына химияның негізгі заңдылықтары мен процестерін түсінуге, зерттеу дағдыларын дамытуға және ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындауға мүмкіндік береді. Бұл курс оқушылардың теориялық білімін практикалық дағдылармен ұштастыра отырып, шығармашылық және ғылыми қабілеттерін дамытуға бағытталған.

Курс химияның негізгі принциптері мен заңдылықтарын оқытудан басталады. Оқушылар химиялық элементтер мен олардың қасиеттерін, заттардың құрылымын және химиялық реакцияларды зерттейді. Химиялық тәжірибелер жүргізу, химиялық есептер шығару және зерттеу жобаларын орындау арқылы оқушылар химияның практикалық аспектілерін меңгереді.

Химиялық тәжірибелер оқушыларға химиялық реакциялардың механизмдерін, олардың жылдамдығы мен тепе-теңдігін түсінуге мүмкіндік береді. Әртүрлі зерттеу әдістері, мысалы, спектроскопия, хроматография және масс-спектрометрия арқылы оқушылар заттардың құрамын және қасиеттерін анықтайды. Химиялық есептер шығару дағдылары оқушылардың аналитикалық ойлау қабілетін дамытады.

Курс барысында оқушылар химиялық заттардың қоршаған ортаға әсерін зерттеп, экологиялық мәселелерді шешу жолдарын қарастырады. Бұл олардың экологиялық санасын қалыптастырып, табиғатты қорғауға деген ынтасын арттырады.

Курстың қорытындысында оқушылар өз білімдерін жобалар мен презентациялар арқылы көрсетеді. Бұл олардың зерттеу дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін және ғылыми жұмыстарды ұйымдастыру шеберлігін дамытуға көмектеседі. Оқушылардың жобалары ғылыми-зерттеу жұмыстарының маңызды кезеңі болып табылады және оларды болашақ ғылыми жұмыстарға даярлауда маңызды рөл атқарады.

"Жалпы химия: теориядан практикаға" курсы оқушыларға химияның барлық аспектілерін терең меңгеруге мүмкіндік береді. Бұл курс олардың ғылыми және шығармашылық дағдыларын дамытуға, болашақ мамандыққа даярлауға және химияға деген қызығушылығын арттыруға бағытталған.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АТРИБУТОВ В МУЗЫКАЛЬНО-РИТМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ (из опыта работы)

Битимбаева Альфия Фаридовна
Республика Казахстан, Восточно-Казахстанская область, город Усть-Каменогорск, музыкальный руководитель КГКП «Детский сад-ясли № 42» ОО по городу Усть-Каменогорску УО ВКО

В статье автор делится опытом работы в области музыкального воспитания с детьми дошкольного возраста. Автор полагает, что постоянное использование различных атрибутов в музыкально-ритмической деятельности способствует более высокому уровню творческого развития дошкольника, укреплению его здоровья.

Ключевые слова: дошкольный возраст, дошкольное образование, музыкально-ритмические движения, творческое развитие детей.

Дошкольный возраст - это такой период в жизни маленького Человечка, в котором происходит «впитывание», «поглощение» всех основ бытия. Мы – педагоги дошкольных учреждений, именно те люди, которые и закладывают эти основы. И оттого насколько грамотно, ответственно, а самое главное - с душой и любовью мы отнесемся к воспитанию и развитию подрастающего поколения, настолько и будет выглядеть наше общество в будущем.

Музыка занимает одно из главных и ведущих мест в жизни человека. А в жизни дошкольника – это неотъемлемая часть его развития. Музыкальный руководитель – человек, который вводит малышей в мир музыки.

И многое зависит от того, насколько интересно и разнообразно подходит педагог к каждой встрече с детьми в музыкальном зале.

Одним из видов организованной деятельности «Музыка» является музыкально-ритмическая деятельность. И для успешной работы в данном направлении эффективно использовать атрибуты.

В своей работе я использую различные виды атрибутов. Так называемый «волшебный сундук», где «живут» эти атрибуты и на каждой встрече в музыкальном зале удивляют детей. Всех атрибутов достаточно по количеству детей каждой группы.

Атрибуты очень помогают в ритмической деятельности. Благодаря, например, погремушкам, деревянным палочкам или кубикам, дети четко чувствуют сильную долю такта в музыке.

С детьми младшей группы использую для начала «безопасные» атрибуты: погремушки, колокольчики, платочки, разноцветные клубочки, которые, кстати помогают и в закреплении цвета. Дети, поиграв, или потанцевав с клубочками, раскладывают их в чашки, которые по цвету соответствуют клубочкам (4 чашки и клубочки четырех цветов: красные, зеленые, синие, желтые).

С погремушками, колокольчиками малышам удобно выдавать каждую долю такта.

С яркими платочками мы играем, танцуем, «прячемся» за них. В осеннее время года под музыку «гуляем с листочками», а потом собираем их в букет. Для «сбора урожая» имеется запас яблок, с которыми можно и поиграть, и выполнять танцевальные движения.

В музыкальной игре «Мишка косолапый» помогаем медвежонку собрать

шишечки, которых у нас в запасе достаточно (и настоящих, и вязаных). Дети складывают их в корзинку.

Зимой мы очень любим играть «в снежки» под музыку. А также играть в «музыкальные снежки».

Весна - это время пробуждения природы, когда «появляются цветы на полянке в музыкальном зале» и дети с ними выполняют движения, либо танцуют. Или происходит «посадка» цветов на полянку.

И здесь мы опять закрепляем цвет. Спрашиваю, какого цвета тот или иной цветок.

С детьми 3-4 лет использую те же самые, что и в младшей, и добавляю уже атрибуты посложнее: деревянные кубики, разноцветные ленточки, бубенчики. Играя с ленточками, дети собираются в кружочки по цветам.

И так далее усложняется уровень атрибутов с каждой возрастной группой.

Детям очень нравятся бабочки и цветочки, которые надеваются на руку (бабочки и цветочки выполнила из фетра, к которым пришила резиночки, с помощью которых они надеваются на руку ребенка). «Бабочки» летают, «цветочки» ждут, когда «бабочки» опустятся на цветок. Пока «бабочки» летают под музыку, «цветочки» качаются. Сначала играем так, как нравится детям – опускаемся на цветочки, не выбирая ни цвета, ни вида цветка. Далее уже усложняю задачу - говорю детям, чтобы бабочки опустились на цветок определенного цвета. Или говорю, чтобы на один «цветочек» опускались по две «бабочки» и т.д. Потом дети меняются: «бабочки превращаются в цветочки» и наоборот.

Для детей смастерила «музыкальные чупа-чупсы» (на один конец палочки прикреплен пластмассовый футляр от киндер-сюрприза; в сам футляр насыпала маленьких пуговиц, а сверху для безопасности и в то же время для эстетичности заклеила цветной клейкой лентой разных цветов). Дети просто в восторге от таких «музыкальных сладостей».

Для игры «Солнышко» из ниток двух цветов – красного и желтого навязала ленточки разной длины. Красные – короткие, желтые – длинные.

На полу лежит круг-солнышко. Лучики-ленточки у детей.

Для игры сочинила и стишок, который сопровождает все действия детей.

Ленточки-лучики

Лучик желтый, лучик красный - солнца ясного сынок *дети машут ленточками перед собой*
И веселый, и прекрасный, словно праздничный денек. *дети машут ленточками над собой*
Разбежались детки солнца - согревать теплом людей *бегают по залу*
Заглянули все в оконца - сразу стало веселей. *приставляют ручку ко лбу – «козырек»*

Прыгал лучик по кроваткам *прыгают*
Пробежался по стене *на месте бегут*
Прикоснулся к щечкам гладким *лучиками прикасаются к щечкам*
Подмигнул тебе и мне. *пытаются подмигнуть*
А потом вернулся снова *возвращаются к кругу-солнышку*
К солнцу ясному опять *выкладывают поочередно лучики*
Лег, заснул… И тсс, ни слова *ладошки вместе под щечку … пальчик ко рту*
Лучик должен рано встать!

А. Битимбаева

После того, как дети выкладывают лучики к солнышку, исполняем упражнение для голоса Елены Поддубной «Солнышко» с движениями.

Солнышко, солнышко, мы – твои лучи!
Быть людьми хорошими ты нас научи!

В «волшебном сундуке» имеются также и самодельные массажеры для рук. Они сделаны очень просто. На карандаш, который обработан с обеих сторон, были нанизаны крышки от пластиковых бутылок, по две на каждый. Крышки того же цвета, что и карандаш. Стих, который сопровождает все действия к этим массажерам, тоже собственного сочинения.

Массажер (движения по тексту)

Массажер мы в руки взяли и немного покатали… Раз вперед, раз назад - все у нас пойдет на лад.

На ковер его уложим и вокруг него походим, сядем, встанем, отдохнем… И опять его возьмем.

Снова в ручках покатали, пальчиками растирали.

За концы все дружно взялись и немного покачались.

Массажеры мы собрали, весело все прокричали: «Да-да-да! Да-да-да! Мы здоровые всегда!»

А. Битимбаева

В запасе «волшебного сундука» много еще различных атрибутов, которые помогают в ежедневной работе не только в музыкально-ритмической деятельности, но и в работе музыкального воспитания в целом. Конечно же, все атрибуты должны быть яркими, красиво оформленными и, что немаловажно, безопасными.

Таким образом, эффективность использования атрибутов заключается в том, что с помощью них ежедневно происходит непосредственная связь, или иными словами, интеграция музыки с другими областями обучения – математика (мы можем посчитать, сколько «бабочек летает» или сколько ленточек одного цвета собрались в кружочек и т.д.); сенсорика – определяем цвет, феличину, форму предметов; развитие речи – использование художественного слова: сопровождение стихами различных действий, отгадывание загадок в ходе игры, различные потешки в играх с малышами; экология – определяем название цветов (подснежники, маки, тюльпаны, ромашки и т.д.), определяем, кто такие бабочки и т.д.

В процессе всех этих игр, занятий, ребенок учится, развивается, слышит и слушает музыку, ведь она сопровождает ребенка всегда. Ну, и самое главное, что ребенок укрепляет здоровье. Он движется.

А движение – это Жизнь! И пусть Жизнь продолжается в наших детях!

Литература:

1. Интернет-источник - http://sociosphera.com/publication/conference/2014/243/osnovy_teorii_lichnostno_orientirovannogo_obucheniya/

ОҚУШЫЛАРДА ӨЗ ДЕНЕСІНЕ ЖӘНЕ ҚОЗҒАЛЫС БЕЛСЕНДІЛІГІНЕ ДҰРЫС КӨЗҚАРАСТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Болат Еркебұлан Болатұлы,
Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Ембі қаласы №4 Ембі қалалық ЖББОМ,
дене шынықтыру пәні мұғалімі

Аннотация. Бұл баяндамада оқушылардың өз денесіне және қозғалыс белсенділігіне деген дұрыс көзқарасын қалыптастырудың маңыздылығы қарастырылады. Жасөспірімдердің денсаулығын сақтау мен нығайту, салауатты өмір салтына баулу – заманауи білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі. Баяндамада қозғалыс белсенділігінің физикалық, психологиялық және әлеуметтік дамуға тигізетін оң әсерлері баяндалады. Сонымен қатар, мектеп пен отбасының үйлесімді әрекетінің, дене шынықтыру сабағы мен спорттық үйірмелердің бала тәрбиесіндегі рөлі ашып көрсетіледі. Автор оқушылардың денсаулығын нығайтуға бағытталған жүйелі жұмыстар мен алдын алу шараларының қажеттілігіне тоқталып, болашақ ұрпақтың салауатты өмір салтын ұстануына ықпал етудің жолдарын ұсынады.

Түйінді сөздер: оқушы, денсаулық, қозғалыс белсенділігі, дене шынықтыру, салауатты өмір салты, спорт, тәрбие, отбасы, мектеп, физикалық даму, психологиялық денсаулық, дене тәрбиесі.

Қазіргі заманғы қоғамда денсаулық сақтау және өмір сүру сапасының деңгейі маңызды көрсеткіштердің бірі болып табылады. Бұл тұрғыда оқушылардың денсаулығын нығайту, олардың дене шынықтырумен айналысуы мен қозғалыс белсенділігін арттыру мәселелері ерекше маңызға ие. Оқушылардың денсаулығы тек жеке тұлғаның дамуы үшін ғана емес, жалпы ұлттың болашағы үшін де маңызды. Себебі денсаулығы мықты ұрпақ – бәсекеге қабілетті, рухы күшті қоғамның негізі. Осыған орай, оқушыларда өз денесіне және қозғалыс белсенділігіне дұрыс көзқарасты қалыптастыру аса қажеттіліктен туындайды.

1. **Денсаулық – адамның басты байлығы.** Денсаулық – бұл адамның бойындағы ең құнды ресурс. Денсаулықты сақтау мен нығайту үшін, әсіресе жас ұрпаққа ерте жастан дұрыс көзқарас қалыптастыру маңызды. Бала денсаулығының негізі оның күнделікті өмірінде жатқан факторларға байланысты: дұрыс тамақтану, ұйқының сапасы, стрессті басқару және дене шынықтыру. Бұдан бөлек, бала кезінде бойға сіңірілген жақсы әдеттер мен дағдылар адам өмірінің соңына дейін сақталады. Сондықтан мектептерде, отбасы мен қоғамда балаларға денсаулықтың маңыздылығын ерте жастан түсіндіру қажет.

2. **Қозғалыс белсенділігі: физикалық дамудың негізі.** Қозғалыс белсенділігі – адамның физикалық және психологиялық денсаулығының кепілі. Әсіресе балалар мен жасөспірімдер үшін қозғалыс тек денсаулықты нығайтуға ғана емес, сонымен қатар когнитивтік және эмоционалдық дамуға да ықпал етеді. Оқушылардың әртүрлі физикалық белсенділіктермен айналысуы олардың бұлшық еттерінің дамуына, сүйектерінің беріктігіне, жүрек-қан тамырлары жүйесінің нығаюына, дене қалпының дұрыс болуына септігін тигізеді.

Баланың күнделікті қозғалыс белсенділігі олардың физикалық күш-қуатының артуына ықпал етіп, ағзадағы метаболикалық процестерді жақсартады. Сондай-ақ, тұрақты физикалық белсенділік балалардың жүйке жүйесінің дұрыс жұмыс істеуіне, стресске төзімділігін арттыруға және жалпы психологиялық жағдайының жақсаруына әсер етеді.

3. **Дене шынықтыру сабағының және спорттың маңызы.** Дене шынықтыру сабағы – мектептегі денсаулықты сақтау мен нығайтуда негізгі құралдардың бірі. Бұл сабақтар тек физикалық белсенділікке ғана емес, оқушыларды топтық жұмысқа, өзара көмек көрсетуге және тәртіпке үйретеді. Мектептерде дене шынықтыру пәнінің рөлі зор, өйткені ол балалардың денсаулығын сақтап қана қоймай, сондай-ақ оларды түрлі спорттық дағдылар мен қозғалыс түрлеріне баулиды. Оқушылар дене шынықтыру сабақтарында жаңа жаттығуларды үйреніп, спорт түрлерін таңдай алады, бұл олардың өмірінде маңызды орын алатын дағдыларды қалыптастырады.

Бұдан бөлек, әртүрлі спорттық үйірмелер мен секциялар оқушыларға өздерінің қызығушылықтарын дамытып, денсаулықты жақсартудың тиімді жолдарын іздеуге мүмкіндік береді. Мысалы, футбол, баскетбол, волейбол сияқты командалық ойындар оқушыларды топта жұмыс істеуге, өзара сыйластық пен жауапкершілікті сезінуге үйретеді. Ал жеке спорт түрлері, мысалы, жүзу немесе гимнастика, өз кезегінде балаға өзін-өзі жетілдіруге, табандылық пен шыдамдылыққа тәрбиелейді.

4. **Қозғалыс белсенділігі мен зиянды әдеттердің алдын алу.** Балалар мен жасөспірімдердің дене шынықтыруға деген қызығушылығы артқанымен, қазіргі заманның қиындықтары, компьютерлік ойындар мен әлеуметтік желілердің әсері денсаулыққа кері әсер етуде. Ұзақ уақыт бойы қозғалыссыз отыру, экрана қарау, артық салмақтың жиналуы сияқты мәселелер

балалар арасында жиі кездеседі. Бұл өз кезегінде балалардың физикалық дамуына зиян тигізіп, түрлі аурулардың пайда болуына себеп болуы мүмкін. Сондықтан қозғалыс белсенділігінің маңыздылығын түсіндіру арқылы, балаларды денсаулығын сақтауға, уақытын тиімді өткізуге баулу өте маңызды.

Артық жүктемелерден және зиянды әдеттерден аулақ болу үшін мектептер мен ата-аналар баланың физикалық белсенділігін дұрыс ұйымдастыруды қамтамасыз етуі тиіс. Спорттық жаттығулар мен дене шынықтыру сабақтары арқылы балалардың денсаулығын нығайтуға, бірақ сонымен қатар олардың демалу және қалпына келу уақытына да мән беру керек.

5. **Отбасы мен мектептің үйлесімді әрекеті.** Отбасы – баланың алғашқы тәрбие ошағы. Ата-аналар балаларымен бірге физикалық белсенділікті күнделікті өміріне енгізу арқылы олардың дұрыс дамуына ықпал ете алады. Балалар ата-аналарынан үлгі алады, сондықтан ересектердің салауатты өмір салтын ұстануы баланың да осы жолға түсуіне көмектеседі. Спорттық ойындар мен серуендер, бірге жүрген уақыттар баланың денсаулығын жақсартып, оның қоғамдағы рөлі мен өз денесіне деген көзқарасын қалыптастырады.

Мектепте де дене шынықтыру мұғалімдері оқушылардың физикалық дамуын бақылап, олардың әртүрлі спорттық іс-шараларға қатысуын ынталандырып, қызығушылықтарын арттыруға көмектеседі. Мектептерде түрлі деңгейдегі жарыстар, фестивальдер, спорттық мерекелер өткізу оқушылардың денсаулығын нығайтуға және олардың спортқа деген қызығушылығын арттыруға көмектеседі.

Қазіргі заманның басты мәселелерінің бірі — оқушылар арасындағы гиподинамия, яғни қозғалыс белсенділігінің төмендеуі. Себебі балалар бос уақыттарының көп бөлігін компьютер, смартфон немесе теледидар алдында өткізеді. Мұндай өмір салты бала ағзасының табиғи дамуын тежеп қана қоймай, түрлі аурулардың (семіздік, омыртқа аурулары, көру қабілетінің нашарлауы) туындауына себепші болады. Сондықтан мектеп пен ата-аналар бірігіп, оқушылардың күн тәртібіне белсенді қозғалыс элементтерін – серуен, дене жаттығулары, спорттық ойындар енгізуді жүйелі түрде ұйымдастыруы қажет. Бұл оқушылардың дене мәдениетін қалыптастырып қана қоймай, жалпы өмірге деген ынта-жігерін арттырады.

Салауатты өмір салтына бастар жол. Оқушыларда өз денесіне және қозғалыс белсенділігіне дұрыс көзқарасты қалыптастыру – бұл тек денсаулықты сақтаумен ғана шектелмейді, сонымен қатар олардың тұлғалық дамуына, өмірлік дағдыларға, эмоционалдық және психологиялық тепе-теңдікке жетуіне мүмкіндік береді. Денсаулықты сақтауға және нығайтуға бағытталған кешенді шаралар балалардың болашақта салауатты өмір салтын ұстануына ықпал етеді. Оқушыларға дұрыс тәрбие мен салауатты өмір салтының мәнін түсіндіру арқылы біз денсаулықты нығайтып, еліміздің болашағын жарқын ететін ұрпақ тәрбиелей аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Абишева Г.К. Жасөспірімдердің денсаулық мәдениетін қалыптастыру жолдары. – Алматы: Рауан, 2018. – 112 б. – Б. 45–62.

2. Ахметова С.Т. Мектеп оқушыларының салауатты өмір салтын қалыптастырудағы отбасының рөлі. – Астана: Ұлағат, 2020. – 98 б. – Б. 28–41.

3. Иманбекова Ж.Н. Дене тәрбиесі негіздері. – Алматы: Қазақ университеті, 2022. – 174 б. – Б. 56–78.

4. Қожахметов Н.Ә. Салауатты өмір салты және жастар тәрбиесі. – Тараз: ТарМУ баспасы, 2023. – 121 б. – Б. 63–81.

5. Оразбаева Ф.Ш. Баланың физикалық дамуы мен тәрбиесі. – Шымкент: ОҚМУ, 2021. – 88 б. – Б. 34–52.

6. Тлеубергенов А.Р. Дене мәдениеті және спорт педагогикасы. – Қарағанды: Болашақ, 2020. – 149 б. – Б. 91–104.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В 3 КЛАССЕ

Ващук Нина Николаевна
учитель начальных классов КГУ «Общеобразовательной средней школы-гимназии №1 им.Н.А.Островского» отдела образования по Шемонаихинскому району управления образования Восточно-Казахстанской области, г.Шемонаиха, Казахстан

Аннотация

Данная работа предназначена для учителей начальных классов. Помощь педагогам как обучить учащихся 3 – их классов применять в повседневной жизни знания и навыки, полученные в школе. Используя практические задачи, интерактивные методы обучения в эпоху цифровизации, учитель начальных классов может развивать у детей способность справляться с решением задач в повседневной жизни. Ведь главная задача педагога – создать конкурентно способную личность, функционально грамотную, умеющую жить и проявлять себя в разных жизненных ситуациях. Этому способствует данная статья.

Ключевые слова

Функциональная грамотность, практические задачи, модели и схемы, игровые задания, коллективная работа, решение задач на нахождение стоимости, решение задач на время, использование таблиц и графиков, исследовательские задания, применение математики в повседневных житейских ситуациях, конкурентно – способная личность.

Введение

Функциональная грамотность — это умение применять в повседневной жизни знания и навыки, полученные в школе. Математика помогает развить у школьников аналитическое мышление, учит их решать практические задачи, что способствует формированию функциональной грамотности.

Цель данного пособия — помочь педагогам развивать у учащихся 3 класса функциональную грамотность через различные виды деятельности.

Каждый ребёнок должен научиться понимать прочитанное, извлекать

информацию, анализировать и решать математические задачи,

уметь логически и обоснованно решать проблемы, находить пути решения.

Для того чтобы развивать функциональную грамотность учащихся через математику, важно использовать ситуации, которые они встречают в быту.

1.Развитие третьеклассников **через модели и схемы** помогают ученикам видеть главную информацию и облегчить решение задачи.

- Нарисуйте схему к задаче: В классе 21 ученик, 9 из которых, занимаются спортом, а остальные — танцами. Сколько детей занимаются танцами? На сколько больше учеников занимается в кружке танцев, чем в кружке спортом?

2.Развитие третьеклассников **через игровые задания.**

Дети практически каждый день ходят в магазин с родителями, подсчётами бюджета занимаются всегда родители.

- Ученики распределяют роли, получают «деньги» и покупают «товары». «Родители» покупают, а дети следят за бюджетом, правильно рассчитывают сумму покупок и сдачу.

3.Развитие **через коллективную работу**. Это помогает развивать навыки сотрудничества и обмена идеями, развивает коммуникативную компетенцию.

- Класс делится на несколько групп, каждая группа получает дифференцированное задание.

- **1гр**.:"Какое время будет через 3 часа, если сейчас 10:30?" **2гр**.: «Какое время будет через 3ч , если сейчас 11ч.?» **3гр**.: «Какое время будет через 3ч, если сейчас 9ч утра

4. Развитие **через решение задач на нахождение стоимости:**

В магазине за 120 тг. можно купить 4 журнала. Сколько денег понадобится, чтобы купить 5 журналов?

- Решение: 1)120:4=30 (тг) – стоит 1 журнал

2) 30 * 5= 150 (тг) Ответ: 150 тенге стоят 5 журналов.

-Если в кошельке у вас 200тг, сколько сдачи должен дать продавец?

200-150=50(тг)

5.Развитие **через решение задач на время**

- Часы показывают время 14ч15мин . Сколько минут осталось до 16ч? Сколько времени прошло с 12ч? Вспоминаем, что 1ч =60мин.

Решение: 1)16ч-14ч15мин =1ч45мин

2) 14ч15мин-12ч= 2ч15мин

6. Развитие **через использование таблиц и графиков**

Используя таблицу, ответьте на вопросы.

Продукт	Цена	Кол-во	Ст-ть	
морковь	90 тг	2кг	?	
свекла	80 тг	4кг	?	?
картофель	140 тг	3кг	?	

-Сколько стоят 2 кг моркови?
-Сколько стоят 4кг свеклы?
-Сколько стоят 3кг картофеля?
-Сколько стоят все продукты вместе?
Ответы:
1. 90 * 2 = 180 (тг) – заплатили за морковь
2. 80 * 4 = 320 (тг) – заплатили за свеклу
3. 140 * 3 = 420 (тг) – заплатили за картофель
4. 180 + 320 + 420 = 920 (тг) – стоят все продукты вместе.

7. Развитие **через исследовательские задания**

Переложи одну палочку так, чтобы слева и справа было поровну (Есть 2 способа)

8.Развитие **через умения применять математику в повседневных житейских ситуациях.**

-Мадина добирается в школу на маршрутке. От дома до остановки нужно идти 7 минут. Маршрутка едет 15минут, от остановки до школы 10 минут. В какое время нужно выходить из дома Мадине, если уроки начинаются в 8ч? А в школе надо быть за 10 минут до начала первого урока? (7ч 18 мин)

-В литровой бутылке 2 ребят купили яблочный сок. По сколько грамм может пить каждый ребёнок, чтобы хватило всем поровну? (100:2=50(гр))

-Тохтар весит 35кг, Акылбек – на 6кг меньше, а Толгат – на 6кг больше Тохтара. Смогут ли эти ребята подняться одновременно на лифте, если этот лифт за один раз поднимает не больше 100 кг. (35+29+41=105(кг) – не сможет лифт поднять всех ребят одновременно, ребята весят на 5 кг тяжелее.

Заключение

Развитие функциональной грамотности на уроках математики помогает ученикам не только усваивать математические знания, но и учиться применять их в жизни. Используя практические задачи, игровые методы, исследовательские задания, коллективную и парную работы, а также работу с моделями, схемами, таблицами учитель начальных классов может развивать у детей способность справляться с решением задач в повседневной жизни. Ведь главная задача педагога – создать конкурентно способную личность, функционально грамотную, умеющую жить и проявлять себя в разных жизненных ситуациях.

Литература

1. Педагогический журнал Казахстана «Коллеги» «Формирование функциональной грамотности как основа развития учебно-познавательной компетентности школьников» (collegy.ucoz.ru);
2.Евтыхова Н. М. К вопросу о функциональной математической

грамотности будущего учителя начальных классов // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2015. – Т. 9. – С. 81–85. – URL: http://e-koncept.ru/2015/95033.htm.
3. Басюк В. С., Ковалева Г. С. Инновационный проект Министерства просвещения «Мониторинг формирования функциональной грамотности»: основные направления и первые результаты // Отечественная и зарубежная педагогика. 2019. Т. 1, № 4 (61). С. 13–33

ӨЗІН-ӨЗІ БАСҚАРУ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІ ӨМІРЛІК ҰСТАНЫМЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ШАРТЫ РЕТІНДЕ

Гавдикадирова Анаргуль Узакбаевна
Ақтөбе облысы Мұғалжар ауданы
«Қандыағаш қаласы №3 мектеп- гимназиясы» КММ-нің тарих пәні мұғалімі

Өзін-өзі басқару – бұл оқушылардың белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастырудың бастамасымен құрылған және әр түрлі қызмет салаларында әлеуетті дамытуға бағытталған тәрбие жұмысының бір түрі. Оқушылардың болашақ өміріне көмектесетін белсенді өмірлік ұстанымын, жауапкершілігін және басқа да қасиеттерін қалыптастыру оқушылардың өзін-өзі басқаруының басты мақсаты болып табылады. Өзін-өзі басқару функциялары оқушылардың қарым-қатынасқа деген қажеттіліктерін қанағаттандыруға, өз қызығушылықтарын қорғауға және жеке мақсаттарына жетуге бағытталады. Өзін-өзі басқару жүйелік, мақсатты және тәуелсіз, бұл оны барлық басқа қызмет түрлерінен ажыратады.

Өзін-өзі басқару оқушының белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастырудың шарты негізінде басқаруды ұйымдастыру, оқыту процесін моделдеудің педагогикалық-психологиялық және дидактикалық мәселелері бойынша бірқатар ғалымдардың еңбектерінде жан-жақты талқыланып келді.

Өзіндік жұмыстар оқушылардың ақыл-ой еңбегінің жоғары сатыда болуын қамтамасыз етіп, біліктілігі мен дағдысын қалыптастыру нәтижесінде, оқу үрдісінде жоғары нәтижелерге жетуге көмектеседі. Сонымен қоса оқушылардың бойында ұйымдастырушылық, тәртіптілік, еркіндік, мақсаткерлік, ізденімпаздық, белсенділік қасиеттерін дамытады.

Оқушыларының жеке тұлғасын қалыптастыру мәселелері білім мен тәрбие тұжырымдамасында да негізгі орын алады. Жеке тұлғаның қалыптасуы үздіксіз үрдіс. Әрбір балаға жеке тұлға ретінде қарап, оның өзіне тән санасы, есі, өзіндік әрекет жасай алатын қабілеті бар екенін ескере келіп, балаларды білімге, ғылымға ықыласын арттыру, олардың ақыл-ой қабілетін, жеке бас қасиеттерін дамытып, оны қоғам талабына сай іске асыруға көмектесу - мектеп алдындағы міндеттердің бірі. Мектептің бүгінгі міндеті – қоғамда өз орнын таба алатын саналы да салауатты азамат тәрбиелеу.

Әрбір адам өзінің өмірлік жолын өзі құрып, таңдау жасайды. Өзге адамдармен де өзі қарым-қатынас орнатады. Сонымен қатар, өз өмірінде кейбір қателерді өзі жасап, өзі түзеп жатады. Отбасы мен білім беру орталықтарының алдына қойған мақсаттары – қажетті нәтижеге қол жеткізу үшін өсіп келе жатқан адамның жекелік қасиеттеріне тікелей әсер ету ғана емес, сонымен қатар, өзіндік дамуы мен өзіндік сана механизмдерін жетілдіруде өзін-өзі басқару, тәрбиелеу мен өзін-өзі қалыптастыру, өзін-өзі құруы үшін қажетті жағдайды жасау болып табылады.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ МҮМКІНДІКТЕРІ

Датиева Дина Сериковна
Жамбыл облысы әкімдігі білім басқармасының Тараз қаласы білім бөлімінің
№17 бөбекжай-бақшасы МКҚК тәрбиеші, педагог-зерттеуші
Тараз қаласы , Қазақстан

Аннотация: Жасанды интеллект негізіндегі ойын технологиялары балалардың жеке қабілеттерін анықтауға және дамытуға бағытталған. Автор бұл мақалада мақалада мектепке дейінгі білім беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану ерекшеліктерін, маңызды жақтарын қарастырады. Педагог-тәрбиешілерге балалардың танымдық дамуын инновациялық технологиялар арқылы қолдауға мүмкіндік береді. Цифрлық технологиялар педагогтердің кәсіби дамуына жаңа мүмкіндіктер ашады.

Тірек сөздер: инновациялық технология, жасанды интеллект, интерактивті оқу құралдары, интерактивті тақта, танымдық қабілет.

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы мемлекеттік саясаты сапалы мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға қолжетімділікті қамтамасыз етуге бағытталып отыр. Осы мақсатта 2021 жылы білім мазмұнын жаңғыртуды көздейтін Мектепке дейінгі тәрбие беру мен оқытуды дамыту моделі қабылданды. Моделдің 44-тармағында: «...педагогтің үнемі дамуы, балаларды тыңдай білуі, сұрақтар қою, дәлелдер іздеу, оларды сыни тұрғыдан талдау және шығармашылық эксперименттер жүргізу қабілеті маңызды» -атап көрсетілген болатын [1]. Бұл авторлық бағдарлама осы бағытты жүзеге асыруға бағытталған және мектепке дейінгі білім беруде ЖИ технологияларын қолданудың тиімділігін арттыруды көздейді.

Мектепке дейінгі білім беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану - қазіргі заманғы инновациялық технологияларын оқыту процесіне енгізудің тиімді әдісі болып табылады. Ойын технологияларын жасанды интеллект негізінде дамыту - ол баланың танымдық, әлеуметтік және эмоционалдық дамуын жан-жақты қолдауға мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект негізіндегі ойын технологияларын қолдану мектепке дейінгі білім беру саласында инновациялық әдістерді енгізудің бірден-бір тиімді құралына айналып, балалардың болашақта жетістікке жетуіне, өз қабілеттерін толық ашуына және қоғамда белсенді, саналы азаматтар ретінде қалыптасуына септігін тигізеді.

Қазіргі уақытта білім беру жүйесі цифрлық трансформацияны бастан кешіруде. Жасанды интеллект (ЖИ) оқыту мен оқудағы әдістер, құралдар және тәсілдер туралы жаңа түсініктер алуға мүмкіндік беретін трансформацияның маңызды бөлігі болып табылады.

Әлемдік тәжірибе көрсетіп отырғандай, мектепке дейінгі білім беруде жасанды интеллект технологиясын енгізу оқытудың тиімділігін арттырады және балалардың дамуына оң әсер етеді. Мектепке дейінгі жас – баланың жеке тұлғасының қалыптасуында, дүниетанымының кеңеюінде және алғашқы білім негіздерінің қалануында маңызды кезең.

Жасанды интеллект технологиялары балалардың танымдық белсенділігін арттыруға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға, сөздік қорын байытуға және әлеуметтік-эмоционалдық интеллектін қалыптастыруға көмектеседі.

Жасанды интеллектке негізделген ойындар, тапсырмалар және жаттығулар оқыту процесін қызықты әрі тартымды етеді, балалардың білімге деген құштарлығын оятады. ЖИ әр баланың жеке қажеттіліктерін, қызығушылықтарын және оқу қарқынын ескере отырып, оқыту процесін жекелендіруге мүмкіндік береді. Бұл әр баланың қабілетіне сәйкес келетін

тапсырмаларды ұсынуға және олардың дамуына жағдай жасауға көмектеседі.

Мектепалды жасындағы балаларды заманауи технологиялармен таныстыру олардың болашақта табысты болуына негіз қалайды. ЖИ балалардың жеке қажеттіліктеріне бейімделіп, оқытуды тиімді етуге мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект (ЖИ) және оның білім берудегі мүмкіндіктері туралы заманауи зерттеулердің нәтижелері пайдаланылады. Бұл зерттеулер ЖИ-дің балалардың танымдық, коммуникативтік, әлеуметтік-эмоционалдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететінін дәлелдейді.

Доктор Ник Джексон, білім беру саласында цифрлық технологияларды енгізу бойынша сарапшы, жасанды интеллект оқытудың инновациялық әдістерін құруда зор әлеуетке ие деп санайды. Оның пікірінше, жасанды интеллект білім беруді білім алушылардың жеке қажеттіліктері мен оқу стильдеріне бейімдеу арқылы динамикалық дифференциацияны қамтамасыз етеді, осылайша жеке оқу тәжірибесін жақсартады (Джексон, 2024). Бұл әр бала үлкен жетістіктерге жете алатын ортасын жасайды.

Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған жасанды интеллектті қолдану бойынша зерттеулер өте аз, әсіресе ресейлік және отандық зерттеушілер арасында. Сонымен, П. А. Курбонмамадов соңғы жылдары мектеп жасына дейінгі балалар мен жасанды интеллекттің қарым-қатынасында уақыт пен дәреженің жоғарылау тенденциясы бар деп жазады . Шетелдік авторлар, мысалы, С. Тянь және Ш. Цуй, мектепке дейінгі білім берудегі ЖИ негізіндегі ойындардың ақылды қала жағдайында қолдануды жәнеәсерін сипаттайды; Ц.Нань оқытуда жасанды интеллект технологиясын қолдану балалардың жаңа білімге деген қызығушылығын арттыра алады деп санайды; Л. Джин жасанды интеллект пен мектепке дейінгі тәрбиені терең интеграциялау ұзақ, күрделі міндет деп тұжырымдайды және т. б. [4].

Балабақшада жасанды интеллект элементтерін қолдану тәсілдері: Мектепке дейінгі білім беруде ЖИ технологияларын қолданудың жаңа тәсілдері ұсынылады:

1. Интерактивті оқу құралдары. ЖИ негізінде жасалған смарт-құрылғылар балалардың оқу процесіне деген ынтасын арттырады.

Мысалы:

• **Ақылды тақталар** – балаларға сурет салуды, әріптер мен сандарды үйренуді жеңілдетеді.

• **Интерактивті ойындар** – балалардың логикалық ойлауын және шығармашылық қабілеттерін дамытады.

2. Роботталған тәрбиешілер мен көмекшілер ЖИ көмегімен жұмыс істейтін роботтар балабақшадағы білім беру мен ойын процесіне қатысып, тәрбиешілерге көмекші бола алады.

• **Сөйлейтін роботтар** – ертегі оқып береді, жұмбақтар жасырады және сұрақтарға жауап береді.

• **Қозғалысқа бейім роботтар** – балалардың физикалық белсенділігін арттыру үшін ойындарға қатысады.

• **Дауыстық көмекшілер.** Дауыстық көмекшілер (мысалы, Google Assistant, Alexa) тәрбиешілердің жұмысын жеңілдетіп, балалармен қарым-қатынасты жақсарта алады.

Жасанды интеллект мүмкіндіктерін балалабақшада қолдану балалардың қызығушылықтарын оятуға, белсенділіктерін арттыруға және өздігінен білім алуға ынталандыруға бағытталған.

Мақсаты: Жасанды интеллект (ЖИ) технологияларын пайдалану арқылы 5–6 жастағы балалардың танымдық, коммуникативтік, әлеуметтік-эмоционалдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту, сондай-ақ оларды сыни ойлау дағдыларын қалыптастыру, ұжыммен жұмыс істей білу дағдыларын қалыптастыру үшін қолайлы жағдайлар жасау.

Міндеттері:

•ЖИ-ге негізделген дидактикалық ойындар, жаттығулар және интерактивті құралдар арқылы балалардың қызығушылығын ояту және оқыту процесін қызықты ету.

•Балалардың танымдық үдерістерін (зейін, есте сақтау, ойлау, қиял) дамытуға бағытталған ЖИ құралдарын пайдалану.

•Сөйлеуді дамыту мақсатында балалардың сөздік қорын молайту және ойын еркін жеткізе білу қабілеттерін жетілдіру үшін ЖИ мүмкіндіктерін қолдану.

•Балалардың шығармашылық қабілеттерін (қиялдау, бейнелеу, әңгіме құрастыру) арттыру мақсатында интерактивті жобалар мен ойындарды ұйымдастыру.

•сыни ойлау дағдыларын қалыптастыру, ұжыммен жұмыс істей білуге үйрету.

Мектепке дейінгі білі беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану негізгі бағыттар бойынша жүзеге асырылады:

Коммуникативтік дағдыларды дамыту:

o ЖИ-дің көмегімен сөздік қорды кеңейту, сөйлеу қабілеттерін дамыту және байланыстырып сөйлеуді қалыптастыру;

o Интерактивті ертегілер тыңдау және оларды талдау;

Танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту:

o ЖИ-ге негізделген ойындар арқылы зейінді, есте сақтау, бақылау, зерттеу және талдау жасай білуді, себеп салдарлық байланыстарды орнату, қорытынды жасауды дамыту;

o Сандарды, дыбыстарды және қоршаған ортаны зерттеуге арналған интерактивті бағдарламалар мен қосымшаларды қолдану;

Шығармашылық дағдыларын, және зерттеу іс-әрекетін дамыту:

o ЖИ-ге негізделген ойындар арқылы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, қиялдауын, қоршаған әлемді бейнелі қабылдауын қалыптастыру, өзінің түсініктерін, ойларын, сезімдерін көркем түрде жеткізе білуге үйрету;

o ЖИ-ді қолданып сурет салуға, музыка жасауға және анимация құруға үйрету, қиялын дамыту.

Әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды дамыту:

o ЖИ-дің көмегімен экологиялық мәдениеттің негіздерін қалыптастыру және табиғатта өзін қауіпсіз ұстау;

o ЖИ-ге негізделген ойындар арқылы әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды қалыптастыру

Қорытындылай келе, "Мектепке дейінгі білім беруде жасанды интеллект мүмкіндіктерін қолдану мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі инновациялық қадам болып табылады. Бұл балалардың заманауи әлемге бейімделуіне, шығармашылық әлеуетін ашуға және табысты болашаққа қадам басуына жол ашады. Сонымен қатар, тәрбиешілердің жұмысын жеңілдетіп, оқыту үдерісін жаңа деңгейге көтереді. Болашақта жасанды интеллект технологиялары балабақшада кеңінен қолданылады деп күтілуде, бұл балалардың жан-жақты дамуына зор мүмкіндік береді.

Әдебиет тізімі

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы № 137 қаулысы.

2. Литвинцева Л.В. Искусственный интеллект. Беседы со школьниками. - СПб.: БХВ-Петербург, 2019 – 312 с.

3. Йигит,Э. (2024). Открывая новые горизонты: роль искусственного интеллекта в расширении возможностей детского образования и медиа. Современное дошкольное образование, 18(3), 73-80 с..https://doi.org/10.24412/2782-4519-2024-3123-73-80

4. Новик Н.Н. Использование искусственного интеллекта в дошкольном образовании / Н.Н. Новик, О. П. Евсеева, Д. К. Зайцева // Мир образования — образование в мире. Научно-методический журнал. 2023. № 1 (89). С.102-110

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ОРГАНИЗАЦИЯ ГРУППОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Джебашева Карлыгаш Байтурсыновна
КГУ «Средняя школа имени Маншук Маметовой», учитель начальных классов

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты организации групповой деятельности в начальной школе. Подчёркивается значимость групповой формы работы как средства формирования у младших школьников ключевых навыков XXI века: сотрудничества, коммуникативности, критического мышления и самостоятельности. Раскрываются возрастные особенности учеников, принципы построения эффективной групповой работы, формы организации, примеры заданий по различным предметам, а также роль учителя в управлении процессом. Отдельное внимание уделяется проблемам, возникающим в процессе группового взаимодействия, и путям их решения. Материал предназначен для практического использования учителями начальных классов с целью повышения эффективности учебного процесса и активизации познавательной деятельности учащихся.

Ключевые слова: групповая деятельность, начальная школа, педагогика, сотрудничество, коммуникативные навыки, критическое мышление, саморегуляция, проектная работа, методы обучения, образовательные технологии, Казахстан, уроки, индивидуализация обучения, формирование личностных компетенций.

Современное образование Республики Казахстан развивается в направлении формирования функциональной грамотности учащихся, развития критического мышления, креативности и коммуникативных навыков. Эти цели отражены в Государственном общеобязательном стандарте начального образования, а также в Концепции развития образования. В этом контексте групповая работа становится важным педагогическим инструментом, обеспечивающим активное включение учащихся в учебный процесс и формирование у них навыков совместной деятельности, так необходимых в XXI веке.

Почему групповая работа важна в начальной школе. Младшие школьники находятся на этапе интенсивного социального, эмоционального и познавательного развития. Участие в групповой деятельности способствует:

- **Формированию личностных и социальных компетенций** – ученики учатся договариваться, слушать других, выражать своё мнение;
- **Развитию навыков сотрудничества** – школьники приобретают опыт совместной работы, распределения обязанностей и принятия общих решений;
- **Стимулированию познавательного интереса** – обсуждение, игра, исследование в группе делают обучение более увлекательным и значимым;
- **Поддержке индивидуального темпа обучения** – в группе ученик может получить помощь и объяснение от сверстников;
- **Формированию позитивной самооценки** – успешный опыт работы в группе укрепляет уверенность ребёнка в себе.

Психолого-педагогические особенности учеников начальных классов. При организации групповой работы важно учитывать особенности возраста:

- дети ориентированы на деятельность, им важно быть активными участниками, а не пассивными слушателями;
- внимание нестойкое, поэтому задания должны быть чёткими, интересными и не слишком длительными;

•дети подражают взрослым и сверстникам — групповая работа помогает формировать правильные модели поведения;

•высокая эмоциональность требует спокойной и поддерживающей атмосферы.

Принципы эффективной организации групповой деятельности

1. Целенаправленность. Каждая групповая активность должна быть чётко связана с учебной целью. Важно, чтобы учащиеся понимали, зачем выполняется задание.

2. Разноуровневость. Группы лучше формировать так, чтобы они включали детей с разными уровнями подготовки. Это позволяет более сильным учащимся проявить лидерство, а менее уверенным — учиться у сверстников.

3. Обоснованное распределение ролей. Роли в группе (например: организатор, секретарь, докладчик, художник, контролёр) можно назначать заранее или предоставлять возможность выбора. Это способствует равномерному включению всех учеников.

4. Пошаговая инструкция. На начальном этапе важно структурировать деятельность — пошаговое объяснение задания, совместное планирование, чёткие временные рамки.

5. Обратная связь и рефлексия. После выполнения задания необходимо провести обсуждение: что удалось, с какими трудностями столкнулись, что можно улучшить. Это формирует навыки самооценки и саморегуляции.

Формы организации групповой работы

Форма работы	Описание и применение
Парная работа	Используется на этапе знакомства с элементами взаимодействия.
Постоянные группы	Состав стабильный, ученики учатся взаимодействовать глубже.
Сменные группы	Позволяют взаимодействовать с разными одноклассниками.
Группы по интересам	Формируются по теме, творческой задаче. Мотивация выше.
Проектные группы	Выполняют долгосрочные задания, требуют планирования и анализа.

Примеры заданий по предметам

Языковая грамотность

•Составление рассказа по рисунку в группе;

•Коллективная работа над пересказом текста;

•Создание мини-газеты по теме урока;

•Обсуждение пословиц и выражений (интерпретация, примеры из жизни).

Математика

•Решение логических задач с разными вариантами решения;

•Составление математических кроссвордов;

•Игра «Математическая эстафета» с этапами по группам;

•Сравнение стратегий решения одной задачи.

Окружающий мир (познание мира)

•Исследование по теме «Сезоны года» или «Растения родного края»;

•Создание схем или моделей (например, круговорота воды);

•Подготовка групповых презентаций на тему "Профессии" или "Транспорт".

Технология и творчество

•Коллективное изготовление поделки;

•Совместная работа над коллажем, рисунком, аппликацией;

•Проект «Украшения к празднику» с распределением задач.

Роль учителя. Учитель в групповой работе выполняет функции:

•**Фасилитатора** – направляет, поддерживает, не вмешиваясь чрезмерно;

•**Организатора** – помогает сформировать группы, объясняет алгоритм действий;

•**Наблюдателя и оценщика** – следит за процессом, помогает при необходимости;

•**Модератора рефлексии** – организует обсуждение результатов, помогает анализировать.

Важно помнить, что младшие школьники нуждаются в поощрении. Даже если группа не справилась идеально, стоит отметить старание, сотрудничество и попытку работать вместе.

Оценивание в групповой работе. Согласно принципам критериального оценивания, оценивать стоит как результат, так и процесс взаимодействия. Возможны следующие формы:

- Индивидуальная и групповая самооценка;
- Взаимооценка (по чек-листу);
- Оценка учителя по наблюдениям и критериям.

Проблемы и пути их решения

Проблема	Решение
Один ученик выполняет всю работу	Чёткое распределение ролей, мотивация, контроль учителя.
Конфликты между детьми	Формирование навыков общения, ротация групп.
Отказ некоторых участвовать	Поддержка, похвала, постепенное включение в более простых ролях.
Снижение дисциплины	Чёткие правила и границы работы, работа в комфортной среде.

Организация групповой деятельности в начальной школе — это не просто метод обучения, а целостная педагогическая стратегия, направленная на развитие у ребёнка ключевых навыков будущего. В условиях реализации обновлённого содержания образования в Казахстане, когда акцент делается на личностно-ориентированный подход, навыки сотрудничества, критическое мышление и самостоятельность, групповая форма работы становится неотъемлемой частью современного урока.

Эффективное внедрение групповой деятельности требует от учителя чёткого планирования, гибкости, педагогического такта и стремления к постоянному совершенствованию. Но результат — активные, думающие и уверенные в себе ученики — оправдывает все усилия.

Использованная литература

1. Абдуллин С. С. Педагогика сотрудничества. — Қарасай, 2019. — 135 с.
2. Беликов В. Г. Основы педагогической технологии. — Академия, 2020. — 190 с.
3. Ванин В. А. Методика работы с младшими школьниками. — Питер, 2022. — 127 с.
4. Гельман А. А. Методика преподавания в начальной школе. — Просвещение, 2021. — 124 с.
5. Зимняя И. А. Психология обучения в начальной школе. — Академический проект, 2020. — 167 с.
6. Исаев И. В. Педагогическая технология: от теории к практике. — Высшая школа, 2023. — 174 с.
7. Кондратьева Н. М. Педагогическая диагностика в школе. — Рауан, 2020. — 115 с.
8. Махмутов Ш. К. Групповая работа как форма организации обучения. — Қазақ университеті, 2021. — 89 с.

ТАРИХ САБАҒЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Дуйсенбина Акжунис Амангелдиевна
Ж.Ташенов атындаңы №68 жалпы білім беретін орта мектебінің тарих пәні мұғалімі

XXI ғасыр – ғылым мен техниканың дамыған кезеңі. Заман талабына сай қазіргі білім жүйесіндегі игі өзгерістер мен жаңалықтар соның нәтижесі. Бүгінгі білім беру үрдісінде жаңа ақпараттық технологияны пайдалану және оны мақсатты түрде жүзеге асыру – ақпараттық қоғам дәуірінің негізгі көзі.

Қазіргі кездегі мұғалімнің мақсаты – білім мазмұнын игеруге және оны өзінің жеке білімдік капиталына енгізуге арналған ақпараттық ортадағы берілген мүмкіндіктерді қолдану болып саналады. Ал тарихты оқыту – өзара байланыста және үнемі қозғалыста болатын құрауыштардың басын біріктіретін өте күрделі үрдіс. Қазір білім беру саласында түрлі технологиялар енгізілуде, бірақ олардың ішінде қажеттілігін таңдап, сабақтың әр кезеңінде тиімді қолдану - басты талап. Мәселе технологияларды кеңінен пайдалану емес, мәселе – тұлғаны нәтижеге бағыттай білім беруде. Сондықтан тарих сабақтарында көрнекілік әдісі мен техникалық құралдарды қолдана білу мұғалім алдында тұрған бірде бір міндет. Сабақта жаңа технологияларды, техникалық құралдарды сабақта жан жақты қолдану, сабаққа керекті материалды ақпараттық кеңістіктен іздеу, мұғалімнің жұмысын жеңілдетіп, оның уақытын үнемдейді, жаңа ақпарат түрі көбейіп, оқушылардың қызығушылығын оятуға мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда елімізде білім беру жүйесінде жаңашылдық қатарына ақпараттық кеңістікті құру енгізілді. Ақпараттандару жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күнен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Мектеп оқытушылары үшін ақпараттық технологияларды пайдаланудың тимділігі:

& оқушының өз бетімен жұмысына;

& уақытын үнемдеуге ;

& білім-білік дағдыларын тест тапсырмалары арқылы тексеруде;

& қажетті ақпаратты жедел түрде алу мүмкіндігі;

& оқушының ой-өрісін дүние танымын кеңейтугеде ықпалы зор.

Ақпараттық технологияны пайдалану іс-тәжірбиесі тиімді әдіс деп ойлаймын. Оқушыларға білім беруде жаңа оқыту технологияларын қолдану, инновациялық бағытта жұмыс жасау заман талабына сай талап етілуде. Оқу процесінде компьютерді тиімді пайдалану және қолдану оң тәжірибе беріп отыр. Атап айтсақ, оқушылардың өз бетімен ізденісі, пәнге деген қызығушылығын арттырып, шығармашылығын дамытуға, оқу қызметінің мәдениетін қалыптастыруға дербес жұмыстарын ұйымдастыруға ерекше қолайлы жағдай туғызып отыр.

Электрондық оқу құралы- бұл оқу курсының ең маңызды бөлімдері. Электрондық оқулықтарды сабақта пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Бүгінгі күні ақпараттар ағымы өте көп. Ақпараттық ортада жұмыс жасау үшін кез келген педагог өз ойын жүйелі түрде жеткізе алатындай, коммуникативті және ақпараттық мәдениеті дамыған, интерактивтік тақтаны пайдалана алатын, Он-лайн режимінде жұмыс жасау әдістерін меңгерген мұғалім болу тиіс.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау; ... оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру» - деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері көрсетілген. Солардың бірі білім беруді ақпараттандыру барысында дидактикалық және оқыту құралы болып компьютер саналады. Сондықтан кез келген білім беру саласында мультимедиялық электрондық оқыту құралдары барлық пәндерді оқытуға пайдаланады. Осы ретте

ақпаратттық технологияны пайдаланудың тиімділігін ашып айтуға болады. Қазіргі таңда жаңа технологияның жетістіктері интерактивті тақта мен электрондық оқулыққа тоқталар болсақ...

«Активті экран» кешені білім үрдісінде қолданылатын ақпаратты көрсетуге және оны компьютермен басқаруға тағайындалған әмбебап интерактивтік жүйе болып табылады. Бағдарламалық-техникалық кешенді дидактикалық мақсатта пайдалану барысында олардың негізгі қызметі – жалпы ақпаратпен кәсіби біліктілікті жетілдіру бағытында қолданып, сонымен қатар бұл құралдың оқушылардың, ойлау және ойын қысқа және түсінікті түрде жеткізе білу қабілетін арттырып, өз ойларын жаңа технология құралдары көмегімен жүзеге асыруын қалыптастыруды қамтамасыз ете алатыны белгілі болды. Мысалы, компьютер бойынша тарих пәнінен тест тапсырмаларын ойдағыдай орындау үшін , бізге мұғалімнің ауызша нұсқауы немесе кітаптан оқығанымыз жеткіліксіз.Ол үшін біз өзіміз компьютермен тест тапсырмаларын практикада пайдаланып, жұмыс істеу шеберлігімізді шыңдауымыз қажет.XXI ғасырдың мұғалімі компьютермен және интерактивті тақтамен жұмыс істей алатын болуы керек деп ойлаймын.Ол заман талабы .

Бағдарламалық-теникалық кешеннің құрамына кіретін интерактивті тақтаны оқытушыға сабақты қызықты және динамикалық түрде мультимедиалық құралдар көмегімен оқушылардың қызығушылықтарын тудыратындай оқуға мүмкіндік беретін визуалды қор деп те атауға болады. Сабақты түсіндіру барысында мұғалім тақта алдында тұрып, бір мезетте мәтіндік, аудио, бейне құжаттарды DVD, CD-ROM және Интернет ресурстарын қолдана алады. Бұл кезде мұғалім қосымшаны іске қосу, Web-түйін мазмұнын қарастыру, ақпарат сақтау, белгі жасау тышқанды ауыстыратын арнайы қалам арқылы жазулар жазу және т.б. әрекеттерді жеңіл орындай алады.

Интерактивті құралдарды сабаққа пайдаланғанда дидактикалық бірнеше мәселелерді шешуге көмектеседі:

& Пән бойынша базалық білімді меңгерту;

& Алған білімді жүйелеу;

& Өзін – өзі бақылау дағдыларын қалыптастыру;

& Жалпы оқуға деген ынтасын арттыру;

Оқушыларға оқу материалдарымен өздігінен жұмыс істегенде әдістемелік көмек беру. Бұл технологияны оқу материалын хабарлау және оқушылардың ақпаратты меңгеруін ұйымдастыру арқылы, көзбен көру жадын іске қосқанда арта түсетін қабылдау мүмкіндіктерімен қамтамасыз ететін әдіс деп қарауға болады.

Педогогикалық еңбектерге қарасақ оқушылардың көпшілігі естігенінің 5% және көргенінің 20% есте сақтайтыны белгілі. Аудио және видео ақпаратты бір мезгілде қолдану есте сақтауды 40-50% дейін арттырады.

Мысалы, «1883-1897жж С.Датұлы бастаған ұлт-азаттық көтерілісі» тақырыбын өткенде қызығушылығын ояту мақсатында Венн диаграммасын толтыру, «Сырымның әскери қабілеті мен шешендігі» тақырыбында ғылыми жоба қорғау әдістерін қолдандым, бұл оқушылардың білімін тереңдетіп қана қоймай, материалды жан-жақты меңгеруге, деректермен дәйектерді салыстыру, жүйелеу, талдау дағдыларын дамытуға негіз болды. Әр сабағымда тапсырмаларды алдан ала беру арқылы оқушыларға қосымша материалдарды алудың табудың жолын көрсетемін. Жаңа сабақ барысында оқушылардың әкелген, оқыған, меңгерген материалдары негізінде оқушылардың ақпараттық құзыреттілігі дамиды, пәнге деген қызығушылықтары артады, ақпаратпен жұмыс істеуді меңгереді. Нақты мәліметтер мен деректерге сүйеніп, материалды талдауға, сараптауға, дәлел келтіруге, ақпарат көздерімен ғылыми тұрғыдан жұмыс жүргізе білуге дағдыланады. Ұстаздың басты мақсаты –білімді, өз бетінше

өмір сүретін шығармашыл азаматты шығару. Осы мақсатта жүзеге асыруда ақпаратты технологияны тиімді қолдану орынды.

Қазіргі заман мұғалімнен тек өз пәнінің терең білгірі болуы емес, тарихи танымдық, педагогикалық – психологиялық сауаттылық, саяси экономикалық білімділік және ақпараттық сауаттылық талап етілуде. Ол заман ағымына сәйкес білім беруде жаңалыққа жаны құмар, шығармашылықпен жұмыс істеп, оқу мен тәрбие ісіне еніп, оқытудың жаңа технологиясын шебер меңгерген жан болғанда ғана білігі мен білімі жоғары жетекші тұлға ретінде ұлағатты саналады.

Жаңа технологияның бізге ұсынып отырған тағы бір жетістігі бұл әрине мультимедиялық оқулығымыз - электрондық оқулық. Білім берудің кез келген саласында танымдық белсенділікті арттырып, ойлау жүйесін қалыптастыруға шығармашылықпен жұмыс істеуге жағдай жасайтын – электрондық оқулық. Электрондық оқулықты пайдалану мұғалімнің ғылыми-әдістемелік потенциалын дамытып, оның сабақ үстіндегі еңбегін жеңілдетеді. Оқытудың әр сатысында компьютерлік тесттер арқылы оқушыны жекелей бақылауды, графикалық бейнелеу, мәтіндері түрінде, мультимедиалық , бейне және дыбыс бөлімдерінің бағдарламасы бойынша алатын жаңалықтарды іске асыруға көп көмегін тигізеді. Электрондық оқулықтарды қарапайым оқулықтарға қарағанда пайдалану ыңғайлы және оларда өзін-өзі тексеру жүйесі бар.Осы электрондық оқулықтың артықшылығы болып табылады. Мұғалім үшін электрондық оқулық бұл күнбе-күн дамытылып тұратын ашық түрдегі әдістемелік жүйе, оны әрбір оқытушы өз педагогикалық тәжірибесіндегі материалдармен толықтыра отырып, ары қарай жетілдіре алады. Мазмұны қиындау бір үлкен тақырыптың бөліктерін өткенде қосымша бейнехабар және клиптер қажетті элемент болып табылады. Бейнеклиптер уақыт масштабын өзгертуге және көріністерді тез және жай түрде көрсетуге пайдалы. Электрондық оқулық таңдап алынған хабарды көшіруге мүмкіншілік туғызады. Электрондық оқулық арқылы түрлі суреттер, видеокөріністер, дыбыс және музыка тыңдатып көрсетуге болады. Бұл әрине, мұғалімнің тақтаға жазып түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі. Меңгерілуі қиын сабақтарды компьютердің көмегімен оқушыларға ұғындырса, жаңа тақырыпқа деген баланың құштарлығы оянады.

Компьютерлер мен интерактивті тақта оқушылардың тілдік құзіреттілігін, шығармашылық потенциалын дамыту құралы ретінде пайдалану интеллектуалдық, эстететикалық және ақпараттық сауаттылығын арттыруға көмектеседі, ал көрнекі құрал ретінде пайдалану оқу-танымдық үрдіс тиімділігін арттырады.

Біз бейбіт елде, мемлекеттік білімді жетілдіруге аса мән берген елде тұрамыз. Жалпы білім берудің мақсаты – терең білімнің, кәсіби дағдылардың негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін-өзі дамытуға адамгершілік тұрғысынан жауапты шешімдерді қабылдауға қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыруға, яғни жеке тұлғаны қалыптастыруға негізделген, ақпаратты технологияны терең меңгерген, жылдам өзгеріп жататын бүгінгі заманға лайықты, жаңашыл тұлғаны қалыптастыру.

Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде қалыптасуы орта білім беру жүйесінің дамуымен тығыз байланысты. Қай халықтың, қай ұлттың болсын толығып өсуіне, рухани әрі мәдени дамуына басты ықпал жасайтын тірегі де, түп қазығы да – мектеп. Мектептердің білім деңгейін көтеру және онда интерактивті құралдарды пайдалану арқылы оқу – тәрбие процесін тиісті деңгейге көтеру, мектеп ұстаздарының, басшыларының, педагогикалық ұжымның жүйелі басшылыққа алған бағыты деп есептейміз.

Ақпараттық технологияның келешек ұрпақтың жан-жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашатын педагогикалық, психологиялық жағдай жасау үшін де тигізер пайдасы аса мол.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Істеміров Н «Қазіргі педагогикалық технологиялар мен оқыту құралдары», Алматы,2007.

2. «Әдіскер мұғалім» Республикалық ғылыми-әдістемелік педагогикалық журнал
3. ҚР 12 жылдық жалпы орта білім беру тұжырымдамасы,2009ж
4. Қазақ тарихы журналы 2012ж №2
5. Қазақ тарихы журналы 2011ж №4
6. . Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан экономикалық, әлеуметтік және саяси жаңару жолында», « Егемен Қазақстан» газеті, 2005. № 13

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ

Дусеева Алия Баяшевна
учитель биологии КГУ «Гимназия №17» г. Актобе

Недостаточно владеть премудростью,
нужно также уметь пользоваться ею.
Цицерон.

Наше время – это время перемен. Меняется все – обычаи и традиции, ценности и приоритеты. Меняются и требования, предъявляемые к выпускникам современной школы. Сейчас недостаточно научить ученика выполнять определенные алгоритмы, решать типовые задания, действовать в соответствии с заранее построенной моделью.

Перед современным учителем стоят иные задачи:

- организовать деятельность учащихся по развитию качеств, относящихся к функциональной грамотности, формированию практико-ориентированных знаний и умений;
- научить школьников думать, обосновывать и доказывать свои решения, не прибегать к механическому заучиванию материала;
- развивать способность говорить «нет», когда все говорят «да», если понимаешь, что большинство не обязательно право.

Все эти умения необходимо развивать на уроках, в том числе и на уроках биологии. Для этого необходимо включать в содержание уроков задания, направленные на развитие общеучебных умений и навыков, на развитие у учащихся способности применять биологические знания, умения и навыки в нестандартных ситуациях. Примерами таких задач для основной школы могут быть интегрированные задания из области биологии и других школьных дисциплин, которые вдобавок охватывают несколько тем курса. Педагог должен моделировать ситуации, в которых ученикам предстоит выбрать из имеющихся методов или конструировать самим новый, требуемый в задании метод решения.

Школа в современных условиях должна обеспечить развитие у учащихся умения использовать свои знания, в том числе и биологические, в своей повседневной жизни. Такие знания помогут выпускнику активнее и успешнее включиться во взрослую жизнь, занять устойчивую жизненную позицию, влиять на процессы, происходящие в обществе.

Исходя из вышесказанного, главная цель моей работы – развитие таких умений, знаний и навыков, которые обеспечивают успешность моих выпускников во взрослой жизни. Одним из способов достижения поставленной цели считаю использование на своих уроках прикладных заданий, как в стандартных, так и в нестандартных ситуациях, самостоятельную работу учащихся с научной и другой литературой и т.д. Естественнонаучная грамотность – это способность учащихся использовать естественнонаучные знания для отбора в реальных жизненных ситуациях тех проблем,

которые могут быть исследованы и решены с помощью научных методов, для получения выводов, основанных на наблюдениях и экспериментах, необходимых для понимания окружающего мира и тех изменений, которые вносит в него деятельность человека, а также для принятия соответствующих решений».[1]

Естественнонаучная грамотность включает в себя следующие компоненты:

1. «общепредметные» (общеучебные) умения, навыки, формируемые в рамках естественнонаучных предметов;

2. естественнонаучные понятия и ситуации, в которых используются естественнонаучные знания.

Для определения уровня сформированности естественнонаучной грамотности учитываются следующие умения учащихся:

- использовать естественнонаучные знания в жизненных ситуациях;
- выявлять вопросы, на которые может ответить естествознание;
- выявлять особенности естественнонаучного исследования;
- делать выводы на основе полученных данных;
- формулировать ответ в понятной для всех форме.
- уметь описывать, объяснять и прогнозировать естественнонаучные явления;
- уметь интерпретировать научную аргументацию и выводы, с которыми они могут встретиться в средствах массовой информации;
- понимать методы научных исследований;
- выявлять вопросы и проблемы, которые могут быть решены с помощью научных методов.

Перечисленные выше умения уточняют понятие «естественнонаучной грамотности».

Учитель должен научить ребенка активно осмысливать учебный материал и дополнительную информацию, наблюдать, предвидеть результаты, выдвигать гипотезы, объяснять наблюдаемые факты ,обосновывать свои решения, делать выводы , планировать свои действия.

Для развития естественнонаучной грамотности школьников необходимо включать в содержание любой темы школьного курса биологии задания на развитие общеучебных умений и навыков.

Примеры таких заданий:

В процессе изучения биологии одновременно с биологическими умениями формируются метапредметные.

Метапредметные умения это обобщенные способы действий, которые позволяют учащимся самостоятельно организовывать образовательный процесс.

Работу по формированию метапредметных умений выстраивают в соответствии с возрастными особенностями обучающихся и степенью сложности материала. Начиная с пятого класса, большое значение уделяю работе с различными источниками информации. Стараюсь не только научить составлять таблицы и схемы, но и грамотно воспроизводить информацию по ним, анализировать, делать выводы. Многие учащиеся мало читают, имеют небольшой словарный запас, не всегда могут дать развернутый ответ на проблемный вопрос, обосновать свое мнение. Поэтому для формирования мыслительно - речевых умений и коммуникативных умений есть прием "Толстые и тонкие вопросы", с использованием опорной таблицы.

Нестандартные уроки (уроки-путешествия, уроки-игры, уроки-семинары, уроки-экскурсии, уроки-викторины)помогают каждому ученику поучаствовать в подготовке и проведении учебного занятия, выступить на каком-то этапе и в роли учителя. К метапредметным относят умения связывать между собой знания из разных областей наук. Эти умения формируются при помощи бинарных уроков. Они не только позволяют интегрировать различные знания для решения одной проблемы, но и развивают познавательный интерес, побуждают к активному познанию, дают возможность применить полученные знания на практике..

Эффективно то обучение, при котором ученик становится активным субъектом, способным приобретать, применять и преобразовывать знания. Именно поэтому

проектная и исследовательская деятельность позволяет развивать логическое мышление, учит планировать свои действия, принимать решение в ситуации выбора.

Формированию метапредметных умений способствуют и различного рода творческие проекты, смысл которых - преобразовать имеющуюся информацию, опираясь на предметные знания, полученные в ходе уроков. К таким проектам относятся: составление рассказа, имея только его окончание, написание биологических сочинений Результатом становится проявление и закрепление не только предметных компетенций, но и регулятивных и коммуникативных.

Биология - предмет, при освоении которого ведущей является познавательная деятельность. Основные виды учебных действий ученика - умение составлять характеристику, объяснять, сравнивать, систематизировать, выявлять зависимость, анализировать и т. п. Эти умения формируются при выполнении практических и лабораторных работ исследовательского характера.

Я рассмотрела некоторые способы достижения метапредметных результатов. Но хочется отметить, что устойчивые метапредметные результаты формируются при системной работе всех педагогов школы.

В настоящее время меняется взгляд на то, какой должна быть подготовка выпускника основной школы. Наряду с формированием предметных знаний, умений и навыков, учитель должен научить ученика использовать свои знания в повседневной жизни, выделять в реальной жизни проблемы, которые можно решить с помощью научных методов. Научить школьников делать выводы, необходимые для понимания окружающего мира и для принятия соответствующих решений. Только обладая всеми перечисленными умениями, выпускник может стать успешным во взрослой жизни, сможет достичь поставленных целей.

Список литературы.

1. Инновационные процессы в школе: организация и управление.- Владимир, 1995.69 с.
2. Кашлев С.С. Современные технологии педагогического процесса: Пособие для педагогов. - Мн.: Университетское, 2000. 95 с.
3. Критическое мышление: технология развития: пособие для учителя / [А.Г. Асмолов, Г.В. Бурменская, И.А. Володарская и др.]; под ред. А.Г. Асмолова. - М.: Просвещение, 2010.
4. Фундаментальное ядро содержания общего образования / под ред. В.В. Козлова, А.М. Кондакова. - М.: Просвещение, 2010.- (Стандарты второго поколения).
5. Хребтова Е.В. О некоторых приемах работы с информацией на уроках в старших классах - http://io.nios.ru/old/releases. php&art=048div=038num

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНАН «ҮЗДІК ҚАЛАМ»
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫНЫҢ

ТАЛАПТАР/ШАРТТАР

- Авторлар қолжазбаларды мұқият тексеріп, түзетуі тиіс;
- автордың аты-жөнін (толық), ғылыми дәрежесін, атағын, қызметін, мекеменің толық
- атауын көрсету қажет;
- мақала авторының фотосуреті болуы шарт және өлшемі 4950x3510 пикселден (6x12
- мм, 300 ppi кем емес) кем болмауы тиіс;
- мақалаға оның мәні мен идеясын айқындайтын сюжетті фотосуреттерді тіркеп
- жіберуге болады (сканирленген фотосуреттердің өлшемі 10x15 мм, 300 ppi кем емес);
- пайдаланған кестелер, диаграммалар, графиктерді, пайдаланылған бағдарламалардың
- (Word, Excel, PowerPoint және т.б.) бастапқы пішімінде материалға қоса тіркеу қажет;
- мақала көлемі атауы мен әдебиеттер тізімін қоскқанда 3 беттен аспауы қажет;
- мақаланы төмендегідей талаптарға сәйкес ресімдеу керек: Microsoft Word, кегль – 12
- пункт, гарнитурасы - Times New Roman, парақ пішімі - A4, жиектері - 2 см, жоларалық
- интервал – жалаң, бірінші жол – 1, 25 см бос жер, азат жолға дейінгі және кейінгі интервал - 0 см.

ТРЕБОВАНИЯ/УСЛОВИЯ

- Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами:
- необходимо указывать: фамилию, имя и отчество автора (полностью), учёную
- степень, звание, должность, полное название учреждения;
- фото автора статьи обязательно и должно иметь размеры не менее 4950x3510
- пикселей (не менее 6x12 мм, 300 ppi), фото в статью не помещать;
- желательно сопроводить статью сюжетными фотографиями, которые будут отражать
- суть и идею статьи (размер отсканированных фото не менее 10x15 мм, 300 ppi);
- используемые таблицы, диаграммы, графики должны прилагаться к материалам в
- исходном формате используемых программ (Word, Excel, PowerPoint и др.);
- аннотация должна содержать только главную информацию статьи, не превышать
- объем 6 строк, выполняться на двух языках, отличающихся от языка статьи (пример: если
- статья написана на русском языке, то аннотация пишется на английском и казахском);
- максимальный объем статьи не более 3 страниц, включая название, список
- литературы;
- статью оформлять в соответствие с требованиями: Microsoft Word, кегль – 14
- пунктов, гарнитура - Times New Roman, формат листа - A4, поля - 2 см, междустрочный
- интервал – одинарный, первая строка – отступ на 1, 25 см, интервал перед и после абзаца – 0 см.
-

Эл. почта: kalam2025@mail.ru